

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií, katedra politologie

Lukáš Hájek

**Kvantitativní analýza parlamentní činnosti
poslanců Parlamentu České republiky**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Lukáš Hájek**

Vedoucí práce: **PhDr. Kamil Švec, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

HÁJEK, L. *Kvantitativní analýza parlamentní činnosti poslanců Parlamentu České republiky*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2014. 93 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Kamil Švec, Ph.D.

HÁJEK, L. *Dataset parlamentní aktivity poslanců v VI. volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2014.

Abstrakt

Bakalářská práce *Kvantitativní analýza parlamentní činnosti poslanců Parlamentu České republiky* je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. První část vymezuje teoretická východiska studie a v úvodu se věnuje popisu legislativních úprav mandátu poslance a obsahu jeho činnosti. Přiblíženy jsou i názory odborníků z řad politologů a ústavních právníků na stejné téma. Významnou část studie představuje rešerše výzkumů poslanecké činnosti pomocí kvantitativních analýz z domácího i zahraničního prostředí, která dává metodickou i celkově obsahovou inspiraci dalšímu bádání. Navazuje druhá část studie představující praktickou stránku výzkumu. Popsán je proces vytváření datasetu z hlediska výběru proměnných, jejich operacionalizace i sběru konkrétních dat. Charakterizován je metodický obsah výzkumu a tvorba funkčního prostředí datasetu. Následuje samotné vyhodnocení získaných údajů, které se nejprve věnuje jednotlivým proměnným, poté jsou analýze podrobeny i vztahy mezi vybranými ukazateli. Výstupem je především řada názorných tabulek a grafů. Závěr studie je věnován tvorbě metody souhrnného měření činnosti zákonodárců pomocí vzorce pro výpočet indexu poslanecké aktivity (IPA).

Abstract

Bachelor thesis *A Quantitative Analysis of the Parliamentary Activities of Members of the Parliament of the Czech Republic* is divided into two parts – the theoretical and the practical. The first part describes the theoretical background of the thesis. The relevant legislation dealing with MPs mandate and content of its activity is delineated in the

beginning of the study. Furthermore the text covers the conclusions made by several native Czech political scientists and constitutional lawyers on the topic. The significant part of the thesis is composed of a description of related research using a quantitative method. It provides an inspiration for methodology and further content of the study. The second part of the thesis represents the practical side of the research. A creation of a data set is described by the variable selection with their operationalization and the data collection. The methodical content of the research and development of the data set operational environment are depicted. After that the garnered data are evaluated, at first in terms of individual variables and then by relationships between variables. The evaluation outputs are represented using illustrative tables and charts. To conclude a method to measure the MPs activity rate is created by the formula of the parliamentary activity index (IPA).

Klíčová slova

Poslanec, mandát, Poslanecká sněmovna, parlament, aktivita, kvantitativní analýza, legislativa

Keywords

Deputy, member of parliament, mandate, Chamber of Deputies, parliament, activity, quantitative analysis, legislation

Rozsah práce: vlastní text práce má celkem 174 230 znaků, tj. 97 normostran

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. května 2014

Lukáš Hájek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Kamilu Švecovi, Ph.D., za vedení bakalářské práce a inspirativní připomínky v průběhu její tvorby,
Petru Vachovi – Alimu za významnou pomoc s matematickými záludnostmi studie
a v neposlední řadě Janě Kneysové za korektury a celkovou podporu.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Autor: Lukáš Hájek
Imatrikulační ročník: 2011/2012
Obor a ročník: Politologie a mezinárodní vztahy, 2. ročník
Vedoucí práce: PhDr. Kamil Švec
Datum odevzdání: 30. května 2013

Název

Kvantitativní analýza parlamentní činnosti poslanců Parlamentu České republiky

Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je provést kvantitativní analýzu aktivity poslanců České republiky a konfrontovat ji s českým parlamentarismem a rolí poslance v politickém systému České republiky. Kvantitativní analýza proběhne pomocí ukazatelů, které úzce souvisejí s definovanou činností poslance. Prostředkem výzkumu by měla být datová základna o aktivitě poslanců současné PSP ČR, ze které vzejdou jednotlivá hodnocení. Ta se budou týkat nejen srovnání aktivit poslanců v rámci jednotlivých ukazatelů, ale i pokusu o komplexní zhodnocení aktivity poslanců za pomoci jedné výsledné specifické hodnoty pro každého poslance zvlášť. Vytvoření komplexního modelu kvantitativního hodnocení, který by se následně mohl stát odpovídajícím obecným nástrojem pro hodnocení budoucích poslanců a jejich činností, může být chápáno jako další cíl práce.

Výzkumná otázka

Jaké jsou rozdíly v aktivitě mezi poslanci PSP ČR ve sledovaném období v rámci jednotlivých sledovaných ukazatelů i komplexního hodnocení?

Hypotéza

Ve srovnání aktivity jednotlivých poslanců existují významné rozdíly, a to v rámci jednotlivých proměnných i komplexního srovnání.

Metodologie

Práce využívá kvantitativní metody s velkým počtem poměrových proměnných, které nabývají hodnot při možnosti určení absence jevu (nuly) i intervalů mezi jednotlivými hodnotami. Tvorba databanky i následné vyhodnocení získaných dat využívají základní statistické metody. Zdrojem pro tvorbu databanky bude přibližně tříleté období současné PSP ČR, tedy šesté v pořadí, od jejího zvolení v roce 2010 do poloviny roku 2013.

Sledovanými proměnnými budou především:

- hlasování - přítomnost na hlasování; případně aktivní vs. neaktivní hlasování;
- řeč ve sněmovně - počet vystoupení
- předložení návrhu zákonů - počet předložených návrhů zákonů
- interpelace - počet položených interpelací; možné sledovat i ústní vs. písemné
- písemné pozměňovací návrhy - počet podaných pozměňovacích návrhů

- práce ve výboru - přítomnost na jednání výboru skrze zápisy z jednání
- Napištejim.cz (nezávislá doplňující proměnná) - sledování komunikace mezi poslanci a voliči

Osa bakalářské práce se bude do velké míry konstruovat v průběhu vypracovávání práce z důvodu postupného odhalení případného přístupu či nepřístupu ke zdrojům dat v rámci jednotlivých proměnných. Tomu bude v závislosti na situaci uzpůsoben i rámec kvantitativní analýzy.

V rámci postupu práce budu úzce spolupracovat s příslušnými orgány Poslanecké sněmovny (Parlamentní institut, Informační středisko, ...) a také s tvůrci webu kohovolit.eu, se kterými bude konzultováno teoretické zázemí práce i její případné využití.

Takto předepsaná struktura bakalářské práce má několik omezení a případných hrozeb, které vyplývají přímo z povahy výzkumu. První problematická oblast se týká samotné tvorby práce v případě přístupu k odborné literatuře a nezbytným údajům pro databanku, volby vhodných zkoumaných proměnných a rozporu mezi srovnáním údajů relativních a absolutních. Dalším problematickým místem je pak úvaha nad smyslem a přínosem práce ve smyslu „pouhé“ kvantifikace parlamentní činnosti poslance namísto postihnutí i dalších činností poslance např. mimo parlament. Nejasná může být i role snahy o vytvoření komplexního vzorce pro zhodnocení aktivit a případně jeho relevance a validita.

Postup práce

1. Definování mandátu poslance (legislativní úprava, odborné studie); role poslance v politickém systému ČR; náplň činnosti; specifika českého parlamentarismu.
2. Shrnutí konceptů kvantitativní analýzy činnosti členů parlamentu v českém prostředí; analýzy ze zahraničního prostředí; možnosti využití jednotlivých konceptů či jejich částí.
3. Vytvoření databanky kvantifikovaných dat; popsání metodologického zázemí; výběr proměnných a jejich operacionalizace; proces zisku dat; tvorba funkčního prostředí databanky.
4. Vyhodnocení získaných údajů v rámci jednotlivých proměnných mezi poslanci.
5. Vyhodnocení získaných údajů za využití kombinace vybraných proměnných; vytvoření modelu komplexního hodnocení činnosti poslanců.

Předpokládaná osnova

Úvod

1. Teoretická východiska
  - 1.1. Role poslance v politickém systému České republiky
    - 1.1.1. Legislativní úprava poslaneckého mandátu a jeho parlamentní činnosti
    - 1.1.2. Analýza odborných studií
  - 1.2. Kvantitativní analýzy aktivity poslanců
    - 1.2.1. Kvantitativní analýza poslanců v prostředí České republiky
    - 1.2.2. Kvantitativní analýza členů parlamentu v zahraničí
2. Tvorba databanky
  - 2.1. Metodické zázemí tvorby databanky
  - 2.2. Výběr proměnných a jejich operacionalizace

- 2.3. Proces zisku dat pro databanku
- 2.4. Vytvoření funkčního prostředí databanky pro další vyhodnocení
3. Vyhodnocení získaných údajů
  - 3.1. Poznatky zjištěné v rámci jednotlivých proměnných
  - 3.2. Zhodnocení kombinace vybraných proměnných
  - 3.3. Vytvoření vzorce pro komplexní hodnocení aktivity poslanců

Závěr

Základní literatura

Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje. (2009). Zdenka Mansfeldová, Lukáš Linek (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR.

KUBÁT, M. (2013). *Současná česká politika: co s neefektivním režimem?*. Brno: Barrister & Principal.

KYSELA, J. (2004). *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů.* Praha: Eurolex Bohemia.

SYLLOVÁ, J. et al. (2008) *Parlament české republiky.* Praha: Linde.

The new parliaments of Central and Eastern Europe. (1996) David M. Olson, Philip Norton (eds.). London: Cass.

WINTR, J. (2010). *Česká parlamentní kultura.* Praha: Auditorium.

Souhlasím s vedením bakalářské diplomové práce:

Vedoucí práce PhDr. Kamil Švec, Ph.D

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	5
1.1 ROLE POSLANCE V POLITICKÉM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	5
1.1.1 Legislativní úprava mandátu a činnosti poslance	6
1.1.2 Poslanecký mandát v odborných studiích	11
1.2 KVANTITATIVNÍ ANALÝZY PARLAMENTNÍ AKTIVITY POSLANCŮ	18
1.2.1 Kvantitativní analýzy parlamentní aktivity poslanců České republiky	18
1.2.2 Kvantitativní analýzy aktivity členů parlamentů v zahraničí	21
2 TVORBA DATOVÉHO SETU	24
2.1 VÝBĚR PROMĚNNÝCH A JEJICH OPERACIONALIZACE	24
2.1.1 Základní ukazatele	24
2.1.2 Hlasování na plenárních schůzích	27
2.1.3 Promluvy ve Sněmovně	29
2.1.4 Legislativní činnost	30
2.1.5 Interpelace	31
2.1.6 Činnost ve výborech	32
2.1.7 Nezvolené proměnné	34
2.2 PROCES ZISKU DAT PRO DATASET	36
2.3 METODICKÉ ZÁZEMÍ TVORBY DATASETU A JEHO FUNKČNÍHO PROSTŘEDÍ	37
3 VYHODNOCENÍ DATOVÉHO SETU	39
3.1 POZNATKY ZJIŠTĚNÉ V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH PROMĚNNÝCH	41
3.1.1 Základní ukazatele	41
3.1.2 Hlasování	48
3.1.3 Promluvy ve Sněmovně	51
3.1.4 Legislativní činnost	52
3.1.5 Interpelace	54
3.1.6 Činnost ve výborech	56
3.2 VYHODNOCENÍ KOMBINACE PROMĚNNÝCH	58
3.3 VYTVOŘENÍ INDEXU PRO KOMPLEXNÍ HODNOCENÍ AKTIVITY POSLANCŮ	68
ZÁVĚR	77
SUMMARY	81
SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK	82
LITERATURA A PRAMENY	84

Úvod

Minimálně k roku 1848 se datují v českých zemích snahy o zavedení parlamentního zřízení politického systému založeného na principu legitimního zastoupení lidu. Sen se naplnil až s příchodem první republiky a roku 1920, kdy se mohla podílet na výběru svých zastupitelů v parlamentu podstatná většina dospělé populace. Konkrétně poměrné zastoupení prosazoval i první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. [Kouba 2014: 94] Následovala však opět období, kdy byla parlamentní povaha režimu spíše deformována než-li dále posilována – to platí pro dobu od počátku druhé republiky přes Protektorát Čechy a Morava a republiku třetí až k celému trvání komunistického režimu do roku 1989. Teprve s přelomem 80. a 90. let 20. století mohla nastat nová etapa budování parlamentarismu, která trvá až dodnes.

Po sametové revoluci se Československo a brzy i Česká republika přihlásily k obecně funkčnímu a napříč celým světem a především Evropou osvědčenému způsobu demokratického uspořádání, kterým je zastupitelská demokracie. Občan si v pravidelných intervalech vybírá svého zástupce, který naplňuje svou roli politického konstruktéra a správce státu právě ve prospěch občanů a voličstva. Takových zástupců je voleno na různých úrovních řízení nemalé množství a s velmi různorodými kompetencemi. Přesto při fungování parlamentní formy vlády leží těžiště zastupitelské demokracie v České republice v jejím parlamentu a díky dalším zákonným předpisům a praxi především v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (PSP ČR).

Poslanecké sněmovně, konkrétně zastupitelům tvořícím tento orgán – poslancům, se věnuje předkládaná studie. Objektem zkoumání jsou vedoucí političtí představitelé a zákonodárci země sledovaní skrze svou aktivitu ve Sněmovně. Cílem bakalářské práce je kvantitativně zanalyzovat parlamentní aktivitu poslanců PSP ČR pomocí široké řady proměnných a pozorovat vztahy mezi těmito proměnnými. Hlavní výzkumná otázka je položena v následující podobě: *„Jaké jsou rozdíly v aktivitě mezi poslanci Poslanecké sněmovny ve sledovaném období v rámci jednotlivých sledovaných ukazatelů i komplexního hodnocení?“* Důvodem pro její zdánlivě nekonkrétní podobu je široký záběr výzkumu, který je navíc do velké míry konstruován teprve ve svém průběhu. Hypotézou je, že ve srovnání aktivity jednotlivých poslanců existují významné rozdíly, a to v rámci jednotlivých proměnných i komplexního srovnání.

Studie zachovává maximálně objektivní přístup k výzkumným otázkám i zjištěním a nemá ambice se subjektivně vymezovat vůči výsledkům bádání. Práce operuje s reálnými daty, která se týkají VI. volebního období PSP ČR mezi lety 2010 až 2013 a snaží se v co možná největší míře docházet k obecným a nadčasově platným závěrům, které popisují generální vývojové trendy. V konkrétních dílčích otázkách studie vedle obecných tvrzení sestupuje i na úroveň jednotlivých poslanců. Jako způsob a hlavní metoda výzkumu je využita kvantitativní analýza. Práce se snaží obsáhnout co nejširší a zároveň nejvýstižnější portfolio statistických údajů, které mohou kvantifikovat činnost poslanců v parlamentu, a na nich následně představit výsledky celého výzkumu.

Cílem bakalářské práce, jak by se možná na první pohled mohlo nesprávně zdát, není snaha konstatovat, kterého poslance můžeme označit za aktivního, a tedy „dobrého“, a naopak jakého poslance můžeme nazvat málo aktivním, a tedy „špatným“. Troufám si říci, že ani jiné výzkumy založené na podobné či odlišné bázi, nemohou výsledky takového druhu prezentovat ve své celkové šíři. To souvisí s jistou omezeností, kterou má každý druh zvolené metodiky, a nemožností pokrýt celou škálu činností, z nichž se skládá práce poslance a zastupitelský princip jeho jednání.

Studii lze viditelně rozdělit na dvě části, jednak teoretického, jednak praktického charakteru. V první části teoreticky ukotvím poslanecký mandát a představím výzkumné projekty sledující parlamentní aktivitu v České republice i v zahraničí. Druhé části práce pak dominuje tvorba a následná analýza datasetu kvantifikovatelných údajů o poslanecké činnosti v PSP ČR v VI. volebním období.

Výzkum se orientuje nejprve na obecné teoretické zázemí projektu a postupně se konkretizuje a získává na praktické podobě. První kapitola reprezentující teoretickou část studie se zpočátku věnuje legislativním předpisům, které ohraničují a dále definují poslanecký mandát a jeho vztah k principu zastoupení občanů. Sledovány jsou okolnosti vzniku, obsahu i zániku mandátu poslance. Stejným způsobem jsou popsány i příspěvky odborníků zabývajících se zkoumanou problematikou, jejichž přínosem by měl být profesní a částečně i osobní náhled na poslanecký mandát jako doplněk k formálním zákonným předpisům. Dále kapitola popisuje kvantitativní analýzy aktivity členů parlamentů nejen v České republice, ale i v zahraničí. Cílem je vysledovat dosud zjištěné poznatky, inspirovat se pro následnou praktickou část a poskytnout srovnání pro vlastní výzkum.

Druhá kapitola je úvodem k praktické části bádání a popisuje především proces vzniku datasetu kvantifikovatelných údajů o parlamentní aktivitě poslanců. Hlavní otázkou je metodický postup vytváření datasetu, popsán je i samotný průběh získání dat a úprava funkčního prostředí datasetu. Podstatné je osvětlení výběru jednotlivých proměnných a jejich operacionalizace jako podmiňujícího prvku výsledků bádání.

Třetí a závěrečná kapitola následně prezentuje samotná výzkumná zjištění v podobě obsáhlé analýzy s doprovodnými ilustrativními grafy a tabulkami. Základním výstupem je vyhodnocení dat poslanecké aktivity v rámci jednotlivých proměnných. Navazuje hledání vzájemných korelací a jejich síly u jednotlivých proměnných a jejich hodnot. Na základě získaných výsledků a zjištění je v závěru studie vytvořena metoda komplexního zhodnocení, která co možná nejvhodnějším způsobem vybírá podstatné kvantitativní ukazatele parlamentní činnosti poslance a na kořenech jejich kombinace formuje obecně platný index poslanecké aktivity.

Studie je založena na literatuře z českého i zahraničního prostředí. V případě výzkumu specifické instituce Poslanecké sněmovny je důležitá speciálně znalost prací zaměřených na ústavní právo. Významnými autory jsou Jindřiška Syllová, Aleš Gerloch, Jan Wintr a další. Bakalářská práce vychází i z politologických a sociologických prací a publikací, zejména od autorů Lukáše Linka, Zdeňky Mansfeldové, Petry Rakušanové Guasti a dalších. Zahraniční autoři především z řad politologů svým výzkumem poskytují metodickou inspiraci i teoretické zázemí zkoumané problematice. Studie využívá i relevantní metodickou literaturu. Nejvýznamnějším zdrojem je v tomto ohledu publikace Jana Hendla.

Vedle publikačních zdrojů čerpám z příslušných legislativních předpisů, které se vztahují k poslaneckému mandátu a obsahu jeho činnosti. Významným pramenem jsou v této oblasti i informační podklady a studie Parlamentního institutu. Praktická část je postavena především na datech Poslanecké sněmovny, která jsou zpracována do podoby odpovídající potřebám studie. Některé tyto údaje jsou veřejně dostupné na internetu PSP ČR, jiné jsou uloženy např. v Archivu Poslanecké sněmovny. V rámci analýzy vybraných událostí pro zpodobnění aktuální reality je využito mediálních zdrojů především z internetových portálů relevantních deníků a veřejnoprávní České televize. Podrobněji se ke zdrojům vyjadřuji v jednotlivých kapitolách.

1 Teoretická východiska

Pro kvantitativní analýzu poslanecké aktivity považuji za důležité detailně popsat pozici poslance a jeho činnosti v politickém systému. Cílem je definovat obsah této role, protože díky tomu budeme schopni vhodně zvolit proměnné, které charakterizují poslaneckou aktivitu. Zároveň je příhodné věnovat svou pozornost i dosud provedeným výzkumům vybrané problematiky pomocí příbuzných metod. To na jedné straně přináší některá metodická zjištění aplikovatelná pro vlastní výzkum a na druhé straně vytváří prostor pro srovnání současných výsledků bádání s těmi minulými.

Podstatné je v kontextu následující kapitoly, ale i celé studie uvést, že přestože se mnoho popsaných skutečností týká nejenom poslanců, ale i senátorů Parlamentu České republiky, zmiňování jsou často pouze poslanci. Tento jev souvisí čistě se zaměřením práce na členy Poslanecké sněmovny, a nikoliv Senátu. Důležitou poznámkou je i záměrné opomenutí výzkumů aktivity spojené s poslaneckými kluby. Důvodem je fakt, že poslanecké kluby jsou spíše kategorií momentální a politickou než dlouhodobou a formální zákonodárné správy se týkající. Výzkumy tohoto typu jsou navíc druhem analýzy vyžadující samostatnou studii a nemůže být díky své složitosti pouze doprovodným bodem práce jiné. [srov. Gregor, Havlík 2013; Linek, Lacina 2011]

1.1 Role poslance v politickém systému České republiky

Autoři z řad politologů a ústavních právníků definují formu vlády v českém ústavním systému jako parlamentní s poměrně rozsáhlými ústavními kompetencemi prezidenta republiky. To se projevuje mocenským postavením parlamentu, které se vyznačuje přítomností přímé demokratické legitimizace v podobě přímé volby občany.¹ [Kolář, Pecháček, Syllová 2002: 13; Kubát 2013: 63; Vodička, Cabada 2011: 196, 313] Pohled na český demokratický režim jako parlamentní pak nadále přetrvává i po zavedení přímé volby prezidenta. Pouhou instalaci přímých a všeobecných prezidentských voleb totiž nelze chápat jako důvod pro překvalifikování místního politického režimu z parlamentního na poloprezidentský. [Kubát 2014: 54]

---

¹ Srovnej různé koncepce parlamentarismu, jak je uvádí např. ústavní právník Jan Kysela. [2004: 29]

Poměrně často se i přes existenci bikamerálního systému Parlamentu ČR hovoří o tzv. „superdominanci“ Poslanecké sněmovny.² [Syllová, Kolář, Kysela et al. 2008: 46] Orgán podobného typu vždy sestává ze všech svých jednotlivých členů. Poslanecká sněmovna jsou tedy konkrétní poslanci a poslanci jsou naopak Poslaneckou sněmovnou. Lze objektivně konstatovat, že poslanec je jedním z vrcholných představitelů politické moci v České republice. Zásadní je především jeho role vyplývající z povahy Parlamentu ČR jako jediného a výlučného zákonodárského orgánu státu. [Gerloch, Hřebejk, Zoubek 2002: 156] Zákonodárský sbor je pak často obecně považován za strukturální součást demokratického systému. [Norton, Olson 1996: 242] Již významný prvorepublikový ústavní právník a politik Bohumil Baxa uvádí:

„Parlament jest representace národa; národ jako podmět práv tvoří s parlamentem právní jednotu, na základě které jest tu jedna a jednotná vůle; vůle parlamentu jest přirozeně také vůlí národa.“ [Baxa 1924: 135]

Role a náplň poslaneckého mandátu jsou z největší části definovány dvěma prvky: legislativními předpisy a reálnou praxí, konkrétně chápáním role dané ústavní instituce ze strany svých nositelů a očekáváním veřejnosti. [Brunclík 2014: 65; Linek, Šalamounová 2001: 12] Obě tyto složky svým popisem pokrývají následující části. Důležité je však dodat, že nejde o vzájemně na sobě nezávislé elementy, a proto se nelze věnovat jednomu bez přihlédnutí k druhému. Prolnutí je značné a totéž reflektuje i další text.

1.1.1 Legislativní úprava mandátu a činnosti poslance

V případě mandátu poslance a obsahu jeho činnosti představuje základní legislativní definiční kritérium Ústava České republiky.³ Autoři [Gerloch et al. 2002: 155; Syllová et al. 2008: 146] uvádí, že tato ústavní nařízení jsou bezprostředně rozváděna dalšími zákony. Pro potřeby této studie jsou jimi především:

---

² I přes význam PSP ČR je víra občanů v tuto instituci ohrožena. Důvěra k Poslanecké sněmovně se dlouhodobě pohybuje jen mírně nad úrovní 20 %. [CVVM 2008: 1, 2009: 1] Po volbách v roce 2010 se tento údaj skokově zvýšil na 30 %, ale již několik měsíců poté se opět propadl. [CVVM 2010: 1] V VI. volebním období (2010-2013) dosahovala důvěra dokonce jen 10 %. [CVVM 2012: 1] V VII. volebním období se opět zvýšila, ale pouze na původních 20 %. [CVVM 2014: 1] Takto nízká důvěra k celému orgánu je doprovázena i velmi malou prestiží povolání poslance. [CVVM 2013: 2]

³ Jev závislosti podoby zákonodárského sboru primárně na ústavě je v podstatě pravidlem napříč jednotlivými demokratickými státy. [Olson, Norton 1996: 4]

- zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb.,
- zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců č. 236/1995 Sb.,
- zákon o střetu zájmů č. 159/2006 Sb.⁴

Není samozřejmě v možnostech a ani cílem této práce detailně popisovat vybrané zákony. Následující části mají pouze přiblížit jejich povahu a koncentrovanou formou představit ty informace, které jsou významné v kontextu celé studie.

1.1.1.1 Ústava České republiky č. 1/1993 Sb.

Ústava bývá označována jako základní zákon, protože má nejvyšší právní sílu. Vedle právních funkcí přitom plní řadu dalších, jako např. organizační, ideovou a kulturní. [David 1997: 18-19] Ústava ČR byla schválena 16. prosince 1992 a účinnosti nabyla dne 1. ledna 1993. Je složena z 8 hlav, které tvoří 113 článků, přičemž pro tuto studii důležité moci zákonodárné je vyhrazena hlava druhá (Ústava ČR).

Úvodní články 15 a 16 hlavy druhé Ústavy definují základní vymezení zákonodárné moci, která náleží Parlamentu jenž je tvořen dvěma komorami – Poslaneckou sněmovnou (200 členů) a Senátem (81 členů). Následující články jsou věnovány volbám, volebnímu systému a volebním právům (čl. 17-19). Poslancem může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Vzniku mandátu poslance je v odst. 3 čl. 19 jasně spojen s momentem zvolení poslance. Zásadní je úprava neslučitelnosti funkcí, která v čl. 21 uvádí, že nikdo nemůže být současně členem obou komor Parlamentu a v čl. 22 vyjmenovává další funkce neslučitelné s mandátem poslance. Konkrétní výčet je v Ústavě velmi úzký a ponechán je spíše na běžných zákonech. Významným momentem výkonu funkce poslance je složení slibu, který definuje čl. 23. Poslanec je totiž povinen vykonávat svůj mandát právě v souladu se slibem⁵ [Hendrych, Svoboda 1997: 38], a proto je pro další potřeby studie slib doslovně citován dle Ústavy (čl. 23 odst. 3 Ústavy ČR):

---

⁴ Vedle vybraných zákonů Gerloch et al. [2002: 155] jmenují i další zákony: zákon o sídle Parlamentu ČR č. 59/1996 Sb., zákon o volbách do Parlamentu České republiky č. 247/1995 a zákon o zásadách jednání a styku obou komor českého Parlamentu, který však nebyl nikdy přijat, přestože s ním Ústava počítá.

⁵ Díkce slibu je však stanovena velmi obecně a jeho porušení není přímo nijak sankcionováno. [Syllová et al. 2008: 119]

„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj mandát budu vykonávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“

Poslanec se může vzdát svého mandátu (čl. 24), jsou stanoveny podmínky, za kterých mandát zaniká (čl. 25),⁶ a je výslovně uvedeno, že poslanci vykonávají svůj mandát osobně a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy (čl. 26). Velmi důležitý je článek 27, který vymezuje existenci a rozsah poslanecké imunity. Poslanci je uděleno právo na odepření svědectví (čl. 28). Články 29-32 upravují vnitřní organizaci a neslučitelnost funkcí v rámci Poslanecké sněmovny, které jsou blíže definovány v jednacím řádu instituce (viz níže). Podstatný z hlediska zaměření studie je článek 36 hovořící o veřejnosti schůzí, což je jedním ze základních atributů parlamentních jednání a zároveň možností kontroly zvoleného zákonodárského sboru jeho voliči. [Hendrych, Svoboda 1997: 56] Článek 39 stanovuje jednotlivá kvóra pro přijetí konkrétního návrhu Poslaneckou sněmovnou.⁷ Význam jednotlivého poslance posiluje článek 41, který i jemu samotnému (vedle skupiny poslanců, Senátu, vlády a zastupitelstva vyššího územního samosprávného celku) přiděluje právo zákonodárné iniciativy. Posledním důležitým článkem z povahy zkoumané problematiky je článek 53, který dává každému poslanci právo interpelovat vládu nebo její členy. I přes některé návrhy⁸ toto právo i nadále náleží každému jednotlivému poslanci, což upevňuje jeho roli kontrolora exekutivy. [Syllová et al. 2008: 278]

1.1.1.2 Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb.

Zákon se skládá z 21 částí a upravuje zásady jednání PSP ČR, společné schůze komor Parlamentu, styky Sněmovny navenek, postavení poslanců, orgánů a funkcionářů Sněmovny (§ 1 odst. 1 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny). Účelem jednacího řádu je zajistit hladký chod Sněmovny. [Měkutová, Syllová 1996: 2] Nejvýznamnější je pro potřeby studie část druhá, která se zabývá postavením poslance.

---

⁶ Tento článek ale není z logiky věci úplný – není např. uvedena možnost zániku mandátu poslance úmrtím. [Hendrych, Svoboda 1997: 36]

⁷ Kvóra byla oproti zvyklostem z minulosti stanovena na nižších úrovních, což přispívá k vyšší účasti na hlasování, neboť poslanci mají větší obavy z možného přehlasování. [Hendrych, Svoboda 1997: 60]

⁸ Vládní návrh ústavy např. umožňoval podání interpelace pouze celé Poslanecké sněmovně či skupině alespoň 10 poslanců. [Hendrych, Svoboda 1997: 78] Reálně stav, kdy může interpelaci položit jen skupina poslanců, a nikoliv jednotlivci, trval v Československu až do roku 1969. [Wintr 2010: 29]

Po úvodních již z Ústavy známých ustanoveních je řečeno, že poslanec se účastní jednání Sněmovny a jejích orgánů, do kterých byl zvolen, a nemůže-li se poslanec jednání zúčastnit, omluví se předsedovi daného orgánu (§ 9 odst. 1 a 3). Zákon zavádí institut disciplinárního řízení, které lze v rámci Sněmovny vést proti poslanci, jenž se v Parlamentu dopustí jednání, pro které by mohl být jinak trestně stíhán (§ 13 odst. 1). Toto řízení připravuje mandátový a imunitní výbor. Poslanec může být za opakované nepřístojné chování po napomenutí i vykázán z jednacího sálu, ale vždy jen do konce jednacího dne a musí mu být umožněno hlasovat (§ 19 odst. 1 a 3).

Další důležitou částí jsou pravidla upravující činnost výborů Sněmovny (§ 32-46). Určují, že poslanec může být najednou vedle členství ve výboru mandátovém a imunitním, petičním a organizačním členem nejvýše dvou dalších výborů, předsedou pak celkově pouze jednoho (§ 33 odst. 1 a 2). Výbory zřizují v rámci prvního jednání své vnitřní struktury a jsou schopny se usnášet pouze za přítomnosti alespoň třetiny všech svých členů, k platnosti usnesení je pak třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů výboru (§ 38 odst. 1).

Část sedmá příslušného zákona vymezuje předmět jednání a schůze Sněmovny. Část osmá se věnuje hlasování ve Sněmovně a jejích orgánech. Hlasuje se veřejně nebo tajně, o zákonech lze hlasovat jen veřejně (§ 73). Každý poslanec má právo vznést při hlasování nebo bezprostředně po něm námitku proti průběhu nebo výsledku hlasování (§ 76 odst. 5).⁹ Část dvanáctá definuje náležitosti jednání o návrzích zákonů a např. udává, že při podání zákona skupinou poslanců za ni vystupuje pouze jeden poslanec, kterého tím tato skupina pověří (§ 86 odst. 1).

Významné právo každého poslance interpelovat vládu nebo její členy vymezuje část šestnáctá. Součástí zákona jsou rovněž dvě přílohy, kterými jsou jednací řád vyšetřovací komise a volební řád pro volby konané Sněmovnou a pro nominace vyžadující souhlas Sněmovny. [Gerloch et al. 2002: 167] Samotný zákon o jednacím řádu je důležitým dokumentem, který podstatným způsobem definuje a ohraničuje jednání v Poslanecké sněmovně a jejích orgánech a je také důležitým prvkem svědčícím mj. o autonomii orgánu. [Baxa 1924: 215; Měkutová, Syllová 1996: 2]

---

⁹ Takové námitce je zpravidla vyhověno a hlasování se opakuje. Formálně se poslanci odkazují mj. na chybu hlasovacího zařízení, ale pravým důvodem je např. snaha zdržet hlasování, otestovat rozložení sil nebo přijmout (či odmítnout) zákon jen co možná nejvíce těsnou většinou. [Wintr 2010: 270-271]

1.1.1.3 Zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců č. 236/1995 Sb.

Zákon se skládá ze 6 částí a upravuje plat a některé další náležitosti funkce poslance, člena vlády, prezidenta republiky nebo soudců (§ 1 zákona o platu). Náležitostem poslanců se věnuje hlava první druhé části zákona. Předpis stanovuje, že poslanci náleží plat určený z platové základny s koeficientem 1,00, který se ale navyšuje o přesně definované hodnoty koeficientu mj. předsedům a místopředsedům výborů, podvýborů a komory Parlamentu (§ 8). Přesná pravidla navýšení platového koeficientu se vztahují i na poslanecké kluby a jejich orgány dle počtu členů klubu.

Dále jsou pro poslance vymezeny náhrady výdajů dle vzdálenosti obce trvalého pobytu poslance od sídla Parlamentu nebo jednoúčelová paušální náhrada na osobního asistenta pro těžce zdravotně postiženého poslance (§ 9). Naturální plnění se speciálně pro poslance vztahuje na případné ubytování v místě sídla orgánu nebo na bezplatné používání prostředků veřejné hromadné dopravy, s výjimkou letecké dopravy (§10 odst. 1). Náhrady výdajů i naturální plnění mají povětšinou rozšířenou podobu pro předsedu a místopředsedy Poslanecké sněmovny nebo předsedy výborů a poslaneckých klubů, podobně jako u platu (§10 odst. 1-5).

Plat náleží poslanci ode dne, kdy splnil zákonné podmínky pro výkon funkce až do dne ukončení výkonu funkce (§ 34 odst. 1 a 5). Podstatný pro posuzování aktivity poslance je § 38 odst. 1, který stanovuje, že poslanec, jenž se v jednom kalendářním měsíci bez řádné omluvy neúčastnil dvou jednacích dnů Sněmovny nebo jejího orgánu, do něhož byl zvolen, ztrácí nárok na polovinu platu a polovinu paušálních náhrad. Při neomluvené účasti na nejméně čtyřech jednacích dnech je tato ztráta již v plné výši. Poměrně nedávná zákonná úprava je uvedena v § 38 odst. 3, kde je řečeno, že poslanci nenáleží plat, náhrada výdajů a naturální plnění po dobu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, výkonu ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence.

1.1.1.4 Zákon o střetu zájmů č. 159/2006 Sb.

Zákon se skládá ze 7 částí a upravuje především povinnost veřejných funkcionářů vykonávat svoji funkci tak, aby nedocházelo ke střetu zájmů a zároveň určuje následná omezení a odpovědnost (§ 1 zákona o střetu zájmů). Vedle dalších úřadů je zde poslanec definován jako veřejný funkcionář (§ 2 odst. 1).

Poslanec především nesmí preferovat své osobní zájmy před těmi, které je povinen prosazovat a hájit a rovněž nesmí veřejnou funkci využívat k osobnímu prospěchu. Zákon zavádí povinnost podat formou čestného prohlášení oznámení o osobním zájmu, jiných vykonávaných činnostech nebo majetku nabytém v průběhu výkonu funkce (§ 7). V případě porušení některého z těchto předpisů lze za přestupek uložit pokutu až do výše 50 000 Kč (§ 24).

1.1.2 Poslanecký mandát v odborných studiích

Vedle legislativních předpisů se na podobě výkonu poslaneckého mandátu podílí i zažitá praxe či parlamentní (a obecně politická) kultura. Tento kaleidoskop podnětů je znázorněn pomocí názorů a komentářů ústavních právníků a politologů. K větší přehlednosti je v mírně modifikované verzi využít náhled na mandát poslance od Aleše Gerlocha et al. [2002: 178], který budu zkoumat z následujících 5 pohledů: konstrukce mandátu, vznik, obsah, sankce za porušení řádného výkonu a konečně zánik mandátu.¹⁰

1.1.2.1 Konstrukce a pojetí mandátu

Teorie konstrukce poslaneckého mandátu, která je úzce spojená s problematikou politické reprezentace, představuje stále živě diskutovanou oblast zájmu politických vědců. [Mansfeldová, Rakušanová Guasti 2009: 15] Představy jednotlivých teoretiků se do značné míry liší a často si i protirečí,¹¹ ale úhelným kamenem ideje zůstává fakt, že určité zprostředkující těleso stojí mezi občany země a politickým rozhodováním. [Brennan, Hamlin 1999: 109] V tomto smyslu figuruje zastupitelská demokracie v kontrastu k demokracii přímé. Obecně lze říci, že reprezentace pro demokratické systémy představuje klíčovou hodnotu jejich legitimacy. [Brim 2012: 129]

Mansbridge [2003: 515] popisuje tradiční model reprezentace jako stav, kdy reprezentanti dávají svým voličům sliby, které následně plní, či neplní.¹² Dle autorky však výzkumy identifikují minimálně tři další modely reprezentace:

---

¹⁰ Gerloch et al. [2002: 178] uvádí celkem 6 hledisek, z nichž je možné zkoumat mandát poslance. Vedle 5 zmíněných přidávají také záruky mandátu. Zde jmenují především význam institutu imunity, který jsem ale zařadil do obsahu mandátu. [srov. Syllová et al. 2008: 120]

¹¹ Pro přehled teorií politické reprezentace srovnej např. [Brim 2012] nebo [Brennan, Hamlin 1999].

¹² Sama tento model nazývá termínem *promissory representation*. [Mansbridge 2003: 515]

- *anticipatory representation* – reprezentanti se soustředí na to, co podle nich volič ocení v příštích volbách a ne na sliby ve volbách minulých,
- *gyroscopic representation* – reprezentanti sledují jako podněty pro svoji činnost zájmy a principy vycházející z jejich vlastního zázemí,
- *surrogate representation* – reprezentanti zastupují voliče i mimo svůj volební obvod.

Ani tento výčet ale není úplný a zdaleka nepokrývá všechny možnosti pohledu na pojetí poslaneckého mandátu, jeho uvedení je pouze deklaratorní. Z hlediska zkoumání konkrétního parlamentu, je více než vhodné sledovat přístup k mandátu poslance v domácím prostředí. I přes zajímavost a nepochybnou důležitost této problematiky lze však prohlásit, že česká literatura a možná i celá debata věnující se pojetí místního poslaneckého mandátu je nedostatečná.¹³ Ojedinělý vhled do této diskuze vnáší např. výzkum Petry Rakušanové Guasti [2009: 113-114] skrze provedené kontinuální šetření mezi samotnými poslanci s dotazem, koho dle nich reprezentují. Výsledky ukazují, že do roku 1998 se poslanci definovali převážně jako zástupci voličů své vlastní strany. V následujícím období do roku 2003 se subjektivní vnímání mandátu poslance přesunulo k roli poslance jako zástupce všech občanů volebního obvodu. V roce 2007 výzkum poukázal na významnou změnu, když největší část poslanců (39,2 %) chápala svůj poslanecký mandát jako reprezentaci všech občanů, tedy jako stav, který definuje Ústava ČR v uvedeném slibu poslance (čl. 23 odst. 3). [Rakušanová Guasti 2009: 114]

Důležitý je pro pojetí mandátu poslance fakt, že vázanost funkce na politickou stranu zůstává v ČR výhradně kategorií politickou, nikoliv právní. [Syllová et al. 2008: 113] Tento jev souvisí se skutečností, že se Ústava ČR vrátila ke konstrukci volného mandátu poslance. [Gerloch et al. 2002: 179] Podobná úprava je při dnešním pojetí parlamentarismu v podstatě nezbytná, neboť naplňuje svobodu členů parlamentu při výkonu mandátu jako jedno z hodnotových východisek systému. [Wintr 2010: 37] S tím souvisí i skutečnost, že poslanec je zcela neodvolatelný. [Kolář et al. 2002: 82]

---

¹³ Pro literaturu zabývající se alespoň okrajově problematikou poslaneckého mandátu je symptomatické, že primárně se její obsah zaměřuje na zcela jiné téma. Většinou se jedná o texty ústavně právního charakteru [srov. Gerloch et al. 2002; Hendrych, Svoboda 1997; Kysela 2004] nebo politologické texty o volebním chování [srov. Linek 2012; Malcová 2012] atd.

1.1.2.2 Vznik mandátu

Otázka vzniku mandátu poslance je poměrně jednoznačná. Ústava ve výše uvedeném textu vymezuje, že mandát poslance vzniká zvolením. Obecně je za tento okamžik považován den voleb, tedy den, kdy byla volba dokonána. Na tomto výkladu se s mírnými odlišnostmi shoduje většina autorů. [Hendrych, Svoboda 1997: 28; Syllová et al. 2008: 117] Gerloch et al. [2002: 180] říkají, že za konkrétní okamžik bývá prakticky považováno oficiální zjištění výsledků voleb, což znamená zápis příslušné volební komise. Někdy je za moment vzniku mandátu považován okamžik složení poslaneckého slibu, což je ale principiálně špatné chápání. Pokud dle čl. 25 Ústavy ČR může mandát zaniknout odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, je zřejmé, že poslanec musí disponovat mandátem ještě před tímto aktem.

Významná je i otázka vzniku mandátu u případného náhradníka. Ten nabývá funkce okamžikem uprázdnění mandátu poslance, za něhož nastupuje. [Kolář et al. 2002: 81] Náhradníkem se zde rozumí vždy první nezvolený kandidát z téže kandidátní listiny jako poslanec původní (§ 54 zákona o volbách do Parlamentu ČR). Není-li takového náhradníka, zůstává mandát uprázdněn, což se děje i v případě, že příslušná strana potenciálního náhradníka byla zrušena. Pokud byla činnost této strany pozastavena, nezastupuje náhradník původního poslance po dobu tohoto pozastavení činnosti strany. V této souvislosti však může být považováno za paradoxní, že mandát neztrácí poslanec, který je členem strany, jež byla rozpuštěna až po jeho zvolení. [Hendrych, Svoboda 1997: 36]

1.1.2.3 Obsah mandátu

Zvláštní obsahové rysy mandátu se postupně proměňovaly během staletí dlouhého vývoje parlamentního systému jako předpoklady zachování a podpory vývoje výsadního a autonomního postavení parlamentu. [Kolář et al. 2002: 73] Úprava této pozice má v současnosti dva základní cíle s vlastními nástroji svého uplatňování:

- ochrana postavení, činnosti a integrity parlamentu zejména vůči orgánům ostatních větví státní moci,
- vytváření a zachování demokratického charakteru postavení parlamentu a tím i mandátu jednotlivého poslance. [Syllová et al. 2008: 109]

Je zřejmé, že obsah mandátu poslance se velmi úzce vztahuje k postavení celé parlamentní komory. Pro výzkum obsahu poslaneckého mandátu je zásadní především sledování práv a povinností poslance, přičemž Syllová et al. [2008: 120-135] definuje následujících 5 skupin práv a povinností člena parlamentu.

1) Práva, která garantují privilegované postavení parlamentu ve státě.

Nejdůležitější částí tohoto souboru je poslanecká imunita, která chrání činnost parlamentu a má zejména zajistit, aby běžný chod parlamentu nebyl nikým a ničím narušován, tedy aby se členové orgánu mohli jednání účastnit a zároveň se na něm i svobodným způsobem vyjadřovat. [Částková 2010: 3, 6] Imunita v dnešním systému nabývá dvou forem, a to neodpovědnosti¹⁴ a nestíhatelnosti¹⁵, přičemž obě tyto formy jsou přítomné i v našem prostředí.¹⁶ [srov. Syllová, Medková, Nemeth 2006] Kromě imunity má např. poslanec i právo odepřít svědeckou výpověď.

2) Práva související s odpovědností vlády vůči Poslanecké sněmovně.

Základními nástroji této skupiny práv a povinností jsou možnosti vyslovení důvěry či nedůvěry vládě a požadování informací z exekutivních zdrojů. Poslanec má totiž především právo na informace. [Gerloch et al. 2002: 181] Potřeba vyslovení důvěry pro řádnou činnost vlády je zásadním obsahem celé kontrolní funkce parlamentu. [Kubát 2013: 29; Špicarová Stašková, Mansfeldová 2009: 89; Vodička, Cabada 2011: 313] Institutem kontroly exekutivy Sněmovnou jsou rovněž i písemné či ústní interpelace na členy vlády,¹⁷ ale významné jsou také možnosti získávání informací na členech vlády skrze obecně pokládané dotazy a prostřednictvím výborů. [Syllová et al. 2008: 133]

---

¹⁴ Tzv. indemnita se vztahuje na projevy a hlasování učiněné v komoře, za které nelze poslance vůbec trestně stíhat. [Syllová et al. 2008: 120]

¹⁵ Tuto formu imunity upravuje čl. 27 odst. 4 Ústavy ČR, který stanovuje, že poslance nelze po dobu trvání mandátu trestně stíhat bez souhlasu příslušné komory. Odepře-li Sněmovna souhlas, je stíhání navždy vyloučeno. [Syllová et al. 2008: 120]

¹⁶ Vedle samotného zákonného předpisu dochází i k postupným soudním interpretacím, které povahu forem imunity konkrétně vymezují [srov. Nejvyšší soud 2013], a rovněž i zákonným úpravám, které např. omezily trvání imunity na dobu výkonu mandátu poslance (Ústavní zákon č. 98/2013 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů).

¹⁷ Interpelace jsou na rozdíl od nástrojů zisku informací od exekutivních orgánů tak významným institutem díky dvěma znakům: jsou důvodem pro otevření všeobecné rozpravy a obvykle jsou spojeny s politickou sankcí, pokud rozprava vyústí v hlasování o návrhu. Interpelace nejsou prostředkem pro získávání informací, ale přímou formou kontroly. [Syllová 2003: 6, 7; Wintr 2010: 300] Dle jiných autorů lze interpelace označit jako „důraznější institut k získávání informací a vysvětlení od členů vlády“. [Gerloch et al. 2002: 182]

3) Práva týkající se zajištění řádného a demokratického fungování komor parlamentu a jejich orgánů.

Do této skupiny Syllová et al. [2008: 134] řadí fakt, že poslanec je povinen účastnit se jednání komory a orgánů do nichž byl zvolen. Důležitou je i legislativní úprava, která říká, že poslanec může být členem nejvýše dvou věcných výborů. Je zřejmé, že členství ve více výborech může vést k výraznému navýšení pracovní zátěže a tedy nejen k vlivu na profesní působení konkrétního poslance, ale i celého chodu výboru a případně i Sněmovny. [Rakušanová Guasti 2009: 116; Vodička, Cabada 2011: 322] Významnými právy každého poslance jsou i možnosti účastnit se parlamentní rozpravy, které dle současného jednacího řádu Sněmovny dávají obrovskou svobodu právě jednotlivým poslancům, přičemž neexistuje mnoho prostředků, jak tuto svobodu limitovat.¹⁸ [Wintr 2010: 120]

4) Instituty zajišťující demokratický a účinný výkon mandátu.

Sem řadíme možný střet zájmů, který řeší především výše zmíněný zákon, a inkompatibilitu funkcí. Neslučitelnost funkcí je zavedena z důvodů oddělení výkonu jednotlivých mocí ve státě a jejím cílem je zabránění koncentrace moci v rukou jedné osoby. Přesto se např. v českém prostředí neuplatňuje inkompatibilita funkce člena vlády a poslance, například pomocí institutu tzv. „klouzavého mandátu“,¹⁹ a naopak je spíše pravidlem, že členství ve vládě je současné s členstvím v parlamentu, a to zejména v Poslanecké sněmovně. [Vodička, Cabada 2011: 319]

5) Poslanecký plat a další zabezpečení poslanecké práce.

Jednou z důležitých záruk účinného výkonu mandátu poslance je rovněž plat a další náhrady, které mu ze zákona náleží a měly by dohromady poskytovat nezávislý prostor pro jeho činnost. K podstatnému navýšování platu následně dochází účastí v jednotlivých parlamentních funkcích.²⁰

---

¹⁸ Nové demokratické parlamenty střední a východní Evropy se přitom v současné době snaží délku řečnění poslance omezit, což má zajistit efektivnější průběh parlamentní rozpravy. [Syllová 2012: 3]

¹⁹ Tzv. klouzavý mandát představuje mechanismus, kdy v případě, že se zvolený poslanec stane členem vlády, nastupuje na jeho pozici poslanec náhradník. Jakmile však původní poslanec přestává být členem vlády, vrací se na úkor náhradníka opět na své poslanecké místo. [Koutník 2010: 3]

²⁰ Celkovou úroveň příjmu a náhrad poslance popsali např. Vodička a Cabada [2011: 335-336]. Roku 2010 činil základní měsíční plat poslance 58 944 Kč, předsedy výboru, komise a delegace 83 040 Kč, místopředsedy výboru a předsedy podvýboru 71 040 Kč a místopředsedy podvýboru 65 tis. Kč. Kromě

K obsahu poslaneckého mandátu je však minimálně třeba řadit i prvky jako vytváření a udržování parlamentní kultury [Wintr 2010: 6] nebo obecně naplňování funkcí samotného parlamentu, za které bývají v českém prostředí obecně považovány následující [Vodička, Cabada 2011: 313-314]:

- kontrolní funkce – politická kontrola vlády,
- artikulační funkce – v parlamentu by měly najít výraz a být diskutovány politické názory občanů ČR,
- volební pravomoc – parlament přímo nebo nepřímo dosazuje osoby nejen do vlády, ale i do většiny ostatních celostátních orgánů,
- legislativní funkce – parlamentu přísluší přijímání zákonů.

1.1.2.4 Sankce za porušení řádného výkonu mandátu

Obecně se debata kolem případné sankce za porušení výkonu mandátu poslance vztahuje především na otázky spojené s nepřítomností na schůzích a tedy i nehlasováním. Poslanec je sice povinen účastnit se jednání své komory a jejích orgánů, do kterých byl zvolen, ale nejasné je, zda je tato povinnost splněna právě již samotnou účastí či existuje i závazek hlasovat, tedy rozhodovat. [Gerloch et al. 2002: 181] V tradici parlamentarismu je však zcela běžné, že poslanci vykonávají svůj mandát i tím způsobem, že se některých jednání nezúčastní či nehlasují (zdrží se hlasování).²¹ [Syllová 2010: 3] Snaha sankcionovat takový postup je tedy velmi komplikovaná.

Historicky do roku 1918 bylo v českých zemích možné zbavit poslance mandátu za delší neomluvenou absenci,²² ovšem z dnešního pohledu se tento postup jeví jako nepřípustný zásah do volného výkonu mandátu. [Wintr 2010: 28] Prvorepubliková

---

základního platu mají poslanci nárok na náhrady, které jsou paušální a nedaněné. Tyto náklady činily na reprezentaci a stravu 9 100 Kč (všechny částky uváděny za jeden měsíc), za cestovné 22 800 Kč – 34 200 Kč, na asistenta 35 tis. Kč, na telefon 7 tis. Kč, na ubytování v Praze 17 tis. Kč, na analýzy či expertízy 14 300 Kč, na kancelářské potřeby více než 2 tis. Kč. Poslanecká sněmovna dále hradí nájemné za pronájem poslanecké kanceláře až do výše 33 200 Kč. Řádově tedy poslanci bez vrcholných postů, ale s některou z nižších parlamentních funkcí pobírali v roce 2010 plat v rozmezí od 90 do 130 tis. Kč měsíčně a k tomu další náhrady. [srov. Syllová, Palán, Kučera 2010]

²¹ V České republice můžeme sledovat přítomnost poněkud iracionální zvyklosti, kterou je započítávání vota poslance, který se zdržel hlasování. Efekt takového hlasování je totiž stejný, jako by poslanec hlasoval proti návrhu, protože k přijetí návrhu je potřeba splnění kvóra počítaného ze všech přítomných poslanců. Zdržení se je tedy v podstatě formou „měkkého NE“. [Wintr 2010: 270]

²² V době rakouského císařství hrozila v Říšské radě i na zemském sněmu poslanci ztráta mandátu za déletrvající neomluvenou absenci dle zákona. Tato ustanovení umožňovala zbavit mandátu poslance, který bez omluvy zameškal 8 jednacích dnů a nedostavil se ani do 14 dnů od vyzvání předsedy orgánu. Zákonem z roku 1917 byly obě tyto lhůty prodlouženy na 30 dnů. [Wintr 2010: 28]

úprava jednacího řádu Národního shromáždění z roku 1920 už hrozila poslanci za opakovanou absenci „jen“ ztrátou nároku na náhradu a plat až na dobu 6 měsíců, ale dále i možností zbavení členství ve výboru (§ 3 zákona o jednacím řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění). Možnost ztráty platu za neúčast na jednání bez řádné omluvy přitom zmiňuje i současná verze zákona o platu (viz výše). Jako další možnost sankcí lze označit disciplinární a pořádková opatření vedené předsedajícím Poslanecké sněmovny za nepřístojné chování poslance. Ty jsou ale spíše vykonávány jen formou demonstrativního trestu.²³ Můžeme tak konstatovat, že konkrétní postihy pro poslance při případném porušení řádného plnění mandátu dnes nejsou nijak zásadní.

1.1.2.5 Zánik mandátu

Problematika týkající se zániku poslaneckého mandátu není nijak komplikovaná, a to především díky explicitnímu ústavnímu seznamu situací vedoucích k zániku mandátu (čl. 25 Ústavy ČR). Již výše však bylo řečeno, že do výčtu je bezpochyby nutné zahrnout např. případné úmrtí poslance, což v příslušném článku Ústavy chybí. [Gerloch et al. 2002: 183; Hendrych, Svoboda 1997: 36]

Přibližně od roku 2012 se vedla debata o eventuálním rozšíření možností zániku mandátu. Příčinou diskuze byla řada soudních kauz některých poslanců²⁴ a fakt, že pravomocně odsouzený poslanec Roman Pekárek²⁵ byl dokonce po většinu doby držení svého mandátu ve věznici z důvodu trestu odnětí svobody. Konkrétní právní úprava zbavující poslance v případě výkonu trestu mandátu však nebyla dosud přijata, změny doznala pouze část zákona o platech, která poslanci v takové situaci nově právo pobírat plat odebírá. [Trachtová 2013]

---

²³ Nejprísnejším trestem v prípade opakovaného nepřístojného chování poslance může být vyloučení poslance z jednání, a to pouze na jeden den při zachování možnosti hlasovat (§ 19 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny). V rámci disciplinárního řízení za projev v orgánech Parlamentu, který by mohl být jinak trestně stíhán (nebýt poslanecké ochrany před zákonem), lze uložit poslanci pokutu až do výše jednoho měsíčního platu (§ 13 a 15 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny).

²⁴ V kauze korupce uvnitř vládní strany Věci veřejné byli 13. dubna 2012 Obvodním soudem pro Prahu 5 odsouzeni šéf poslaneckého klubu Vít Bárta za podplácení k trestu 18 měsíců odnětí svobody podmíněně na zkušební dobu 30 měsíců a poslanec Jaroslav Škárka za podvedení Bárty nepodmíněně na 3 roky do věznice s dozorem. Později byli oba dva viny zproštěni. [Česká televize 2012a]

²⁵ Roman Pekárek se stal poslancem 7. listopadu 2012 a již v této době byl nepravomocně odsouzen na 6 let odnětí svobody. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014c]. Pravomocně ho poslal soud do vězení 18. prosince 2012 za přijetí úplatku a zneužití pravomoci v době, kdy působil jako místostarosta města Kolín. Poslanec však odmítl vzdát se svého mandátu, který mu zůstal k „vykonávání“ až do 28. srpna 2013, tedy do dne rozpuštění Poslanecké sněmovny. [Česká televize 2012b]

Na závěr charakteristiky současného stavu je třeba dodat, že řada autorů [Dančák, Šimíček 1999; Kubát 2013; Mlsna 2011; Syllová 2007] považuje v různých ohledech momentální fungování parlamentu za nedokonalé a v některých hlediscích za zralé k reformě. Již dnes jsou navrhovány více či méně určité kroky, které by měly vést k zefektivnění systému, ale možnost výrazné změny je zatím spíše jen ve stavu prohlubující se diskuze než existující vůle změnu prosadit.

1.2 Kvantitativní analýzy parlamentní aktivity poslanců

Oblast kvantitativních výzkumů zkoumané problematiky je poměrně široká. Podstatné je přiblížení výzkumu v prostředí České republiky, který odhaluje dosud zjištěné poznatky pro pozdější porovnání a potenciální metodický návod pro vlastní projekt. Za zmínění a stručnou charakteristiku však stojí i výsledky prací autorů zahraničních. Výčet analýz není vyčerpávající, ale má za cíl poskytnout průřez celým komplexem studií, jejichž popis by jinak vydal na samostatnou a velmi rozsáhlou publikaci. Studie jsou rozděleny do kategorií z českého a zahraničního prostředí dle původu autorů.

1.2.1 Kvantitativní analýzy parlamentní aktivity poslanců České republiky

Výzkumy činnosti poslanců PSP ČR využívající kvantitativních metod analýzy je vhodné rozdělit do dvou skupin. První z nich je reprezentována především politology, jejichž výstupy mají klasický charakter v podobě publikací či článků v renomovaných odborných periodikách. Druhou skupinu představují projekty monitoringu poslanecké aktivity a dílčí příspěvky novinářů či aktivistů využívající kvantitativních údajů k popisu parlamentní aktivity poslanců, které jsou prezentovány především na internetu.

Odbornou studii prvního typu a zároveň i významným zdrojem pro předloženou práci je kniha kolektivu autorů pod vedením Jindřišky Syllové. [2008] Publikace představuje ojedinělý vhled do teorie poslaneckého mandátu, a to především z pozice politologické i právnícké. Přílohy k samotnému textu převážně v podobě tabulek a grafů jsou velmi cenným materiálem pro jakékoliv analýzy Poslanecké sněmovny, a to nejenom těch kvantitativních.

Význačným výzkumem je anglickojazyčná práce Lukáše Linka a Zdeňky Mansfeldové [2007], která komplexně shrnuje povahu Parlamentu ČR mezi lety 1993

až 2004. Vedle základních charakteristik legislativního orgánu je pro výzkum důležitý počet hlasování a zákonů, jejich průměrné množství v jednom roce a celkový vývoj v čase. [Linek, Mansfeldová 2007: 31] Studie sice nesestupuje na úroveň jednotlivých poslanců, ale i přesto představuje zajímavé výsledky. Již starší studie vznikla za spolupráce Lukáše Linka a Petry Šalamounové [2001] a věnuje se prvním dvěma volebním obdobím Poslanecké sněmovny. Ve své publikaci se autoři zaměřují např. na socio-demografické složení prvních orgánů a dokonce detailně popisují i počty žen v jednotlivých výborech Sněmovny, což se v porovnání s jinými badatelskými projekty ukazuje jako zcela ojedinělé šetření. Ve své výjimečnosti je třeba zmínit i výzkum Roberta Zbírala [2010], který se zaměřuje na komise Poslanecké sněmovny. Jeho celkový dataset obsahuje „jen“ 107 hlasování a autor sám považuje tento fakt za možnost legitimního zpochybnění výzkumu. I přes to konstruuje metodicky kvalitně podložený záměr odhalit rozdíly v podpoře návrhů podaných komisí, vládou, nebo opozicí. [Zbírál 2010: 87-88]

Výrazným příspěvkem je studie kolektivu autorů, kteří si mj. i kvantitativní způsob analýzy zvolili pro výzkum politických stran v českém Parlamentu. [Kopecký, Hubáček, Plecítý 1996] Významné je pozorování účasti poslanců na hlasováních. Zjištěno (či spíše potvrzeno) např. bylo, že v průměru chyběli ve sledovaném období 1992 až 1996 na hlasováních více poslanci opoziční než ti vládní. [Kopecký et al. 1996: 444] V dalším obsahu práce se již autoři věnují jinému a rozsáhlejšímu směru kvantitativního výzkumu, kterým je analýza jednotnosti hlasování. Tuto oblast zastupují i další práce nemalého počtu i významu. [srov. Gregor, Havlík 2013; Linek, Lacina 2011] Pro velký počet dalších studií je využití jakékoliv podoby kvantitativní analýzy poslanecké aktivity především pomocným nástrojem k popisu různých relevantních skutečností. [srov. Reschová, Syllová 1996: 96-98]

Pro význam této bakalářské práce je v některých ohledech podstatnější sledování druhé skupiny projektů využívajících kvantitativních metod analýzy aktivity poslanců, tedy výzkumů mimo odborné publikace a časopisy. Mezi nejkvalitnější takové projekty je třeba na prvním místě v českém prostředí zařadit práci sdružení KohoVolit.eu. Jedná se o občanské sdružení, jehož základním cílem je „podpora demokracie“. [KohoVolit.eu 2014c] Zaměřuje se na témata otevřených dat, kontroly práce volených zástupců a zvyšování informovanosti voličů. Mezi známé dílčí projekty sdružení patří např.

Volební kalkulačka,²⁶ NapišteJim.cz²⁷ nebo Budování státu²⁸. Sdružení je vedeno Michalem Škopem, Jaroslavem Semančíkem a Kamilem Gregorem, absolventy matematických a politologických oborů v České republice. [KohoVolit.eu 2014a]

Vedle jiného se KohoVolit.eu velmi intenzivně věnuje kvantitativní analýze hlasování poslanců ve Sněmovně, ale i obecně jejich parlamentní aktivitě. Sdružení publikuje data o účasti poslanců na hlasováních, která jsou v tabulkové formě většinou přímo navázaná na zdroje z Poslanecké sněmovny. Zdaleka nejvýznamnějším výzkumem pro předloženou studii je přehled aktivity poslanců, kde jsou u každého poslance uvedeny hodnoty konkrétních proměnných a na základě jejich kombinace a vlastní metody výpočtu je stanoven tzv. „index KohoVolit.eu“.²⁹ [KohoVolit.eu 2010] Index poskytuje určitou možnost srovnání činnosti jednotlivých poslanců mezi sebou na základě pořadového umístění jejich aktivity mezi aktivitami ostatních kolegů zákonodárců. Snaha o vytvoření takového indexu je v podstatě totožná se závěrečným cílem této bakalářské práce. Osobně však tuto konkrétní metodu výpočtu indexu pomocí pořadí aktivity nepovažuji za vhodnou, neboť nezohledňuje velikost rozdílů mezi aktivitami jednotlivých poslanců. Vybraným proměnným jsou navíc uměle bez dalšího vysvětlení přiřazovány koeficienty odlišující jejich váhu ve výpočtu. Rovněž nepovažuji za příhodný ani finální výběr konkrétních proměnných, pomocí kterých je kvantifikace aktivity provedena.

---

²⁶ Volební kalkulačka je interaktivní názorový test, který má za cíl porovnat odpovědi na významné otázky (většinou předvolební) ze strany občana a politické strany či konkrétního politika. [KohoVolit.eu 2014d] Dostupné z: <<http://volebnikalkulacka.cz/info/>>.

²⁷ NapišteJim.cz je projekt, který má za cíl zjednodušit komunikaci mezi občany a politiky skrze provozování emailové komunikace. [KohoVolit.eu 2014b] Dostupné z: <<http://napistejim.cz/>>.

²⁸ Budování státu je portál, který se zaměřuje na problematiku analýzy hospodaření státu a jeho institucí. Jedná se o společný projekt neziskových organizací Naši politici o. s. a Kohovolit.eu, který je realizován za podpory nadací Open Society Foundations a Nadačního fondu proti korupci. [BudovaniStatu.cz 2014] Dostupné z: <<http://budovanistatu.cz/>>.

²⁹ V tomto případě byla analyzována aktivita poslanců ve Sněmovně v VI. volebním období pouze v roce 2010. Vybranými proměnnými jsou aktivní účast na hlasováních, obecně účast na hlasováních, předložené zákony, přidělená funkce zpravodaje Sněmovny k tiskům, ústní a písemné interpelace a promluvy. Výsledný index je vypočítán následujícím způsobem, který je doslovně citován: „Je to vážená průměrná hodnota, kolik jiných poslanců ten jeden konkrétní ‚nechal za sebou‘, největší váhu má docházka na hlasování (1/2). Čím aktivnější, tím více; teoretické max. je počet poslanců bez 1 a min. je 0. Neboli je to počet poslanců - ((pořadí v účasti na hlasování) + (pořadí předložil + pořadí interpelace + pořadí promluvy)/3)/2. Přesně je to počet poslanců - ((pořadí v účasti na hlasování + pořadí v aktivní účasti na hlasování)/2 + ((pořadí v předložil zákonů + zpravodajem k tiskům)/2 + pořadí v ústních interpelacích + pořadí v promluvách)/3)/2. V případě, že více poslanců má stejné pořadí, počítá se jim u výpočtu Indexu průměrné pořadí (např. jsou-li dva na 1.-2. místě, počítá se zde oběma 1,5).“ [KohoVolit.eu 2010]

Kamil Gregor se v rámci vlastního blogu věnuje zkoumání tématu poslanecké aktivity i individuálně. Ve svých článcích představuje grafy a vizualizace týkající se docházky poslanců na schůze, počtu jimi vznesených interpelací nebo toho, kteří poslanci společně podávali návrhy zákonů. [Gregor 2014a] Tyto druhy výstupů ještě reprezentují výzkumy, které mají určitý obsah a jsou doprovizeny vysvětlením odborníka v dané problematice. Vedle nich však lze odhalit množství publikovaných dat, která jsou jednoduše prezentována v různé grafické podobě na širokém množství internetových stránek. Podklady pro tyto výstupy není nijak složité extrahovat z informační databáze Poslanecké sněmovny, která je veřejně přístupná na internetových stránkách Sněmovny. Bezpochyby nemá smysl vytvářet byt' jen základní přehled takových obsahů, které v podstatě prezentují jen základní informace bez další přidané hodnoty. Za pozitivum ale můžeme považovat fakt, že je zde přítomen jistý prvek snahy rozšiřovat informovanost především mezi širokou laickou veřejností.

Obecně lze i přes zdánlivé množství autorů soudit, že ani využití kvantitativní analýzy, ani samotný výzkum aktivity poslanců nejsou nijak rozšířené. Především studium hlasování zákonodárců můžeme v prostředí České republiky považovat za nedostatečné. Existuje pouze několik prací, které se zabývají jen dílčími aspekty v krátkých časových obdobích, ale širší perspektiva chybí. [Gregor, Havlík 2013: 550]

1.2.2 Kvantitativní analýzy aktivity členů parlamentů v zahraničí

Při sledování kvantitativních analýz činnosti zákonodárců v zahraničí již ztrácí smysl omezovat se pouze na dolní komory bikamerálních parlamentů, protože rozdíly jsou oproti Poslanecké sněmovně i zde už tak dosti významné. Alespoň v určitých rysech je velmi blízká předkládané studii práce Dorothy Byrne [1972], která se snaží poukázat na fakt, že různí poslanci kanadského parlamentu jsou i odlišným způsobem aktivní v legislativním procesu. Bádání začíná a staví především na účasti poslanců na hlasováních plenárních schůzí, ale i výborů. Výzkum je veden poměrně detailně a např. docházku zastupitelů řeší až na úroveň rozdílů mezi dny v týdnu. [Byrne 1972: 135] Konkrétně v případě Kanady má bezpochyby svůj smysl sledovat i geografický prvek skrze závislost vzdálenosti obvodu poslance od místa jednání.³⁰ Podobným způsobem je

---

³⁰ Na tomto místě Byrne [1972: 136] dochází mj. k zjištění, že o pátcích a pondělcích se jednání účastnili nejvíce poslanci z největší geografické vzdálenosti svého obvodu od místa jednání.

prováděn i zmíněný výzkum přítomnosti na jednáních jednotlivých výborů. [Byrne 1972: 137]

Jiným způsobem se věnuje parlamentní aktivitě studie z britského prostředí. [Burnham, Jones, Elgie 1995] Výzkum kombinuje prvky kvantitativních a kvalitativních metod a detailně sleduje činnost premiéra Johna Majora v letech 1990 až 1994. Hlavními proměnnými jsou docházka na tzv. „question times“ nebo počet vystoupení v House of Commons. Podstatné pro charakter celé studie je srovnání aktivity Johna Majora s činností předchozích britských premiérů až k Winstonu Churchillovi. Kvantitativním výzkumem zjištěné odlišnosti se pak autoři snaží osvětlit právě pomocí metod analýzy kvalitativní. Jedním z výsledků je např. konstatování, že aktivismus premiérů Velké Británie v dolní komoře britského parlamentu neustále klesá. [Burnham et al. 1995: 561]

Vlivným autorem v oboru kvantitativních analýz činnosti členů parlament je Simon Hix. Jeho zájem je zaměřen především na další významné legislativní těleso, Evropský parlament. [Hix 2002; Hix, Noury, Roland 2006] Hix se věnuje primárně odhalování vlivů podmiňujících hlasování členů Evropského parlamentu, k čemuž dochází na základě kvantitativních analýz aktivity poslanců, které jsou doplněny i o prvky kvalitativního výzkumu. Při použití obsáhlé a odborně využitě metodiky Hix popisuje např. závěr, že nejdůležitější vliv na konkrétní hlasování poslanců mají zejména politiky národních stran a nikoliv politiky evropských uskupení, u kterých bychom to možná předpokládali. [2002: 696]

Podobné typy studií sledující efekty podmiňující hlasování konkrétních poslanců tvoří jednu velkou příbuznou oblast. Příkladem je např. práce Manon Tremblay [1998], která se opět vrací ke kanadskému parlamentu pomocí sledování vztahu mezi legislativní činností poslanců a jejich pohlavím. Její výzkumná otázka tvořící i název práce zní, zda poslankyně skutečně zastupují část populace ženského pohlaví. Oblastmi bádání jsou témata jako interrupce, rodina, děti, sexuální orientace, zdraví žen či jejich postavení v rámci pracovní síly. Na základě výzkumu je možné určit, že ženy se v parlamentu skutečně více věnují tématům svého pohlaví, než jak by činili muži. [Tremblay 1998: 462] S podobným zaměřením se setkáme i ve studii, která pozoruje závislost kariérních ambicí na legislativní aktivitě členů Evropského parlamentu. [Meserve, Pemstein, Bernhard 2009] Autoři zde využívají již velmi pokročilou

matematickou analýzu. Jako posledního zástupce této skupiny výzkumných projektů uvedme práci sledující míru integrace skotských poslanců mezi ostatní poslance dolní komory britského parlamentu. [Keating 1978] Hlavní metodou je zde kvantitativní analýza porovnávací činnost skotského člena parlamentu s ostatními poslanci.

Jako celou další oblast aplikace kvantitativních analýz na výzkumy aktivit členů parlamentů lze vidět studie z oblasti jednotnosti hlasování, podobně jako tomu bylo v českém odborném prostředí. Pro bádání tohoto druhu je kvantitativní analýza dominantní metodou zkoumání a výstupem je vždy velké množství dat i tabulkových a grafických výsledků. Za dnes již klasickou studii tohoto typu je považována práce Stuarta Rice s názvem *The Behaviour of Legislative Groups: A Method of Measurement*. [1925] Právě zde byl představen tzv. Rice index jako metoda pro měření jednotnosti hlasování. Studií podobného zaměření dodnes vzniká nemalé množství [srov. Clausen 1967; Krehbiel 2000] a oblast výzkumu se i nadále vyvíjí skrze snahy o odhalení nových metod sledování. Detailněji je vhodné zmínit např. zahraniční studii věnující svou pozornost i případům 4 postkomunistických zemí včetně České republiky. [Tavits 2011] Autor se zde zaměřuje na závislost jednotnosti hlasování na stranické disciplíně, kterou měří mírou stranické centralizace, komunikace či síly jednotlivých stranických poboček.

Z uvedeného výběru a stručných charakteristik vybraných prací vyplývá, že kvantitativní analýzy aktivity členů parlamentu jsou využívány v širokém spektru výzkumů, a to především jako prostředek k dalšímu studiu. Účelem je většinou snaha odhalit míru jednotnosti hlasování či podmíněnost hlasování různými proměnnými od základních socio-demografických charakteristik poslance po jeho osobní ambice a zájmy. Lze však konstatovat, že prací, jejichž cílem by byla pouze obecně a široce pojatá kvantitativní analýza aktivity členů parlamentů, je spíše menšina.

2 Tvorba datového setu

Následující dvě kapitoly reprezentují praktickou část bakalářské práce, jejímž výstupem je datový set kvantitativních údajů o parlamentní činnosti poslanců České republiky a jeho analýza. Objasněn je výběr jednotlivých proměnných pro sledování poslanecké aktivity a způsob operacionalizace. Významnou podmínkou úrovně bádání je dostupnost konkrétních údajů pro dataset a technika jejich získání. Popsáno je i metodické zázemí tvorby datasetu a úprava funkčního prostředí pro další vyhodnocení.

Výzkumným objektem praktické části studie jsou poslanci PSP ČR v VI. volebním období mezi lety 2010 až 2013. Na základě voleb do Poslanecké sněmovny konaných ve dnech 28. – 29. května 2010 bylo zvoleno 200 poslanců dolní komory Parlamentu ČR. [Český statistický úřad 2010] V průběhu VI. volebního období disponovalo poslaneckým mandátem celkem 218 osob, což je důsledek různých způsobů zániku poslaneckých mandátů a postoupení náhradníků na poslanecké posty. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014a]

2.1 Výběr proměnných a jejich operacionalizace

Výběr konkrétních proměnných tvoří základní podobu celého výzkumu. V případě sledování aktivity poslanců PSP ČR lze bezpochyby hovořit o komplexnosti takové činnosti, kterou je velmi problematické shrnout a vyjádřit pomocí několika vybraných ukazatelů. O to významnější otázkou volba proměnných a jejich operacionalizace představuje. Podstatné je uvést, že nejlepším řešením není a ani nemůže být zahrnutí co možná největšího počtu kvantifikovatelných ukazatelů, neboť je třeba zvážit i jejich kvalitativní hodnotu, která ne vždy odpovídá cílům výzkumu. Svůj význam tak má důsledná selekce potenciálních proměnných včetně volby metody operacionalizace a obhájení těchto kroků, čemuž se věnuje následující text.

2.1.1 Základní ukazatele

Analýzu aktivity poslanců je vhodné na úvod doplnit základními socio-demografickými ukazateli a dalšími obecně politickými charakteristikami, které jsou významné pro parlamentní činnost poslanců. Především socio-demografická struktura poslanců již byla potvrzena jako významný podněcovatel postojů pro parlamentního

působení zákonodárců. [Linek 2009: 106] V předkládané studii se budu zabývat otázkou potenciální existence vztahu těchto ukazatelů k aktivitě poslanců.

Pro výzkum jsou vybrány následující základní ukazatele:

- věk poslance,
- pohlaví,
- vzdělání,
- zkušenost se sněmovní praxí,
- počet dní ve funkci v VI. volebním období,
- volební kraj,
- geografická oblast,
- politická příslušnost.

Uveden je věk v jednotkách let k datu zvolení a pohlaví konkrétního poslance. Dosažené vzdělání je rozlišeno pouze na vysokoškolské (VŠ) a středoškolské (SŠ), neboť žádný poslanec neměl nejvyšší dosažené vzdělání na stupni základní školy. Rozhodujícím momentem je dosažená úroveň vzdělání, kterou měl poslanec při svém zvolení. Nižší vzdělání, tedy středoškolské, je uvedeno u poslance i v případě, že je absolventem např. pouze odborného učiliště.

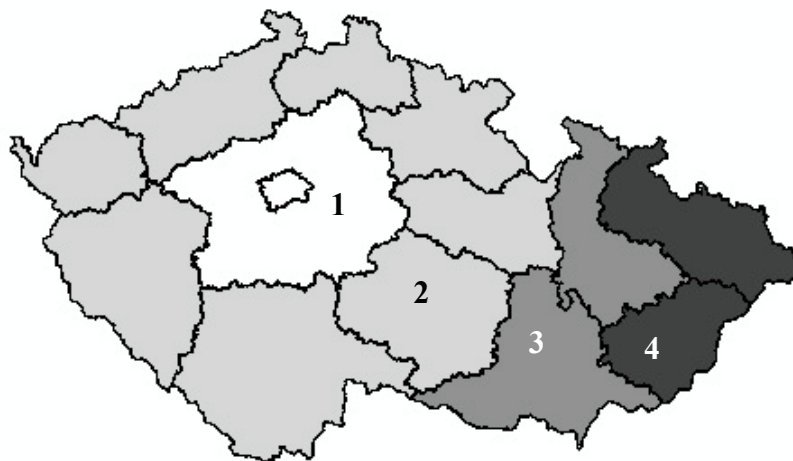
Zkušenost poslance se sněmovní praxí je definována pomocí čísla udávajícího počet volebních období, kdy poslanec působil v Poslanecké sněmovně včetně volebního období od roku 2010. Poslanečtí nováčci tedy mají číslo 1. Započítána jsou pouze volební období v PSP ČR, nikoliv v dalších orgánech jako Česká národní rada, Federální shromáždění nebo Senát Parlamentu ČR. Počet dní ve funkci je vymezen jednoduchým rozdílem mezi dvěma daty, kdy poslanec disponoval poslaneckým mandátem. Tento údaj je zvláště důležitý, neboť umožňuje relativizování aktivity poslance vzhledem k době, kdy mandátu užíval. Poskytuje tak lepší srovnání aktivit zákonodárců mezi sebou navzájem. Každému poslanci je přiřazen i volební kraj, kde byl zvolen.³¹ Důvodem je především záměr instalovat do rámce výzkumu geografický prvek. [srov. Byrne 1972] Podle intuitivní vzdušné vzdálenosti od Prahy (sídla

---

³¹ Česká republika je od roku 2000 rozdělena do 14 vyšších územních samosprávných celků, krajů. Kraje jsou územním společenstvím občanů a náleží jim právo na samosprávu, kterou vykonávají v rozsahu stanoveném zákonem (§ 1 odst. 1 zákona o krajích (krajské zřízení) č. 129/2000 Sb.). Zákon č. 37/2002 Sb. pak změnil počet volebních krajů na 14 právě v souladu s hranicemi tehdy nově ustavených krajských samospráv. [Chytilík, Šedo, Lebeda et al. 2009: 310]

Poslanecké sněmovny) jsou jednotlivé kraje rozděleny do celkem čtyř geografických oblastí, jak je vyznačeno na obrázku č. 2.1. Při vyhodnocení získaných dat o aktivitě poslanců bude sledována případná korelace mezi geografickou vzdáleností dané oblasti, ve které byl poslanec zvolen, a jeho parlamentní aktivitou v podobě různých ukazatelů.

Obrázek č. 2.1: Rozdělení krajů České republiky do geografických oblastí

Zdroj: Autor.

Poslední neméně významnou charakteristikou každého poslance je uvedení politické strany, na jejíž kandidátní listině byl zvolen. Zde je však třeba vyjádřit se k několika problémům. Za prvé ne všichni poslanci byli řádnými členy těchto stran, ale mohli být např. nestraníky zvolenými na kandidátních listinách příslušných politických stran. Ve Sněmovně byla ale i přesto jejich práce úzce navázána na konkrétní poslanecký klub a politicky tak vykazovali činnost stejné povahy jako členové strany. Za druhé během vývoje Sněmovny od roku 2010 došlo k přechodům některých poslanců mezi poslaneckými kluby.³² Jen velmi obtížně lze retrospektivně odlišit aktivity jednoho poslance v různých obdobích, a proto se tomuto jevu pro zjednodušení nevěnuji. U poslance je tak po celou dobu jeho působnosti ve funkci uvedena politická strana, na jejíž kandidátní listině byl zvolen. A konečně za třetí došlo i k posunům celých stran a uskupení mezi vládním a opozičním táborem. V VI. volebním období bylo možné při celkovém počtu pěti stran ve Sněmovně identifikovat dvě stabilní strany vládní (Občanská demokratická strana (ODS) a TOP 09-S) a dvě strany opoziční (Česká

---

³² Během VI. volebního období mezi lety 2010 a 2013 celkem 23 poslanců vystoupilo z poslaneckého klubu, jehož členy byli po zvolení, a stali se nezařazenými. Čtyři z nich se následně stali členy jiného poslaneckého klubu. [Centrum.cz 2013]

strana sociálně demokratická (ČSSD) a Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)). Anabází procházela strana Věci veřejné (VV), která se z původního statutu vládní strany dostala do opozice, ale při odštěpení části poslanců, kteří vládu i nadále podporovali.³³ Jelikož nelze jednoznačně určit, kdy je jaké poslance ze strany VV vhodnější zahrnout mezi opozici a kdy spíše mezi koalici, při vybraných analýzách sledování rozdílů aktivity mezi opozičním a vládním táborem je politická strana VV z výzkumného vzorku zcela vynechána s cílem zajistit jeho co největší čistotu. I přes nutné zmenšení datového souboru zůstává v tomto případě výzkum založen na celkovém počtu 101 poslanců vládní koalice a 91 poslanců opozice (z celkových 218, kteří v průběhu VI. volebního období disponovali mandátem).

2.1.2 Hlasování na plenárních schůzích

Hlasování na plenárních schůzích představuje základní a hlavní podobu naplně mandátu poslance. Jedná se o rozhodovací prostředek, skrze který je prezentována vůle zastupitele především v legislativních otázkách, čímž je naplněna legislativní funkce parlamentu jako celku. [Vodička, Cabada 2011: 314] Je tedy nezpochybnitelným faktem, že ukazatel hlasování jednotlivých poslanců by do kvantitativní analýzy jejich parlamentní aktivity zahrnut být měl. Sledována mohou být samozřejmě pouze veřejná hlasování, kterých bylo v VI. volebním období od 29. května 2010 do 28. srpna 2013 přesně 5 589.³⁴ [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014e]

Zpochybnit lze tuto proměnnou poukázáním na možné omezení vlastní hlasovací vůle poslance politikou poslaneckého klubu, jehož je členem. Ale např. v situaci, kdy zákonodárce nesouhlasí se stanoviskem poslaneckého klubu, se větší část poslanců (s různými hodnotami napříč politickými stranami) vyslovuje pro hlasování podle

---

³³ Již v průběhu let 2010 a 2011 odešli kvůli vnitrostranickým sporům někteří poslanci z poslaneckého klubu VV (poslanci Kristýna Kočí, Jaroslav Škárka a Stanislav Huml). Hromadný odchod poslanců pak nastal v dubnu 2012, kdy se řada z nich neztotožnila s názorem strany odejít do opozice a i nadále podporovali vládní koalici s ODS a TOP 09-S. Počet těchto poslanců zvolených původně za VV, kteří nadále více či méně podporovali vládní koalici se pohyboval až do konce volebního období v minimálním počtu 8 (politická strana LIDEM), ale za přispění i dalších nezařazených poslanců z původních VV a dalších stran. Počet těchto zákonodárců však kolísal a nelze jej jednoznačně určit a časově zařadit. [Česká televize 2014b]

³⁴ Vedle veřejných hlasování probíhají na plenárních schůzích i hlasování tajná, kterých se využívá pro volbu předsedy a místopředsedů Sněmovny a předsedů výborů a komisí; v dalších případech se hlasuje tajně, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo usnese-li se na tom Sněmovna (§ 75 odst. 1 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb.).

vlastního názoru. [Linek, Rakušanová 2002: 36] Fenomén vlivu poslaneckého klubu na hlasování konkrétního poslance je navíc významné sledovat pouze v případě, kdy důsledně odlišujeme především hlasování pro a proti návrhu. Tato stanoviska totiž mohou být v dikci poslaneckého klubu. Pokud pozorujeme hlasovací aktivitu pouze skrze ukazatele aktivního hlasování, zdržení se a nepřítomnosti, politika poslaneckého klubu má v takovém případě na jednotlivého poslance jen minimální vliv.³⁵ Navíc se lze odvolat na fakt, že navázání poslaneckého hlasování na rozhodnutí politické strany je výhradně kategorií politickou, protože poslanci přísluší volný výkon jeho mandátu. [Syllová et al. 2008: 113]

Dalším otazníkem může být argument potřeby odlišit významná hlasování od procedurálních. V případě PSP ČR je velmi obtížné tyto typy diferencovat, přičemž nejsou ani zcela jasně ohraničené. [Gregor, Havlík 2013: 555] Lze však konstatovat, že při důkladné snaze rozlišit procedurální a legislativní hlasování bylo zjištěno, že jednotlivé úrovně aktivity v rámci nich nebyly významně odlišné. [KohoVolit.eu 2012] Oba druhy hlasování se totiž vzájemně střídají a poslanec, který je na místě přítomen, vykazuje stejné hodnoty aktivity napříč druhy hlasování. Z toho důvodu uvádím hodnoty pro součet veškerých hlasování a nijak nerozlišuji jejich povahu.

Oblast hlasování je sledována skrze následující kategorie, kdy poslanec:

- hlasoval (%) – poslanec byl přihlášen a hlasoval ANO, NE, nebo se zdržel,
- hlasoval aktivně (%) – poslanec byl přihlášen a hlasoval ANO, nebo NE,
- zdržel se (%) – poslanec byl přihlášen a zdržel se hlasování,
- omluvil se (%) – poslanec nebyl přihlášen, ale byl řádně omluven,
- nebyl přihlášen (%) – poslanec nebyl přihlášen a nebyl řádně omluven,
- celkem aktivně hlasoval (%) – procento aktivních hlasování ze všech situací, kdy poslanec hlasoval,
- celkem se zdržel (%) – procento zdržení se hlasování ze všech situací, kdy poslanec hlasoval.

---

³⁵ Je třeba říci, že i zdržení se hlasování představuje určitý rozhodovací krok, který může být v zájmu poslaneckého klubu a ten tak může instruovat své členy, aby se hlasování zdrželi. Podobný jev lze ale pozorovat v minimálním počtu případů a nemá tak významný dopad na celkové sledování. [Dataset]

Operacionalizace většiny proměnných je provedena pomocí procentuálních hodnot podílu vybraných typů hlasování z celkového počtu hlasování, která v době mandátu poslance proběhla. U sledování celkového aktivního hlasování a zdržení se je využita ještě navíc procentuální hodnota počtu typů hlasování ze všech situací, kdy poslanec skutečně hlasoval.

2.1.3 Promluvy ve Sněmovně

Právo poslance vyjádřit svůj názor na plenární schůzi Sněmovny je jedním z nejvýznamnějších a nejméně regulovaných. [Wintr 2010: 120] Každému jednotlivému poslanci je v tomto ohledu dána zásadní svoboda z hlediska výkonu jeho mandátu a poslanec vedle dalších významů tímto aktem naplňuje především artikulační funkci parlamentu. [Vodička, Cabada 2011: 313] I přes obtížnou povahu kvantifikace této proměnné je proto žádoucí promluvy do analýzy parlamentní činnosti zahrnout.

Proti celoplošnému sledování proměnné lze namítnout několik poznámek, např. že dochází ke směřování „významných“ projevů s těmi méně významnými a dokonce i s pouhými procedurálními poznámkami. Problému je možné alespoň částečně předejít tím způsobem, že poslanci s největším počtem procedurálních poznámek (tedy předsedající sněmovním schůzím) budou vyhodnoceni v této kategorii speciálním způsobem. Tyto intuitivní typy promluv je navíc velmi obtížné vzájemně rozlišit. Argument proti kvantifikaci promluv by mohl směřovat i na množství čistě zdržovacích vystoupení ve Sněmovně, která nelze považovat za naplnění artikulační funkce parlamentu (typicky např. opoziční obstrukce). Osobně však i tento jev vnímám jako regulérní nástroj sněmovní politiky, který do velké míry tvoří realitu parlamentu.

Způsobů operacionalizace promluv ve Sněmovně je hned několik. Jedním z nich je uvedení počtu schůzí, na kterých poslanec promluvil. [KohoVolit.eu 2010] Tuto metodu však nepovažuji za vhodnou, neboť srovnává v rámci jedné schůze na stejné úrovni poslance, který vystoupil pouze jednou, s jiným, který promluvil před plénem třeba i více než desetkrát. Ideálním případem je samozřejmě uvést počet všech vystoupení, ale zároveň je praktické nezapočítávat např. vystoupení učiněná bezprostředně po sobě v rámci jednoho bodu jednání. Na základě těchto zjištění je přistoupeno k následující operacionalizaci. Promluvy ve Sněmovně jsou vyjádřeny počtem částí schůze, ve kterých poslanec vystoupil. Tato kvantifikace vychází do velké

míry z metodiky stenoprotokolárních zápisů Poslaneckou sněmovnou. Jedna část je přibližně 10 minut schůze, přičemž jedna část je započtena i vícekrát v případě, že v rámci ní došlo k projednávání více bodů jednání a poslanec se vyjádřil k více než jednomu z nich. I přes jistou úroveň nedokonalosti této metody³⁶ je možné ji považovat v dané situaci za nejvhodnější, protože spojuje praktické výhody měření a zároveň filtruje výše uvedené nežádoucí efekty. Důležité je dodat, že nejsou nijak speciálně zohledněni další poslanci s případným přednostním právem udělení slova kromě již výše zmíněných předsedajících jednotlivým schůzím díky vysokému počtu procedurálních poznámek.³⁷ Důvodem je zejména již dříve objasněné nízké omezení práva jakýchkoliv poslanců účastnit se diskuze.

2.1.4 Legislativní činnost

V základu legislativní funkce parlamentu stojí předložení návrhu zákona. Vedle jiných subjektů definovaných Ústavou ČR jsou hlavními iniciátory legislativní činnosti parlamentu poslanec nebo skupina poslanců, kteří návrh předkládají Poslanecké sněmovně. Přestože zhruba 60 % návrhů zákonů podává vláda a poslanci nebo skupiny poslanců „pouze“ něco přes 30 % z nich (jednotky procent mají další iniciativy), lze mezi sebou poslance srovnávat a jejich činnost tímto způsobem kvantifikovat. [Linek, Mansfeldová 2009: 68; Syllová et al. 2008: 392] Poslanecké návrhy jsou poměrně četné a úspěšné, což je ukazatelem jejich významu, a navíc neexistují žádné přísnější předpisy pro projednání poslaneckého návrhu zákona ve srovnání s vládním návrhem. [Syllová et al. 2008: 114, 116] Vládní návrhy zákona jsou podávány prostřednictvím příslušných ministrů a jsou tedy navázány na exekutivní funkci, nikoliv mandát poslanecký. V datovém setu jsou proto zahrnuty pouze poslanecké návrhy zákona.

Pokud je navržen zcela nový zákon, postupně se k němu přidává obvykle několik desítek či dokonce více než stovka pozměňovacích návrhů, pomocí kterých lze upravit jeho podobu. Tento proces se děje ve výborech a ve druhém čtení na plenární schůzi.

---

³⁶ Nejpodstatnějším problémem metody počítání částí je potřeba mechanického sčítání dat ze stenoprotokolů z jednání. Se vzrůstajícím počtem částí u konkrétních poslanců roste chybovost takové metody (odhadem maximálně do pár jednotek procent).

³⁷ Slovo je během diskuze kdykoliv na požádání uděleno prezidentu republiky, členovi vlády, předsedovi a místopředsedům Sněmovny, předsedovi poslaneckého klubu a poslanci, který je předsedou politické strany nebo politického hnutí, k nimž přísluší poslanci, kteří jsou členy poslaneckého klubu ustaveného na začátku volebního období (§ 67 a § 77 odst. 1 a 5 zákona o jednání Poslanecké sněmovny).

[Syllová et al. 2008: 116] Pozměňovací návrhy tak mají bezpochyby svůj význam pro celý legislativní proces, a proto jsou do datového setu alespoň v určité podobě zahrnuty v závislosti na dostupnosti informací pro výzkum.³⁸ Důležité je dodat, že i když je většina pozměňovacích návrhů formulována na jednáních výborů, v datasetu jsou do analýzy zahrnuty pouze pozměňovací návrhy, které iniciovali samotní poslanci a následně je i přednesli. Důvodem je fakt, že na výborech jsou navrhované změny projednávány a prezentovány kolektivně s podpisem předsedy výboru a nelze je tak přiřadit ke konkrétním poslancům. Činnost poslanců ve výborech Poslanecké sněmovny pak kvantifikuje samostatná proměnná (viz níže).

Oblast legislativní činnosti je rozdělena do následujících kategorií:

- předložené návrhy – počet návrhů zákonů, které poslanec předložil, nebo byl členem předkladatelské skupiny poslanců,
- přijaté návrhy – počet těchto návrhů, které byly přijaty,
- zamítnuté návrhy – počet těchto návrhů, které nebyly schváleny nebo byly vráceny,
- pozměňovací návrhy – počet pozměňovacích návrhů, které poslanec inicioval a přednesl.

2.1.5 Interpelace

Interpelace představují jednu z nejdůležitějších forem veřejné kontroly vlády a jejích členů a naplňují zejména kontrolní funkci parlamentu. [Vodička, Cabada 2011: 313; Wintř 2010: 300] Primárně jsou interpelace nástrojem zástupců opozice, kteří jimi podrobují kontrole členy vlády. Lze ovšem vysledovat i určité množství interpelací od poslanců z vládních politických stran, kteří tímto způsobem „nahrávají na smeč“ příslušnému ministrovi či předsedovi vlády a vytvářejí tím jednu z podob sněmovní politiky. [Wintř 2010: 314] Nejen tímto způsobem však může i vládní poslanec

---

³⁸ Metodika Digitálního repozitáře PSP ČR uvádí u každého jednotlivého poslance pouze počet pozměňovacích návrhů, které on sám přednesl a nijak nesleduje, pod kolika pozměňovacími návrhy je fakticky konkrétní poslanec podepsán. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014a] Při snaze vysledovat skutečný počet pozměňovacích návrhů, na kterých se poslanec podílel, je jediným řešením výzkum na úrovni zdrojových dokumentů. Jednotlivé pozměňovací návrhy však v některých případech zcela chybí, jindy jsou uvedeny beze jména či neumožňují přístup externímu uživateli. Za této situace považují za nemožné provést relevantní výzkum a přistupují k zúžení kategorie na uvedení počtu pozměňovacích návrhů, které konkrétní poslanec přednesl a přímo inicioval.

interpelovat. Nadále mu tato možnost zůstává k volnému využití naléhání na vysvětlení konkrétních otázek, ve kterých i s vlastním ministrem nemusí souhlasit.

Interpelace lze dělit na písemné a ústní s vlastními odlišnými charakteristikami a na tyto dvě základní kategorie dělím interpelace i v datovém setu.³⁹ Operacionalizace písemných interpelací u konkrétního poslance nabývá počtu nestažených interpelací, které byly poslancem podány. Číselná hodnota ústních interpelací je počtem skutečně přednesených interpelací poslancem na plenární schůzi Sněmovny.

2.1.6 Činnost ve výborech

Výbory jsou stálé a specializované orgány Poslanecké sněmovny, které se zásadním způsobem podílejí na legislativní činnosti instituce. Na půdě jednotlivých výborů jsou projednávány příslušné legislativní návrhy spadající do agendy konkrétního výboru. Jednání výborů ústí v doporučení Sněmovně, aby návrh přijala, zamítla, nebo přijala s pozměňovacími návrhy, které může výbor rovněž formulovat. [Wintr 2010: 143-144] Na půdě výborů probíhají velmi významné diskuze o podobách legislativních návrhů a výsledky takové debaty i reálně ovlivňují další osud návrhů.

Podstatné je zmínit proces vytváření výborů, protože členství zákonodárce zde není automatické. Omezen je počet možných členství poslance ve výborech (viz výše). Členem výboru nemůže být ani poslanec, který je současně ministrem. Složení výborů odpovídá principu poměrného zastoupení všech stran, které kopíruje do značné míry aktuální politickou situaci v Poslanecké sněmovně. [Syllová et al. 2008: 161] Návrhy na členy výborů předkládají poslanecké kluby, které před tímto aktem vedou vnitřní diskuzi.⁴⁰ Volební komise následně připraví návrh ustavení výborů, jehož konečnou podobu schvaluje Sněmovna. Poslanci, který tímto způsobem nebyl zařazen do žádného z výborů, se nabídne členství v některém výboru a jeho volba proběhne většinovým způsobem. [Syllová et al. 2008] Obsazování funkcí předsedů a místopředsedů výborů pak bývá součástí povolebních vyjednávání. Důležité je říci, že od roku 2002 má každý

---

³⁹ Ústní interpelace jsou formulovány na schůzi Sněmovny, zatímco písemné jsou podávány prostřednictvím předsedy Sněmovny. Ústní interpelace prověřují především řečnickou pohotovost a obratnost členů vlády a písemné interpelace umožňují otevření skutečně neomezené rozpravy nad aktuálním tématem. [Wintr 2010: 317]

⁴⁰ Podoba takové diskuze se liší napříč poslaneckými kluby. V podstatě jde o dohodu členů klubu, kteří se rozhodují pro preference členství ve vybraných výborech na základě své osobní a profesní dovednosti. Svoji roli hraje např. i různá prestiž jednotlivých výborů. [srov. Rakušanová Guasti 2009: 118]

poslanecký klub alespoň jednoho předsedu výboru. [Wintr 2010: 143] Přestože tedy členství ve výboru neznamena pro poslance automatickou funkci, v praxi je drtivá většina poslanců členem nějakého výboru a většina je členem dokonce více než jednoho.⁴¹ Srovnání mezi všemi poslanci je tak možné, protože v podstatě všichni poslanci vykazují určitou činnost minimálně v jednom výboru. Tuto proměnnou má smysl sledovat i z toho důvodu, že je poměrně rozšířeným fenoménem právě členství v nadměrném počtu výborů, což primárně ovlivňuje aktivitu nejen samotného poslance, ale sekundárně i celého výboru. [Rakušanová Guasti 2009: 116]

Možností kvantifikace činnosti ve výborech je hned několik. Samotná jednání jsou v mnoha ohledech analogická k plenárním schůzím Sněmovny, a proto by i zde bylo možné sledovat proměnné jako účast, hlasování či promluvy. Jednotlivé ukazatele však nejsou veřejně přístupné elektronicky (např. účast na jednáních), nebo nejsou vůbec zdokumentovány (hlasování či promluvy). Tento fakt vyplývá z velkého množství jednání výborů v místnostech bez příslušné techniky umožňující elektronickou evidenci a především neveřejného způsobu některých jednání.

I přes poměrně obtížný proces zisku dat jsem se rozhodl pro operacionalizaci proměnné činnosti ve výborech skrze sledování účasti na jednáních výborů. Právě účast totiž do velké míry podmiňuje další aktivity prováděné na schůzích výborů a zároveň je možné ji sledovat napříč jednotlivými výbory včetně těch s neveřejným jednáním. Členství poslanců ve výborech je poměrně fluktuální veličinou, a proto je třeba pro každého poslance zvlášť zjistit dobu, kdy byl členem výboru a sledovat účast pouze na těch schůzích, kterých se mohl jako člen zúčastnit. Metodika výpočtu v rámci této proměnné je tak ze všech ostatních zřejmě nejvíce komplikovaná.

Účast poslance na jednáních výboru je kvantifikována pomocí podílu schůzí, kterých se poslanec mohl zúčastnit a těch, kterých se skutečně zúčastnil. Účast na jednáních je obecně významnou proměnnou pro výbor, neboť ten je usnášeníschopný za přítomnosti alespoň třetiny jeho členů a všechna usnesení jsou přijímána nadpoloviční

---

⁴¹ Celkem 10 poslanců nebylo v VI. volebním období členy ani jednoho ze zřízených výborů – poslanci Petr Benda, Jiří Dienstbier, Josef Dobeš, Leoš Heger, Miroslav Kalousek, Martin Mečíř, Petr Nečas, Roman Pekárek, Karel Schwarzenberg a Václav Šlajs. Důvodem bylo buď příliš krátké působení ve Sněmovně, nebo případné členství ve vládě. Poslanec Roman Pekárek byl většinu doby svého mandátu ve výkonu trestu (viz výše). [Dataset]

většinou přítomných členů výboru.⁴² Účast tak podmiňuje především absolutní výši kvóra pro přijímání jednotlivých usnesení. Pro důsledně provedenou operacionalizaci proměnné je v rámci účasti na jednáních výborů nutné stanovit několik následujících podmínek. Pokud poslanec chyběl alespoň na jedné části jednání výboru, započítává se absence za celé jednání. Započteny nejsou vůbec jednání výjezdní – konání schůze na jiném místě než v budově Poslanecké sněmovny v Praze je považováno za částečně omezující v účasti na jednáních. Pokud jedna schůze výboru probíhala ve více dnech a poslanec se stal členem výboru mezi těmito daty, jeho statistika se započítává až od první nové následující schůze. Přestože menšinově některé výbory odlišují v prezenčních listinách nepřítomné a omluvené poslance (zřejmě podobnou metodou jako u plenárních schůzí Sněmovny), v rámci vlastního výzkumu tyto stavy nerozlišují. Důvodem je především skutečnost, že tato praxe se týká jen nízkého počtu výborů a zpětně je nedohledatelné, jaká byla situace u výborů, které toto neodlišovaly.

2.1.7 Nezvolené proměnné

Během badatelského procesu byla odhalena řada proměnných, které se jistým způsobem dají považovat za potenciální prostředky kvantifikace parlamentní aktivity poslanců, ale nakonec byly z výzkumu vyloučeny. Nevyužití následujících proměnných je stejně významné jako využití těch předchozích, protože umožňuje koncentraci studie pouze na podstatné ukazatele.

Zpravodaj Sněmovny k tiskům je funkcí, která je sledována elektronickým systémem Poslanecké sněmovny a ke kvantifikaci parlamentní činnosti poslance ji využívá např. i index KohoVolit.eu pomocí počtu případů, kdy byl poslanec zpravodajem. [2010] Zpravodaje dle zákona určuje organizační výbor nebo předseda Poslanecké sněmovny (§ 90 odst. 1 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb.). Ustanovení zpravodaje probíhá za konzultace s tím výborem, z jehož působnosti je příslušný návrh zákona. Pokud se některý z poslanců danou problematikou dlouhodobě zabývá, je zpravidla funkce zpravodaje pro konkrétní návrh přidělena jemu, ovšem toto neformální pravidlo neplatí vždy. Z komunikace s Kanceláří

---

⁴² V praxi se v VI. volebním období stalo pouze jednou, že byla zaznamenána nedostatečná účast členů výboru na jednání. Stalo se tak v rámci rozpočtového výboru na schůzi č. 14 dne 15. prosince 2011. [Archiv Poslanecké sněmovny]

PSP ČR vyplývá, že ne vždy je iniciativa přidělení funkce zpravodaje pouze na straně poslance, ale do výběru významnou měrou zasahují i další politické či organizační faktory, které nelze obecně sledovat. Navíc jde „pouze“ o technické a formální provázení návrhu Poslaneckou sněmovnou. Proměnnou nevyužívám proto, že nelze jednoznačně říci, zda se jedná o parlamentní aktivitu přímo podmíněnou rozhodnutím každého konkrétního poslance.

V průběhu výkonu mandátu jsou poslanci členy množství orgánů jako delegace, meziparlamentní skupiny, komise, pracovní skupiny nebo podvýbory. Ani jeden z těchto orgánů není do sledování začleněn z důvodu praktické nemožnosti kvantifikace určité aktivity mimo prosté členství. Navíc jde často pouze o dočasné skupiny krátkého trvání bez jasných vnitřních struktur a konkrétních výstupů. Ojedinelé pokusy na provedení analýzy činnosti těchto orgánů samy uvádějí, že dat k výzkumu není mnoho a jejich získání je velmi komplikované. [Zbíral 2010]

Osobně za nejvhodnější subjekt k analýze poslanecké činnosti z výše uvedené skupiny považuji podvýbory. Výzkum by mohl proběhnout analogicky k výzkumu výborů, jak jsem ho nastínil výše. Problém je však v mnohem volnějším fungování podvýborů v porovnání s výbory a opět i v obtížném způsobu získání relevantních dat použitelných pro takovou studii. V rámci sněmovních výborů by svůj smysl mělo i sledování účasti na jednáních výborů v závislosti na funkci poslance v řízení orgánu. Předsedové a místopředsedové výborů jsou totiž významnými instituty pro fungování výborů a zároveň se poslancům dle zákona určeným násobkem s těmito funkcemi zvyšuje i základní plat. Z důvodů častých změn ve vedení výborů je však velmi obtížné tento ukazatel sledovat, a proto jsem jej do datového setu nezahrnul.

Různé koncepce pojetí poslaneckého mandátu se běžně příliš nevyjadřují k významu komunikace poslance s obyvatelstvem. [srov. Olson, Norton 1996: 12] Osobně však takovou kategorii považuji za velmi významnou, protože ztělesňuje komunikační odpovědnost poslance a přímé navázání zastupitele na jeho voličstvo. Zvažováno bylo proto zahrnutí statistik projektu NapišteJim.cz do datového setu. [KohoVolit.eu 2014b] Ve výsledku však data kvantifikující reakce poslanců na dotazy obyvatel nebyla použita, protože se nejedná striktně o parlamentní aktivitu, která

je základem výzkumu, a oproti předkládané studii je výrazně rozdílná i metodika tvorby příslušných statistik.⁴³

2.2 Proces zisku dat pro dataset

K vytvoření samotného datového setu bylo nutné využít hned několika zdrojů. Tím hlavním byl elektronický systém Poslanecké sněmovny dostupný na internetových stránkách. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014a] Zde jsou veřejně k dispozici pro každého poslance následující informace (uvedeny jsou pouze ty, které byly využity v předložené studii):

- jméno poslance,
- datum jeho narození,
- volební kraj, kde byl zvolen,
- strana, na jejíž kandidátce byl zvolen,
- období držení mandátu poslance včetně předchozích volebních období,
- statistika hlasování k aktuálnímu datu,
- seznam a stav předložených návrhů zákonů,
- podané písemné pozměňovací návrhy,
- záznam promluv ve Sněmovně,
- podané ústní a písemné interpelace,
- období členství v jednotlivých výborech Sněmovny.

Významná je právě elektronizace celého systému zveřejňování informací, která automaticky vkládá data do příslušné databáze v aktuální podobě. Milníkem bylo v tomto procesu zavedení elektronického hlasovacího zařízení dne 14. září 1993, které poskytuje možnost sledování hlasování ve společné Česko-slovenské digitální parlamentní knihovně. [Wintr 2010: 270]

Částečně problematickou kategorií bylo zjišťování dosaženého vzdělání poslanců. Ve výše zmíněných profilech jednotlivých poslanců na internetových stránkách Poslanecké sněmovny jsou získané akademické tituly uvedeny, ovšem ty neodpovídají stavu k datu zvolení poslance, které je pro tuto studii rozhodujícím

---

⁴³ Projekt byl spuštěn až v roce 2011 a nepokrývá tedy časově celé VI. volební období. [KohoVolit.eu 2014b] Monitoruje navíc pouze komunikaci poslanců skrze jejich oficiální sněmovní emailové adresy, přestože velká část elektronické komunikace probíhá i skrze soukromé emaily poslanců, které je však pochopitelně nemožné jakkoliv sledovat. Metodické charakteristiky NapišteJim.cz popsal skrze emailovou komunikaci Kamil Gregor ze sdružení KohoVolit.eu, které je provozovatelem projektu NapišteJim.cz. [Gregor 2014b]

momentem. V případě některých poslanců proto muselo být přistoupeno ke zjištění informací skrze jejich vlastní oficiální internetové stránky či pomocí dalších databází.⁴⁴

Velmi významným zdrojem byly materiály Archivu Poslanecké sněmovny. Zkoumány zde byly prezenční listiny z jednání jednotlivých výborů, na základě kterých je vytvořena databáze o účasti poslanců na schůzích výborů. Některé prezenční listiny jsou součástí zápisů z jednání dostupných na internetových stránkách Poslanecké sněmovny, ale kompletní účast je evidována tímto způsobem pouze u minima výborů.⁴⁵ [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014f] Nezbytný byl proto výzkum samotných prezenčních listin, které jsou uloženy právě v Archivu Poslanecké sněmovny. Přestože jsou jednání dvou výborů neveřejná (organizační, mandátový a imunitní), přístup k prezenčním listinám byl umožněn i v těchto případech. Proto lze konstatovat, že data o účasti poslanců na schůzích výborů jsou až na výjimky kompletní a vytváří odpovídající a v tomto směru unikátní prostředí pro vyhodnocení.⁴⁶

2.3 Metodické zázemí tvorby datasetu a jeho funkčního prostředí

Kvantitativní analýza činnosti poslanců ČR využívá metod, které politická věda a další blízké i vzdálenější obory nabízejí. Vzhledem k tomu, že základní datový soubor s kvantitativními údaji obsahuje téměř 8 500 datových polí, lze hovořit o nutnosti využívání statistických metod analýzy. [Dataset] Datový set kvantifikovatelných údajů pracuje z drtivé většiny s velkým počtem číselných poměrových proměnných. Tyto ukazatele nabývají různých hodnot při možnosti určení absence jevu (nuly) a konkrétních intervalů mezi jednotlivými hodnotami. [Hendl 2004: 44-45; Jeřábek 2011: 442-443] V ojedinělých případech je využito i nominálních (pohlaví, vzdělání) a ordinálních (geografická oblast) znaků.

---

⁴⁴ Údaje byly získány např. z portálu Naši politici, který zveřejňuje informace o činnosti veřejné správy a jejich volených představitelích. [Naši politici 2014]

⁴⁵ V VI. volebním období bylo zřízeno celkem 19 výborů. Kompletní prezenční listiny uvedené v zápisech z jednání na webu Poslanecké sněmovny je pouze u čtyř výborů (hospodářský; kontrolní; ústavněprávní; pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu). Alespoň částečně je tímto způsobem dohledatelná prezenční listina u 6 výborů (volební; pro sociální politiku; pro bezpečnost; pro zdravotnictví; pro životní prostředí; zemědělský). Zde však už musely být prozkoumány i prezenční listiny v Archivu Poslanecké sněmovny. U zbývajících 9 výborů byla prezenční listina zjištěna již pouze na základě výzkumu v příslušném archivu (petiční; rozpočtový; pro evropské záležitosti; pro obranu; pro obranu a bezpečnost; pro veřejnou správu a regionální rozvoj; zahraniční; organizační; mandátový a imunitní).

⁴⁶ Ani na základě výzkumu v Archivu Poslanecké sněmovny nebyla dohledána prezenční listina u následujících schůzí uvedených výborů – zahraniční výbor, schůze č. 17; výbor pro obranu, schůze č. 1-4. Důvodem je zřejmě nedodání prezenční listiny příslušným výborem. [Dataset]

Samotné vyhodnocení datového setu probíhá pomocí využití základních statistických metod, kdy jsou popsány triviální statistické údaje určující minimální a maximální hodnoty, medián a modus číselné řady, aritmetický průměr, součet, rozpětí dat, směrodatnou odchylku a míry špičatosti a šikmosti. [Hendl 2004: 85-114; Walker 2010: 67-82] Vztahy mezi jednotlivými proměnnými a jejich hodnotami jsou sledovány pomocí speciálních korelačních vzorců, které se liší svojí metodikou i možnostmi aplikace. Datový set je zanalyzován zejména pomocí těchto prostředků, přičemž výstupem jsou vybrané přehledové tabulky a grafy. V závěru je vytvořena komplexní metoda hodnocení poslanecké aktivity pomocí indexu, která kombinuje vybraná kvantitativní data. Zde je využito některých pokročilých matematických a statistických postupů výpočtu a popisu vztahů.

V úvodní fázi výzkumu bylo podstatnou metodickou otázkou časové ohraničení sledování parlamentní aktivity poslanců. Pro kvantitativní analýzu lze uvést předpoklad, že čím delší je zkoumaná doba a větší množství dat, tím větší validity a relevance studie nabývá. Konkrétně pro zkoumání aktivity poslanců považuji za vhodné výzkum časově vztáhnout minimálně na jedno celé volební období. Jelikož v srpnu roku 2013 došlo k bezprecedentnímu aktu rozpuštění Poslanecké sněmovny, poskytuje předložená studie a datový set informace o poslanecké aktivitě pro celé (i když deformované) VI. volební období, které je ohraničeno 29. květnem 2010 a 28. srpnem 2013. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014d]

Kompletní datový set je vytvořen v tabulkovém procesoru Microsoft® Excel® for Mac 2011. Program umožňuje efektivní práci s kvantitativními daty, které lze logicky uspořádat do přehledné tabulky a dále vyhodnocovat pomocí matematických funkcí a datových pořadačů, které jsou integrální součástí programu. Microsoft® Excel® rovněž poskytuje nástroje k vytváření grafů a tabulek, které jsou součástí vyhodnocení datového setu. Samotný dataset jako významný a obecně ojedinělý výstup této bakalářské práce je přiložen na datovém disku CD-ROM k výtisku studie.

3 Vyhodnocení datového setu

Třetí kapitola bakalářské práce se věnuje vyhodnocení údajů o parlamentní aktivitě poslanců v VI. volebním období. Obsah je vedle základní statistické analýzy datového setu tvořen i srovnáním s odpovídajícími údaji z dalších volebních období PSP ČR pro znázornění vývoje dat v čase.⁴⁷ Hlavními výstupy jsou přehledové tabulky a grafy s vysvětlujícím popisem konkrétních skutečností. Základem vyhodnocení je prezentování „tvrdých“ dat sebraných a upravených během výzkumu. Případné komentáře jsou omezeny na očividná či zvláště zajímavá zjištění.

Po individuální analýze proměnných a jejich srovnání s dalšími volebními obdobími je přistoupeno k vyhodnocení kombinací proměnných s důrazem na hledání možné korelace mezi základními socio-demografickými charakteristikami poslanců a jejich poslaneckou aktivitou. Konec kapitoly je věnován tvorbě metody souhrnného měření aktivity poslanců na základě získaných údajů z VI. volebního období. Všechna data týkající se sledovaného období, jejichž primární zdroje již byly uvedeny v předchozí kapitole, jsou v rámci citování sekundárně obsaženy v datovém setu, který je přiložen k této studii. [Dataset] Z praktických důvodů tak není původ těchto dat, až na nezbytné případy, uváděn. Všechny ostatní citace jsou nadále opatřeny informací o zdroji dle dosud využívané normy.

Za důležité považuji dodat, že všechny následující tabulky, grafy a další formy vyhodnocení nepředstavují vyčerpávající analýzu datového setu, ale pouze strukturální přiblížení výsledků bádání pomocí těch nejvýznamnějších zjištění. Celkový rozsah datového setu umožňuje i další, širší či detailnější výzkumy, jejichž kompletní popis však není v možnostech této studie. Právě z toho důvodu je dataset přiložen k samotné bakalářské práci jako možný zdroj pro jiné badatelské projekty.

Při vyhodnocení využívám celkem tři rozsahem mírně odlišné datasety – dva „vedlejší“ (Dataset 218 a 200) a jeden „hlavní“ (Dataset 210). Rozdíl mezi těmito datasety a způsob jejich využití popisuje následující tabulka č. 3.1:

---

⁴⁷ Pro srovnání lze využít všech 5 předchozích volebních období (1992-1996, 1996-1998, 1998-2002, 2002-2006 a 2006-2010) a částečně i následující VII. volební období od roku 2013.

Tabulka č. 3.1: Typy využitých datasetů

Typ datasetu	Datový soubor	Aplikace
Dataset 218	Všichni poslanci, kteří v průběhu VI. volebního období disponovali mandátem	Vyhodnocení délky trvání mandátů jednotlivých poslanců
Dataset 200	Poslanci, kteří získali mandát v den voleb 29. května 2010	Srovnání základních socio-demografických ukazatelů s jinými volebními obdobími ⁴⁸
Dataset 210	Poslanci, kteří v průběhu VI. volebního období disponovali mandátem dostatečně dlouhou dobu – alespoň 6 měsíců ⁴⁹	„Hlavní“ dataset sloužící k vyhodnocení parlamentní aktivity poslanců PSP ČR

Zdroj: Autor.

⁴⁸ Socio-demografické charakteristiky (věk, pohlaví a vzdělání) jsou většinou odborných publikací sledovány pouze k datu ustavení Poslanecké sněmovny. [srov. Syllová et al. 2008: 358-366; Vodička, Cabada 2011: 334] To souvisí jednak s dobou vydání publikace, jednak obecně s obtížnější povahou výzkumu při sledování obměn na jednotlivých poslaneckých postech. Osobně však považuji za vhodné podrobit bádání všechna dostupná data v co největším možném objemu. Z tohoto důvodu přistupuji v rámci samostatného vyhodnocení zkoumaného VI. volebního období k využití co největšího množství relevantních podkladů (Datasety 218 a 210). Jelikož však využívám v rámci analýzy i srovnání dat s předcházejícími volebními obdobími, kde jsou uváděna data týkající se věku, pohlaví a vzdělání poslanců právě pouze k datu zvolení příslušné Sněmovny, jsem nucen výjimečně a pouze v rámci srovnání této jedné kategorie přistoupit k omezení datového setu „pouze“ na 200 poslanců, kteří byli zvoleni v den voleb roku 2010 (Dataset 200). Důvodem je metodické pravidlo, že pro srovnávání je nutné hledat případy, které mají srovnatelný charakter. [Drušák 2008: 68; Novák 2011: 304]

⁴⁹ Při vyhodnocení parlamentní aktivity poslanců není možné některé zákonodárce zahrnout do výzkumu z toho důvodu, že ve své funkci nestrávili dostatečně dlouhou dobu. Často na začátku volebního období ani prakticky nelze vykonávat činnost poslance, protože dosud není ustaveno vedení Sněmovny či není jmenována nová vláda. Vyloučení jsou z vyhodnocení i poslanci, kteří sice působili v VI. volebním období v PSP ČR ve svém druhém či vícenásobném mandátu, ale i v jejich případě je nutné přiznat určitý čas na seznámení se s momentální situací. Minimální doba, kterou bylo nutné strávit v Poslanecké sněmovně pro zahrnutí poslance do vyhodnocení byla stanovena na 186 dnů (cca 6 měsíců). Dělicí moment 186 dnů byl určen dvěma způsoby, které se vzájemně shodly. Za prvé byl vytvořen žebříček součtu všech absolutně měřitelných výstupů v Poslanecké sněmovně – promluv, předložených zákonů a interpelací. Poslancem, který neměl ani jeden takový výstup a zároveň strávil ve Sněmovně nejdelší dobu byla Štěpánka Fraňková, která působila ve funkci přesně 186 dnů. Vyřazen z tohoto hodnocení byl Roman Pekárek, který sice také neměl ani jeden tento výstup a zároveň strávil ve funkci poslance celkem 294 dnů, ale jeho situace je velmi specifická, jak bylo uvedeno výše. Vedle prvního způsobu byli náhodně dotázáni vybraní poslanci, kteří působí ve svých funkcích více než jedno volební období. Na otázku, „po jak dlouhé minimální době byste řekl(a), že je poslanec seznámen s fungováním sněmovní praxe a obsahem poslaneckého mandátu natolik, aby mohl odpovědně pracovat“, se odpovědi lišily. Ze 13 získaných odpovědí byly za nejkratší dobu považovány 2 měsíce [Jakubčík 2014], za nejdelší naopak až druhé volební období [Bebarová-Rujbrová 2014]. Při zprůměrování jednotlivých odpovědí i hledání nejčtenější hodnoty byla výsledkem doba cca 6 měsíců. [Adam 2014; Farský 2014; Fischerová 2014; Němcová 2014; Opálka 2014; Pecková 2014; Polčák 2014; Pospíšil 2014; Sed'a 2014; Strnadlová 2014; Šidlo 2014] Výsledný rozhodující časový moment byl proto stanoven na cca 6 měsíců, konkrétně je hranicí doba 186 dnů. Z datového setu tak bylo vyřazeno následujících 8 poslanců, kteří působili ve funkci 186 dnů a méně – Štěpánka Fraňková (186 dnů), Zdeněk Škromach (148), Gabriela Kalábková (146), Jozef Kochan (127), Václav Šlajs (104), Petr Benda (76), Martin Mečíř (14) a Jiří Dienstbier (2).

3.1 Poznatky zjištěné v rámci jednotlivých proměnných

První část vyhodnocení se odděleně věnuje šesti výše definovaným skupinám proměnných – základním ukazatelům, hlasováním, promluvám na plenárních schůzích Poslanecké sněmovny, legislativní činnosti, interpelacím členů vlády a činnosti ve výborech skrze sledování účasti na jednáních výborů. Prozatím jsou data podrobena analýze samostatně při poukázání na rozdíly napříč jednotlivými politickými stranami a opozičními a koaličními poslanci. Hledání dalších korelačních vztahů mezi proměnnými se věnují další podkapitoly.

3.1.1 Základní ukazatele

Oblast proměnných pod názvem základní ukazatele zahrnuje vybrané socio-demografické a politické charakteristiky poslanců – politickou příslušnost, volební kraj poslance (geografickou oblast), věk, pohlaví, vzdělání, zkušenost s poslaneckou praxí a počet dní strávených ve funkci. Pro vyhodnocení této oblasti výjimečně (a pouze zde) pracuji vedle „hlavního“ Datasetu 210 i s oběma dalšími dle jejich funkce.

Na základě výsledků voleb v roce 2010 byla ustavena VI. Poslanecká sněmovna rozdělená v následujících sestupných počtech poslaneckých křesel pro jednotlivé politické strany: ČSSD 56 mandátů, ODS 53, TOP 09-S 41, KSČM 26 a VV 24. [Český statistický úřad 2010] Počty poslanců napříč politickými stranami se liší v dalších datasetech, jak ukazuje tabulka č. 3.2.

Tabulka č. 3.2: Počet poslanců politických stran v jednotlivých datasetech

Politická strana/dataset	ČSSD	ODS	TOP 09-S	KSČM	VV
Dataset 200	56	53	41	26	24
Dataset 218	66	59	42	26	25
Dataset 210	61	57	42	26	24

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Mezi jednotlivými volebními kraji byly mandáty rozděleny na základě voleb následujícím sestupným způsobem: hlavní město Praha 25 mandátů, Středočeský kraj 24, Jihomoravský 23, Moravskoslezský 22, Ústecký 14, Jihočeský 13, Olomoucký 12, Zlínský 12, Královéhradecký 11, Plzeňský 11, Pardubický 10, Vysočina 10, Liberecký 8, Karlovarský 5. [Český statistický úřad 2010] Počty poslanců napříč volebními kraji se liší v dalších datasetech, jak ukazuje tabulka č. 3.3.

Tabulka č. 3.3: Počet poslanců dle volebních krajů v jednotlivých datasetech

Volební kraj/dataset	Praha (geogr. oblast č. 1)	Středočeský kraj (1)	Jihomoravský (3)	Moravskoslezský (4)	Ústecký (2)	Jihočeský (2)	Olomoucký (3)	Zlínský (4)	Královéhradecký (2)	Plzeňský (2)	Pardubický (2)	Vysočina (2)	Liberecký (2)	Karlovarský (2)
Dataset 200	25	24	23	22	14	13	12	12	11	11	10	10	8	5
Dataset 218	28	28	23	23	16	13	12	13	13	14	11	11	8	5
Dataset 210	26	28	23	23	15	13	12	12	11	13	10	11	8	5

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Při analýze doby, po kterou poslanci užívali svých mandátů, využijeme nejrozsáhlejší Dataset 218 s daty o všech zákonodárcích, kteří v průběhu VI. volebního období mandát drželi bez dalšího omezení. Nejkratší dobou strávenou ve funkci poslance byly dva dny, kdy jako zákonodárce působil poslanec Jiří Dienstbier (ČSSD). Poslanec Martin Mečíř (ODS) mandátem disponoval pouhých 14 dní. Tito dva zákonodárci jako jediní neměli vedenou žádnou hlasovací či jakoukoliv jinou činnost, což vychází ze skutečně extrémně krátké doby držení mandátu. Nejdelší dobou, kterou bylo možné využívat mandát poslance, bylo 1 188 dní mezi datem zvolení PSP ČR v roce 2010 a jejím rozpuštěním v roce 2013. Poslanců, kteří disponovali mandátem po celou tuto dobu, bylo celkem 185 (84,9 % z 218). Průměrná doba strávená ve funkci poslance byla 1090,0 dní.

Pro další vyhodnocení složení Poslanecké sněmovny dle pohlaví, vzdělání, věku a poslanecké zkušenosti vycházíme z Datasetu 210. Z celkových 210 poslanců bylo 166 (79,0 %) z nich mužského pohlaví, žen působil ve funkci poslankyň celkem 44 (21,0 %) (viz tabulka č. 3.4 níže). Absolutně nejvíce žen bylo mezi poslanci stran KSČM a TOP 09-S (11 poslankyň), nejméně pak mezi zákonodárci ČSSD (6). Vzhledem k celkovému počtu svých poslanců měla největší podíl žen KSČM (42,3 %) a nejnižší ČSSD (9,8 %). Hodnoty napříč jednotlivými politickými stranami se lišily velmi výrazně a pouze v jednom případě (KSČM) se podíl poslankyň významně přibližoval podílu žen v celkové populaci České republiky (50,9 %). [Český statistický úřad 2013]

Tabulka č. 3.4: Struktura poslanců podle pohlaví

Politická strana/pohlaví	ČSSD		ODS		TOP 09-S		KSČM		VV		Celkem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ženy	6	9,8	9	15,8	11	26,2	11	42,3	7	29,2	44	21,0
Muži	55	90,2	48	84,2	31	73,8	15	57,7	17	70,8	166	79,0
Celkem	61	100	57	100	42	100	26	100	24	100	210	100

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Poslanců s dokončeným vysokoškolským vzděláním v době nabytí mandátu bylo celkem 175 (83,3 %), s nejvyšším dokončeným středoškolským 35 (16,7 %) (viz tabulka č. 3.5). Nejvyšší podíl nevysokoškolsky vzdělaných zákonodárců měla ČSSD (23,0 %), následovaná stranou VV (20,8 %). Nejnižší byl podíl nevysokoškolsky vzdělaných poslanců u KSČM (3,8 %). Přistoupíme-li na základní rozdělení politických stran mezi levici a pravici, kde reprezentanty levicového tábora byly ČSSD a KSČM a pravicového ODS a TOP 09-S (VV ponechme z důvodu obtížné zařaditelnosti mimo), můžeme vidět, že hodnoty podílů vzdělání poslanců mezi pravicovými subjekty byly přibližně stejné, ale naopak mezi levicovými stranami tvořily dvě krajní polohy.

Tabulka č. 3.5: Struktura poslanců podle vzdělání

Politická strana/vzdělání	ČSSD		ODS		TOP 09-S		KSČM		VV		Celkem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
SŠ	14	23,0	8	14,0	7	16,7	1	3,8	5	20,8	35	16,7
VŠ	47	77,0	49	86,0	35	83,3	25	96,2	19	79,2	175	83,3
Celkem	61	100	57	100	42	100	26	100	24	100	210	100

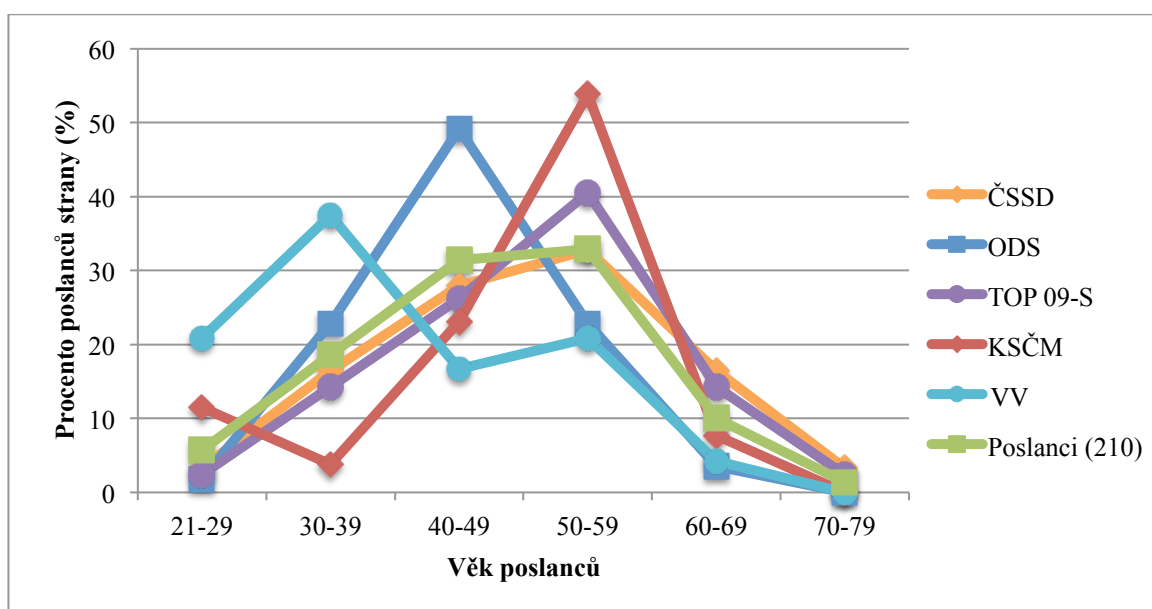
Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Nejvyšší průměrný věk poslanců měla KSČM (50,2 let), následovaná TOP 09-S (50,0) a ČSSD (49,9). S odstupem byl průměrný věk zákonodárců ODS (44,8) a nejmladších VV (40,7). Nejvíce symetrické věkové rozložení poslanců okolo průměrné hodnoty měla ČSSD (míra šikmosti -0,15). Tato strana vykazovala rovněž nejvyšší věkové rozpětí svých poslanců, které dosahovalo 52 let. Naopak nejvíce nevyrovnanou věkovou křivku měla KSČM (míra šikmosti -1,24), kde výrazněji převažovali zákonodárci vyššího věku nad těmi mladšími. Míry symetrie jednotlivých věkových křivek přeneseně demonstruje i graf č. 3.1. Nejstarším poslancem byl Břetislav Petr (ČSSD), kterému bylo v době zisku mandátu poslance 75 let, nejmladším poslancem byl Adam Rykala (ČSSD) s dosaženým věkem 23 let ve stejné situaci.

Tabulka č. 3.6: Struktura poslanců podle věku

Politická strana/věk	ČSSD		ODS		TOP 09-S		KSČM		VV		Celkem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
21-29	2	3,3	1	1,8	1	2,4	3	11,5	5	20,8	12	5,7
30-39	10	16,4	13	22,8	6	14,3	1	3,8	9	37,5	39	18,6
40-49	17	27,9	28	49,1	11	26,2	6	23,1	4	16,7	66	31,4
50-59	20	32,8	13	22,8	17	40,5	14	53,8	5	20,8	69	32,9
60-69	10	16,4	2	3,5	6	14,3	2	7,7	1	4,2	21	10,0
70-79	2	3,3	0	0	1	2,4	0	0	0	0	3	1,4
Celkem	61	100	57	100	42	100	26	100	24	100	210	100

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Graf č. 3.1: Struktura poslanců podle věku

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

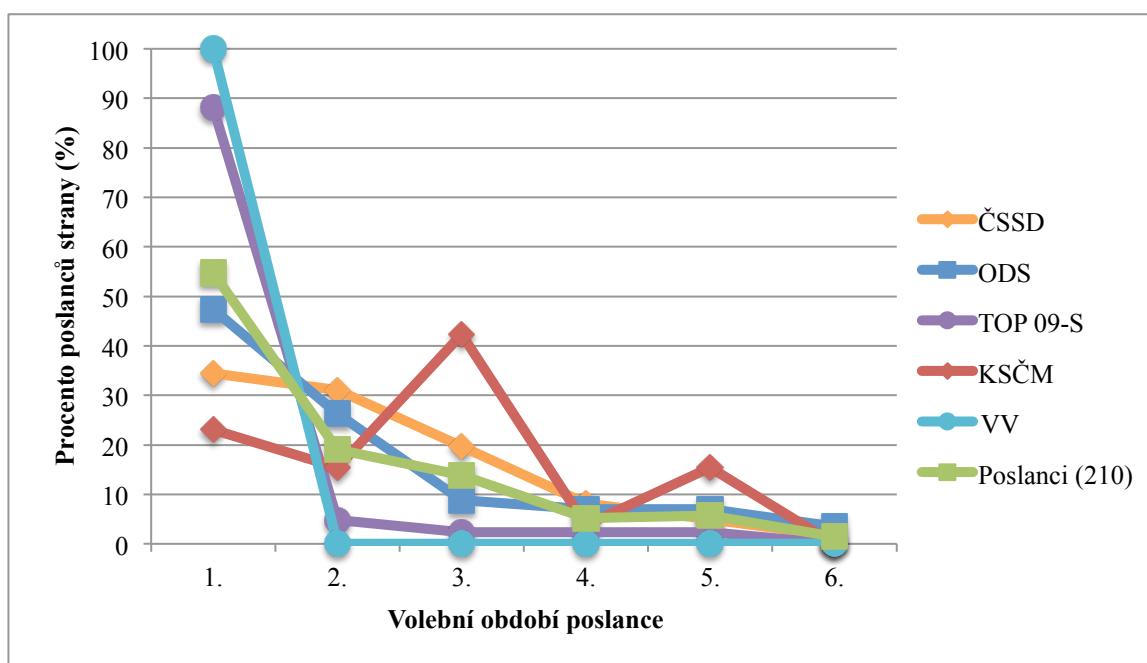
Zkoumané VI. volební období bylo charakteristické velkým počtem poslaneckých nováčků bez předchozí sněmovní praxe. [Vodička, Cabada 2011: 334] Z celkového počtu 210 poslanců působilo 115 z nich (54,8 %) mezi lety 2010-2013 v Poslanecké sněmovně ve svém prvním volebním období, jak ukazuje tabulka č. 3.7 níže. S přibývajícím poslaneckou zkušeností pak počet zákonodárců až na jednu výjimku neustále klesal. Stejný fenomén pozorujeme i napříč jednotlivými politickými stranami s jediným rozdílem u KSČM. Zcela ojedinělým případem jsou VV, kde z 24 poslanců plných 100 % z nich působilo ve svých funkcích první volební období. Významný výkyv ve složení svých poslanců ve prospěch nováčků měla i strana TOP 09-S, kde 88,1 % z nich disponovalo mandátem poslance v VI. volebním období rovněž poprvé.

Tabulka č. 3.7: Struktura poslanců podle zkušenosti s PSP ČR

Politická strana/ volební období	ČSSD		ODS		TOP 09-S		KSČM		VV		Celkem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.	21	34,4	27	47,4	37	88,1	6	23,1	24	100,0	115	54,8
2.	19	31,1	15	26,3	2	4,8	4	15,4	0	0,0	40	19,0
3.	12	19,7	5	8,8	1	2,4	11	42,3	0	0,0	29	13,8
4.	5	8,2	4	7,0	1	2,4	1	3,8	0	0,0	11	5,2
5.	3	4,9	4	7,0	1	2,4	4	15,4	0	0,0	12	5,7
6.	1	1,6	2	3,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	1,4
Celkem	61	100	57	100	42	100	26	100	24	100	210	100

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

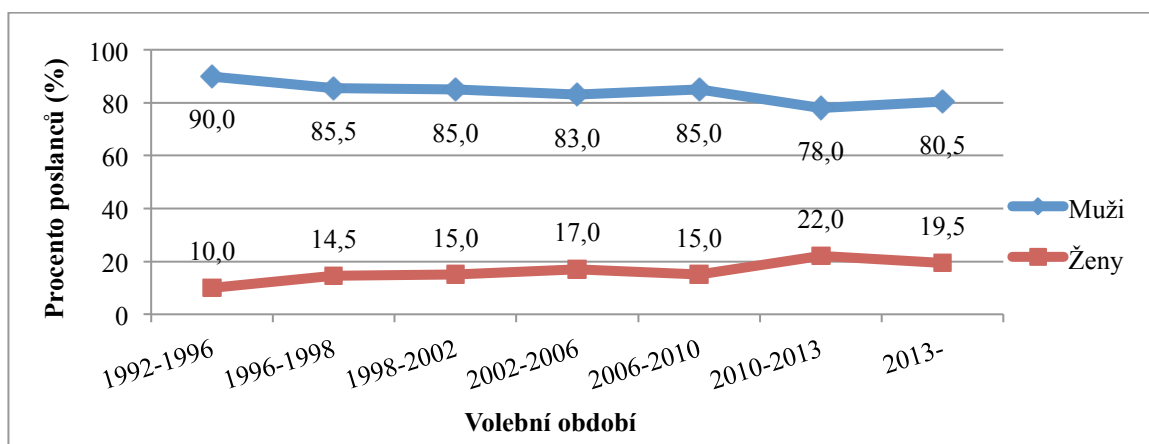
Graf č. 3.2: Struktura poslanců podle zkušenosti s PSP ČR

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Pro srovnání s dalšími volebními obdobími využijeme Dataset 200. Hodnoty pro jednotlivé proměnné se tak mohou mírně odlišovat od předchozích tabulek a grafů, které vycházely z Datasetu 210. Z grafu č. 3.3 můžeme vypožorovat, že podíl žen v Poslanecké sněmovně s určitou fluktuací mírně narůstal. Během dvaceti let fungování PSP ČR od roku 1992 se podíl zdvojnásobil z počátečních 10 na současných přibližně 20 %. Nejvýznamnější nárůst nastal mezi V. a VI. volebním obdobím, kdy se podíl žen na celkovém počtu poslanců zvýšil z 15 na 22 %. Trend se však s volbami roku 2013 mírně obrátil, když podíl opět klesl pod 20 % na hodnotu 19,5 %. [ČTK 2013]

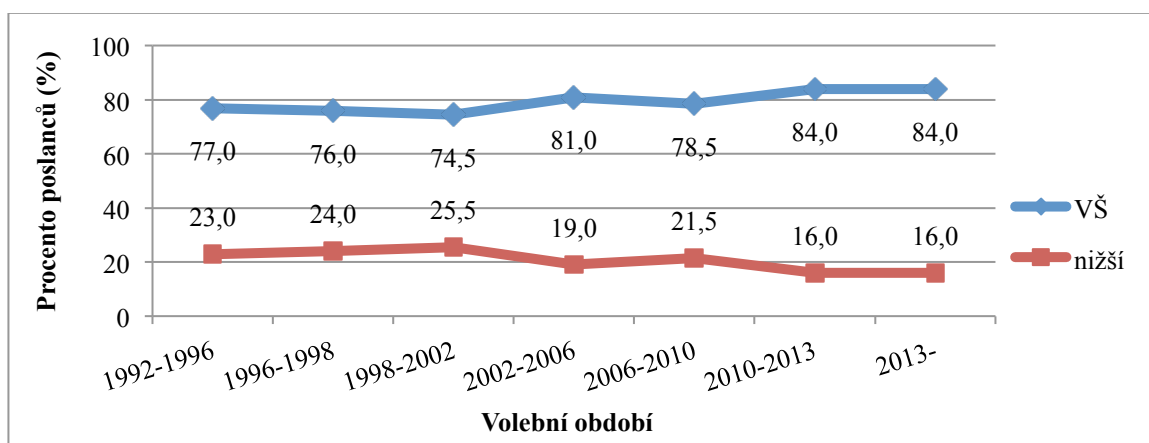
Graf č. 3.3: Vývoj podílů pohlaví poslanců v jednotlivých volebních obdobích

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset; ČTK 2013; Syllová et al. 2008: 361-362].

Z grafu č. 3.4 vyplývá, že v prvních třech volebních obdobích PSP ČR měl průměrně téměř každý čtvrtý poslanec nejvyšší dosažené vzdělání nižší než vysokoškolské. Tento trend se začal proměňovat od IV. volebního období v letech 2002-2006, kdy počet vysokoškolsky vzdělaných zákonodárců začal narůstat. Zkoumané VI. volební období bylo významné dosud nejvyšším počtem vysokoškolsky vzdělaných poslanců, kteří tvořili plných 84,0 % ze všech zákonodárců. Stejného poměru bylo dosaženo i při volbách roku 2013 a v VII. volebním období tak pouze přibližně každý 6. poslanec dosáhl nižšího než vysokoškolského vzdělání.

Graf č. 3.4: Vývoj podílů poslanců dle vzdělání v jednotlivých volebních obdobích

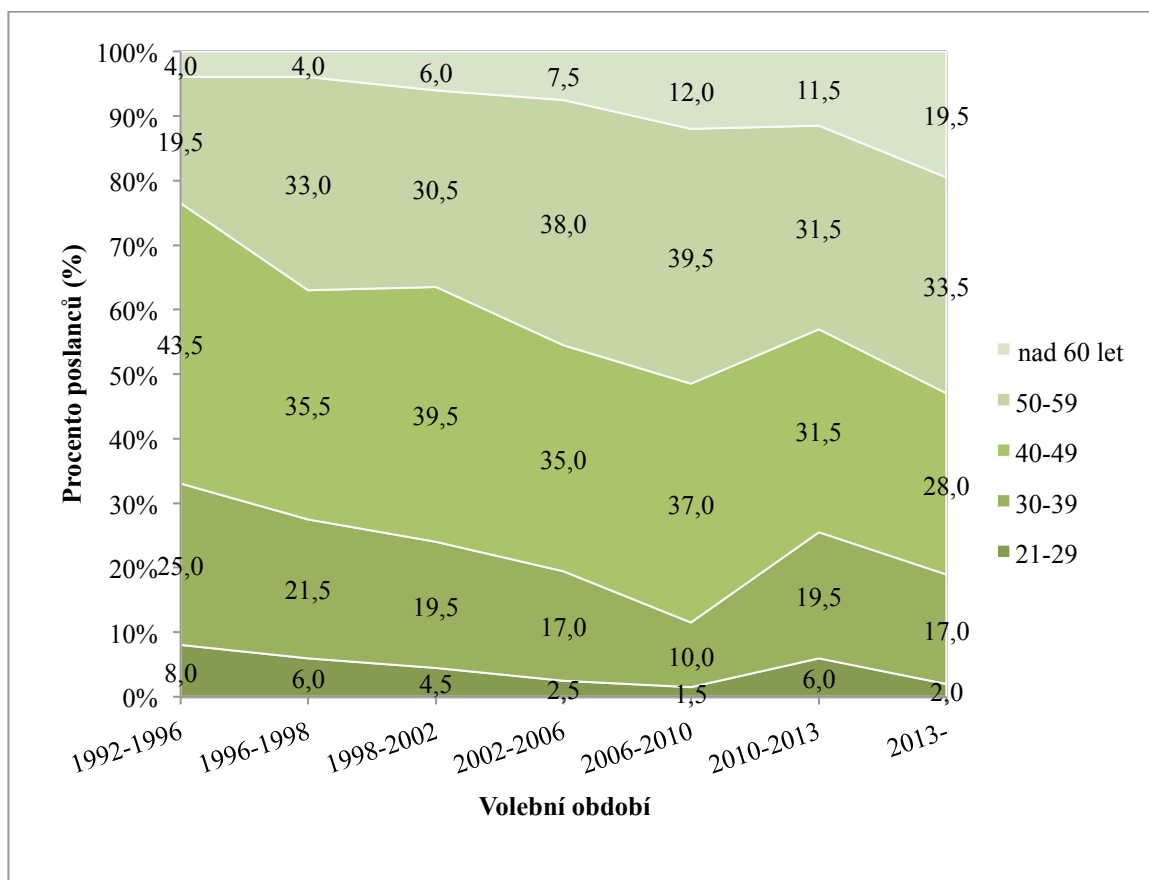

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset; Mansfeldová, Linek 2009: 146; Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014a].

Průměrný věk poslanců se od roku 1992 pravidelně zvyšoval – 43,9 let v I. volebním období (1992-1996), 45,9 ve II., 46,3 ve III., 47,7 ve IV. a 49,0 v V. [Syllová et al. 2008: 366] Změna nastala s VI. volebním obdobím v roce 2010, když

průměrný věk poslanců klesl na 47,2 let. V roce 2013 se trend stárnutí Poslanecké sněmovny vrátil a dokonce byla zvolena nejstarší dolní komora Parlamentu ČR v dosavadní více než dvacetileté historii s průměrným věkem 50,0 let. Grafické zpracování struktury poslanců dle jednotlivých věkových skupin v grafu č. 3.5 tento trend potvrzuje a poukazuje i na výjimečnost právě VI. volebního období, kdy významně narostl především podíl poslanců mezi 30 a 39 lety věku (z 10 % v letech 2006-2010 na 19,5 % v letech 2010-2013) na úkor zákonodárců mezi 40 a 49 lety a 50 a 59 lety věku (pokles z 37 %, respektive 39,5 %, na 31,5 % v obou případech). Zajímavým jevem je rovněž i početní posílení skupiny nejmladších poslanců do 29 let, jejichž podílová hodnota 6 % napodobila podobně vysoká čísla zastoupení této věkové kategorie z první poloviny 90. let. Vedle toho podíl poslanců starších 60 let zůstal oproti předchozímu V. volebnímu období na přibližně stejné úrovni. V VII. volebním období v roce 2013 však opět významně poklesl podíl nejmladších poslanců (na 2 %) a naopak svého nejvyššího počtu v historii dosáhly nejstarší poslanci nad 60 let věku (19,5 %).

Graf č. 3.5: Vývoj podílů poslanců podle věku v jednotlivých volebních obdobích

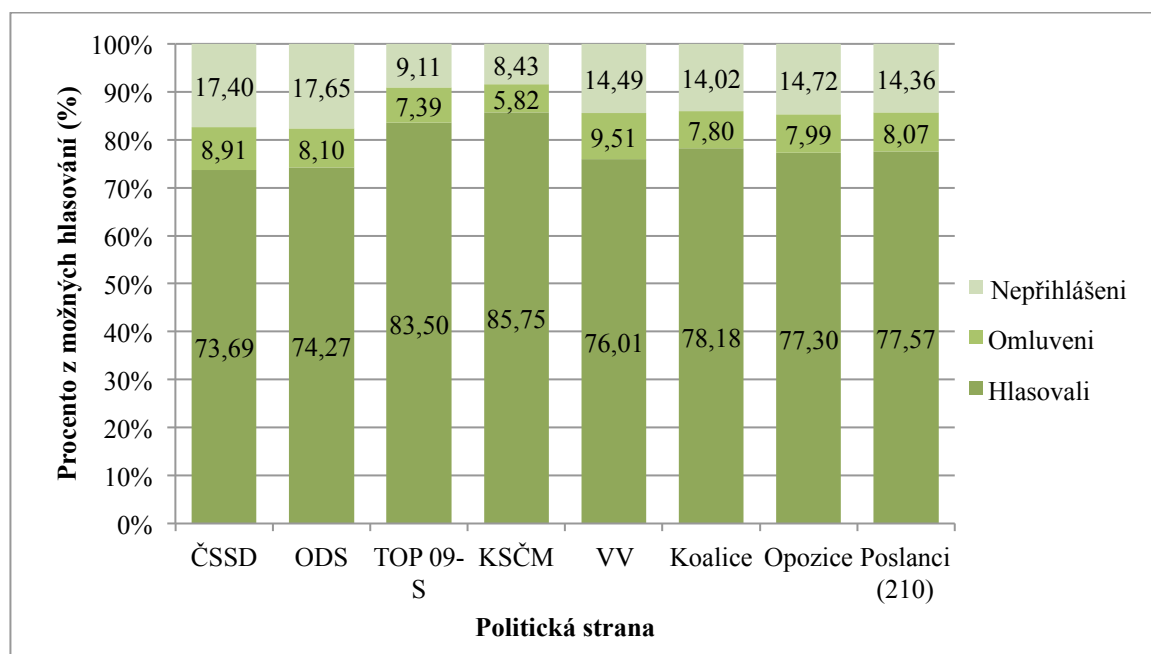
Zdroj: Autor na základě dat [Dataset; Český statistický úřad 2014; Syllová et al. 2008: 364-366].

3.1.2 Hlasování

Vyhodnocení hlasovací aktivity poslanců poukazuje především na nezanedbatelné rozdíly napříč politickými stranami (viz graf č. 3.6). Nejvyšší průměrnou účast na hlasováních měli poslanci KSČM (85,75 %), o něco nižší byla účast mezi zákonodárci TOP 09-S (83,50 %). Ostatní 3 strany byli pod průměrem hlasování všech poslanců dohromady s nejnižší účastí na hlasováních u strany ČSSD (73,69 %). Vysoká účast na hlasováních u KSČM a TOP 09-S logicky pro tyto dvě strany znamenala i nejnižší procentuální hodnoty případů, kdy se poslanci z hlasování omluvili, či nebyli přihlášení bez omluvení. Průměrné podíly omluvené neúčasti na hlasováních se napříč dalšími stranami příliš nelišily, když kolísaly od 8 do 10 %. Významné rozdíly lze spatřit v kategorii neomluvených absencí na hlasováních. Přibližně stejné nejvyšší hodnoty vykazovaly v této kategorii ČSSD a ODS (17,40 %, respektive 17,65 %). Nejnižšího počtu hlasování se bez omluvy nezúčastnili poslanci KSČM (8,43 % celkového počtu hlasování), následovaní poslanci TOP 09-S (9,11 %). Poslanci strany VV se bez omluvy nezúčastnili 14,49 % celkového počtu hlasování.

Graf č. 3.6: Průměrná účast na hlasováních

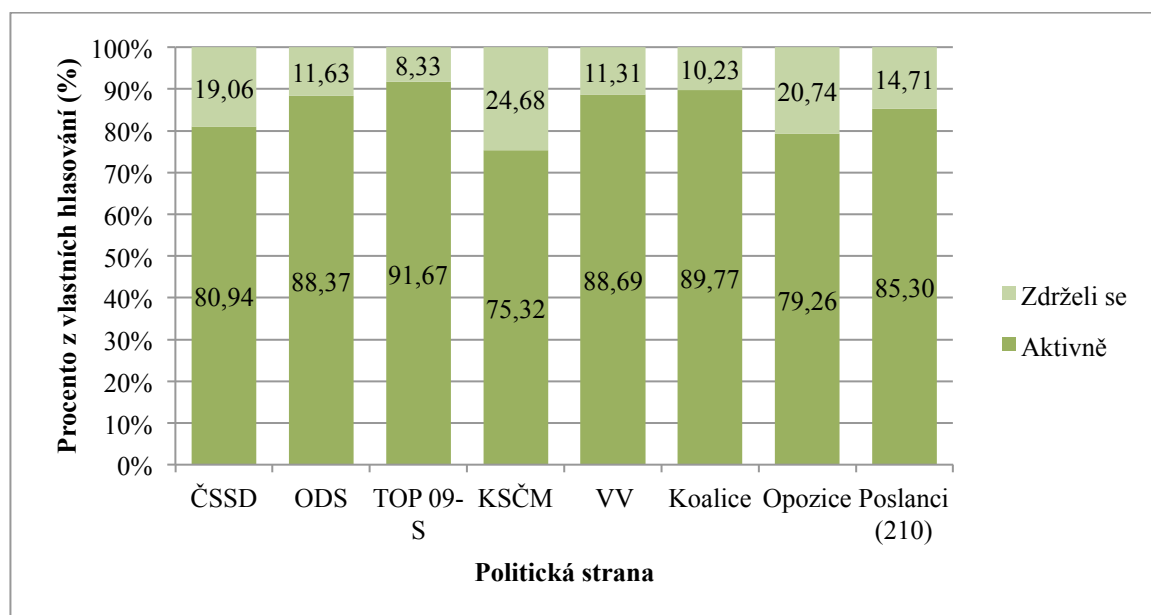

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Samotnou účast na hlasováních můžeme ještě rozlišit podle toho, zda příslušní poslanci v rámci případů, kdy skutečně hlasovali, hlasovali aktivně, či se hlasování zdrželi. Rovněž v těchto výsledcích lze vidět významné rozdíly napříč jednotlivými

politickými stranami. Graf č. 3.7 ukazuje průměrné hodnoty podílů aktivního (ANO, nebo NE) a neaktivního (zdržení se) hlasování z celkového počtu případů, kdy poslanci hlasovali. Nejvyšší podíl aktivního hlasování měli poslanci TOP 09-S, kteří hlasovali aktivně průměrně v 91,67 % případů, kdy hlasovali. Nejvíce se v rámci vlastních hlasování zdržovali rozhodnutí poslanci KSČM, kteří tak činili průměrně v 24,68 % případů. Pokud srovnáme tato data s předchozí tabulkou s vyhodnocením účasti na hlasováních, docházíme k závěru, že přestože měli poslanci KSČM průměrně největší účast na hlasováních, zároveň vykazovali nejvyšší hodnoty zdržení se hlasování, které dosahovaly téměř celé jedné čtvrtiny ze všech vlastních hlasování.

Graf č. 3.7: Průměrná hlasovací aktivita poslanců

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

V případě analýzy hlasování má svůj význam porovnat průměrná data poslanců koaličních a opozičních politických stran. V ukazatelích přítomnosti na hlasováních neexistují podstatné rozdíly. Hodnoty účasti na hlasováních byly 78,18 % u poslanců koalice a 77,30 % u opozice, omluveni byli poslanci v 7,80 %, respektive 7,99 % případů a nepřihlášení byli zákonodárci v 14,02 %, respektive 14,72 % případů. Naproti tomu důležité odlišnosti mezi oběma skupinami poslaneckých táborů ilustrují výsledky porovnání aktivního hlasování s případy zdržení se. Výrazně aktivněji hlasovali koaliční poslanci, kteří tak činili průměrně v 89,77 % z případů, kdy se hlasování zúčastnili. U opozice byla tato hodnota o více než 10 % nižší (79,26 %). Zvýšenou míru využívání institutu zdržení se hlasování u opozičních poslanců má na svědomí především

„poněkud iracionální zvyklost“ započítávání vota poslance, který se hlasování zdržel. [Wintr 2010: 270] Efekt takového hlasování je následně stejný, jako by poslanec hlasoval aktivním způsobem proti návrhu (NE). Jedná se tedy v podstatě o jakýsi druh vyjádření „měkkého NE“, které z různých politických důvodů častěji využívá především právě opozice.

Významným ukazatelem může být sledování míry koherence v hlasovací aktivitě poslanců napříč politickými stranami. V tomto pohledu nejvíce jednotní byli zákonodárci KSČM, pro něž dosahoval průměr směrodatných odchylek jednotlivých hlasovacích aktivit hodnoty 5,12.⁵⁰ S odstupem následovaly další politické strany – relativně nízkou průměrnou směrodatnou odchylku vykazovali ještě poslanci TOP 09-S (7,93), vyšší již zákonodárci VV (9,23) a ODS (10,17). Nejméně koherentně hlasovali poslanci ČSSD, jejichž stejným způsobem vypočtená úroveň průměrné směrodatné odchylky hlasování dosahovala úrovně 11,55.

Při sledování konkrétních hodnot pro jednotlivé poslance lze konstatovat, že suverénně nejnižší účast na hlasováních vykazoval poslanec Petr Jalowiczor (ČSSD) (6,7 %), který měl zároveň nejvyšší podíl omluv, když se omluvil z 90,8 % všech hlasování. Důvodem těchto jinak nezvyklých hodnot byla dlouhodobá nemoc, které nakonec poslanec v únoru roku 2012 podlehl.⁵¹ [Česká televize 2012c] Dalšími poslanci v pořadí nejnižší účasti na hlasováních byli Roman Pekárek (ODS) (20,7 %) a David Rath (ČSSD) (25,8 %). Jejich pozice byly opět poměrně ojedinělé, neboť první z nich strávil většinu doby držení mandátu ve výkonu trestu, jak již bylo uvedeno, a David Rath byl významnou část svého poslaneckého období držen ve vazbě.⁵² [Česká televize 2013] Roman Pekárek měl podobně jako Petr Jalowiczor v rámci aktivity hlasování vysoké hodnoty v rámci omluv z hlasování (79,2 %), naopak David Rath byl většinu času nepřihlášen bez omluvy (70,1 %). Prvním poslancem s nejnižší účastí na hlasováních, který nebyl dlouhodobě nemocný či ve vazbě nebo výkonu trestu, byl

---

⁵⁰ Výpočet byl proveden zjištěním aritmetického průměru ze směrodatných odchylek jednotlivých hlasovacích aktivit, kdy poslanci konkrétní politické strany hlasovali, hlasovali aktivně, zdrželi se, celkem aktivně hlasovali, byli omluveni a nebyli přihlášení.

⁵¹ Jednalo se o jediného poslance, který v průběhu VI. volebního období od roku 2010 do roku 2013 zemřel v době výkonu své funkce. [Centrum.cz 2013]

⁵² David Rath byl ve vazbě od května roku 2012 až do listopadu roku 2013, tedy až do konce VI. volebního období. Bývalému hejtmanovi Středočeského kraje hrozí až 12 let vězení za podezření manipulování veřejnými zakázkami v kraji, na které přispívala Evropská unie. [Česká televize 2013]

poslanec Michal Hašek (ČSSD), jehož účast na hlasováních dosahovala hodnoty 34,2 %.⁵³ Naopak nejvyšší účast na hlasováních měli poslanci Luděk Jeništa (98,5 %) a Petr Holeček (98,2 %) (oba TOP 09-S). Další poslanci už následovali v pořadí s mírným odstupem. Nejméně se zdržoval rozhodnutí poslanec Jaroslav Martinů, který hlasoval aktivně v 98,62 % případů, kdy se zúčastnil hlasování. Nejčastěji se hlasování zdržoval poslanec Vít Bárta (VV), který hlasoval aktivně pouze v 66,33 % případů, kdy hlasoval.

3.1.3 Promluvy ve Sněmovně

Při poměrně obecně pojatém vyhodnocení promluv v Poslanecké sněmovně, jak bylo nastíněno v metodické části studie, je důležitým předpokladem samotného přiblížení výsledných dat oddělení poslanců činných ve vedení Sněmovny do samostatné kategorie.⁵⁴ Průměrný počet promluv pro poslance, kteří nepůsobili ve funkcích vedení Sněmovny, byl 70,91. Naproti tomu stejný údaj pro zákonodárce, kteří v průběhu VI. volebního období zastávali po určitou dobu funkci předsedy nebo místopředsedy Poslanecké sněmovny, činil průměrně 1158,29 promluv.

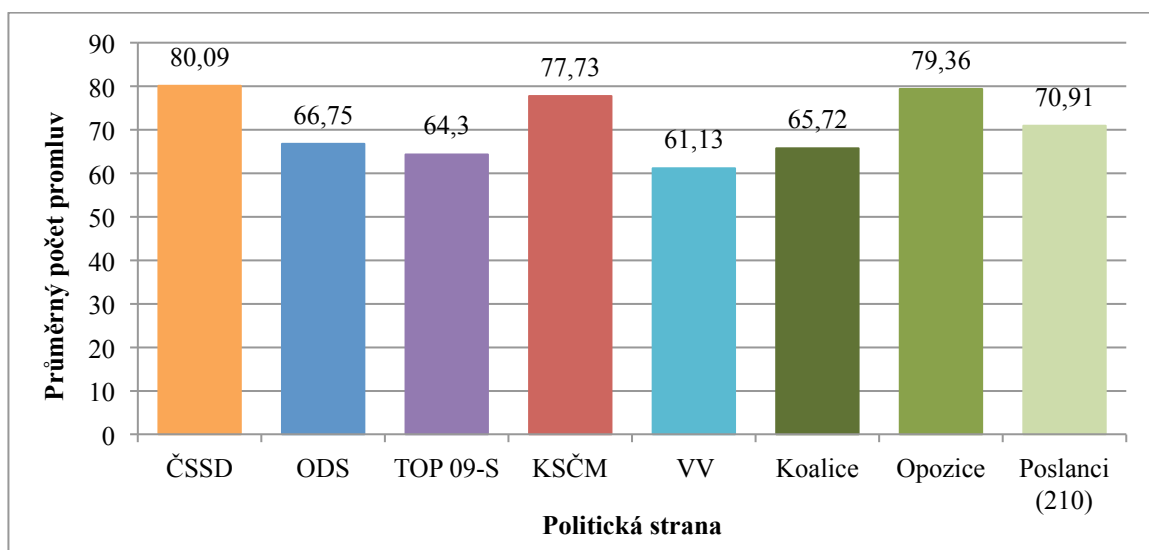
Pokud se zaměříme na srovnání výsledných hodnot proměnné promluv, při ponechání poslanců z vedení Sněmovny mimo ve zvláštní kategorii, docházíme k některým pozoruhodným výsledkům. Nejvyšší průměrné hodnoty promluv u svých poslanců, jak ukazuje graf č. 3.8 níže, dosahovala ČSSD (80,09) následovaná KSČM (77,73). V obou případech se jednalo o opoziční strany a právě využívání možností otevřené debaty je jedním z nejdůležitějších práv opozice, které zde bylo viditelně využíváno. Nejnižší průměrný počet vystoupení měla strana VV (61,13), což lze přičítat mj. i nezkušenosti poslanců, jak byla dokázána výše. Tomu by odpovídala i další nízká hodnota průměrného počtu promluv poslanců strany TOP 09-S, kteří byli z velké části rovněž sněmovními nováčky. Při srovnání hodnot pro koaliční a opoziční poslance docházíme k závěru, že opoziční poslanec měl průměrně na plenární schůzi Poslanecké sněmovny o přibližně 14 vystoupení více (79,32) než poslanec koaliční (65,72).

---

⁵³ Důvodem jeho nízké účasti na hlasováních byla mj. dlouhodobě a veřejně kritizovaná kumulace funkcí hejtmana Jihomoravského kraje a mandátu poslance. [Naši politici 2013] Michal Hašek sám vnímal spor do jisté míry jako osobní útok na svoji osobu a poukazoval na fakt, že stejné kritice není podrobena např. kumulace funkcí poslance a člena vlády. [Česká televize 2014a]

⁵⁴ Přestože průměrný počet promluv činí u všech poslanců 107,16 vystoupení, medián dosahuje hodnoty 45,5. Důvodem je zejména vysoký rozdíl v počtech promluv mezi poslanci ve funkcích vedení Poslanecké sněmovny a ostatními zákonodárci.

Graf č. 3.8: Průměrný počet promluv poslanců na plenárních schůzích PSP ČR

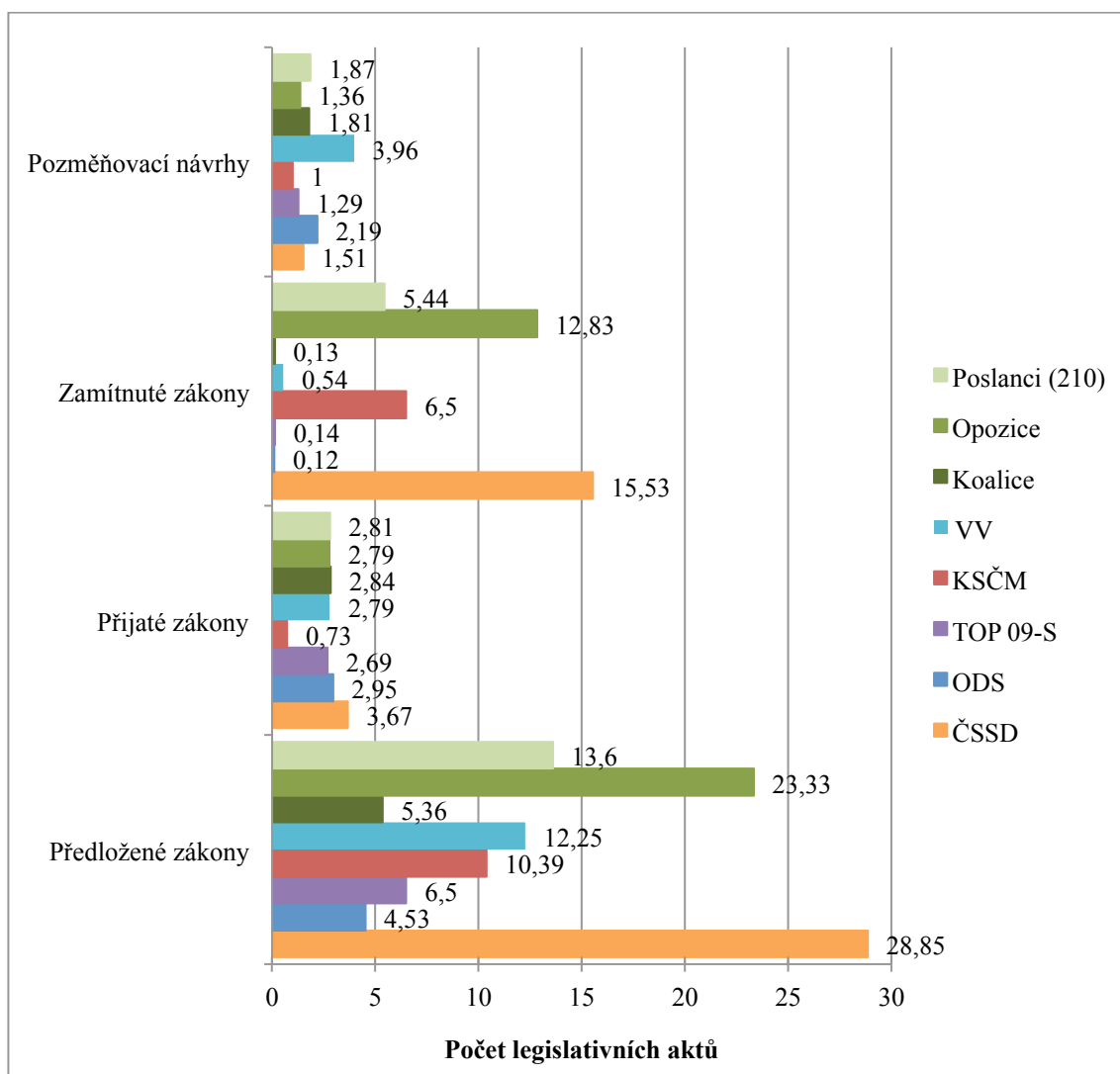
Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Absolutně nejvíce promluv (2 797) bylo registrováno u poslankyně Miroslavy Němcové (ODS), která po celé VI. volební období působila ve funkci předsedkyně PSP ČR. S odstupem následovali místopředsedové Lubomír Zaorálek (ČSSD) s 1 930 promluvami, Vlasta Parkanová (TOP 09-S) s 1 056 a Kateřina Klasnová (VV) s 1 046. Prvním poslancem mimo vedení Poslanecké sněmovny s nejvyšším počtem promluv v dolní komoře Parlamentu ČR byl poslanec Miroslav Kalousek se 680 promluvami (TOP 09-S) zastávající po většinu volebního období post ministra financí. [Česká televize 2013] Opozičním poslancem s nejvyšším počtem vystoupení byl poslanec Jeroným Tejc (ČSSD) se 414 promluvami. Ten po většinu volebního období působil jako předseda poslaneckého klubu strany. [Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny 2014b] Celkem 4 poslanci z celkového počtu 210 zákonodárců, kteří působili ve funkcích dostatečně dlouhou dobu, nevystoupili na plenární schůzi Sněmovny ani jednou. Jednalo se o poslance Pavla Bohatce (ODS), Petra Holečka (TOP 09-S), Václava Koubíka (ČSSD) a Romana Pekárka (ODS).

3.1.4 Legislativní činnost

Nejaktivnější stranou v kategorii legislativní činnosti byla ČSSD. Její poslanci byli jako předkladatelé či spolupředkladatelé průměrně podepsáni pod 28,85 legislativními návrhy (viz graf č. 3.9 níže). Teprve s odstupem následovaly další strany, přičemž nejnižší hodnoty vykazovali poslanci vládních stran TOP 09-S a ODS, kteří se průměrně podíleli na 6,50, respektive 4,53 poslaneckých návrzích.

Graf č. 3.9: Průměrná legislativní činnost poslanců

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Absolutně neúspěšnější v přijatých návrzích zákonů byli rovněž poslanci ČSSD, když se každý z nich průměrně podílel na 3,67 návrzích, které nakonec byly přijaty. Zde je nutné znovu připomenout, že se jedná o vyhodnocení pouze poslaneckých návrhů zákonů. Zcela mimo analýzu zůstaly vládní návrhy zákonů, které tvoří zhruba 60 % všech legislativních návrhů, a jsou hlavním způsobem podávání legislativních návrhů ze strany koalice. [Linek, Mansfeldová 2009: 68] Výrazně nejnižší byla stejná hodnota pro poslance KSČM, když se každý poslanec průměrně podílel pouze na 0,73 úspěšných návrzích. Právě u poslanců KSČM byla nejnižší úspěšnost každého legislativního návrhu, na kterém se podíleli, když průměrně uspěli pouze v přibližně každém 14. případě. Legislativní návrhy poslanců ČSSD úspěšně ukončili legislativní proces pouze v přibližně osmině případů. Naopak největší průměrnou efektivitu měli poslanci

ODS, když více než 65 % (2,95 z 4,53) jejich legislativních návrhů skončilo vyhlášením zákona. Tento nepoměr efektivity návrhů zákonů je vidět i v porovnání legislativní činnosti koaličních a opozičních poslanců. Návrhy opozičních poslanců úspěšně dokončily legislativní proces průměrně pouze v každém 8. případě, zatímco u návrhů poslanců koaličních se tak dělo v každém druhém případě.

Nejaktivnějšími poslanci, kteří přednesli ke konkrétnímu zákonu pozměňovací návrh, byli zákonodárci strany VV. Každý z těchto poslanců průměrně přednesl 3,96 pozměňovacích návrhů. Nejméně tohoto institutu využívali poslanci KSČM, když každý z nich doporučil v průběhu VI. legislativního období průměrně pouze jeden pozměňovací návrh. V porovnání koaličních a opozičních poslanců více využívali možnosti upravení legislativního návrhu pomocí pozměňovacího návrhu poslanci koaliční (průměrně 1,81 oproti 1,36 pozměňovacím návrhům poslanců opozice).

Na nejvíce legislativních návrzích se podílel poslanec Jan Chvojka (ČSSD), který inicioval celkem 46 návrhů. Naopak celkem 3 poslanci (Josef Dobeš /VV/, Roman Pekárek /ODS/ a Jaroslav Škárka /VV/) se nepodíleli ani na jednom poslaneckém návrhu zákona. Nejvíce úspěšně dokončených iniciací zákona zaznamenal poslanec Petr Gazdík (TOP 09-S), který se podílel celkem na 9 legislativních návrzích, které zdárně dokončily legislativní proces. Naopak poslanci Roman Sklenák a Cyril Zapletal (oba ČSSD) se podíleli na 24 legislativních návrzích, které byly v průběhu VI. volebního období zamítnuty, což byl nejvyšší počet. Jednoznačně nejvíce pozměňovacích návrhů přednesl poslanec Michal Babák (VV) – bylo jich celkem 44. Druhý v pořadí, poslanec Ladislav Šincl (ČSSD), pozměňovacích návrhů doporučil „pouze“ 14.

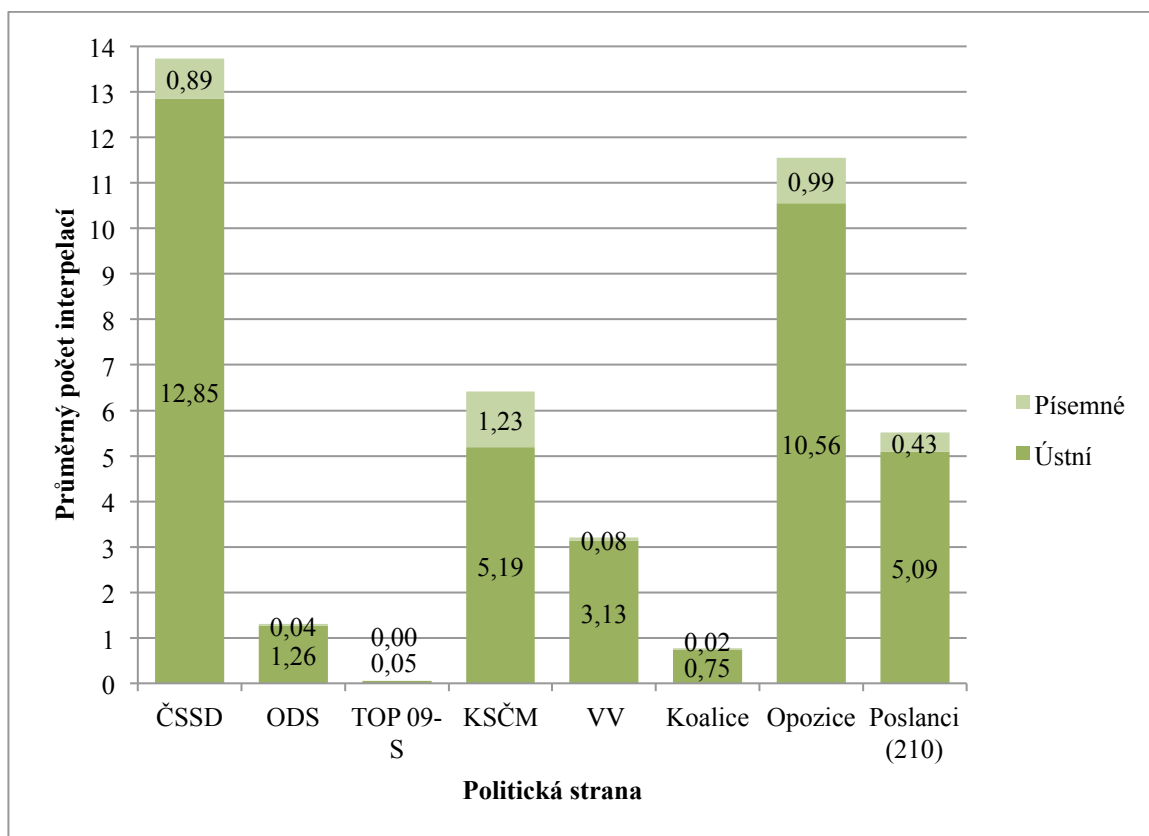
3.1.5 Interpelace

Nejvyšších hodnot přednesených ústních interpelací dosahovala ČSSD – její poslanci průměrně přednesli 12,85 interpelací a do velké míry tak naplňovali roli celé opozice, která průměrně položila 10,56 ústních interpelací, jak ukazuje graf č. 3.10 níže. Teprve s výrazným odstupem následovala další opoziční strana KSČM s průměrem 5,19 přednesených ústních interpelací na jednoho svého poslance. Nejnižší počet ústních interpelací průměrně přednesli poslanci TOP 09-S (0,05).

Písemných interpelací bylo členům vlády doručeno výrazně méně, než kolik jich bylo formulováno ústně (průměrně 0,43 ústních oproti 5,09 písemným interpelacím).

Jen přibližně jedna interpelace tak byla podána písemně vedle 11 ústních. Písemně interpelovali nejvíce poslanci KSČM, kteří v průměru podali 1,23 písemných interpelací, ČSSD vykazovala hodnoty s mírným odstupem nižší (0,89). Ani jednu písemnou interpelaci nepodali poslanci TOP 09-S, zákonodárci ODS dohromady předložili pouze dvě. Z hlediska srovnání koaličních a opozičních poslanců byli největšími iniciátory poslanci opozice, kteří celkem podali v průměru 11,55 interpelací oproti pouhým 0,77 interpelacím koaličních poslanců. Opozice využívala především institut ústních interpelací, občasně i možnost interpelovat písemně. V případě koaličních poslanců byl tento poměr výrazně větší, písemné interpelace byly využívány jen velmi omezeně.

Graf č. 3.10: Průměrný počet ústních a písemných interpelací

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Zákonodárcem, který přednesl nejvyšší počet ústních interpelací, byl poslanec Jiří Paroubek (113 interpelací), následovaný poslanci Antonínem Sedřou (92) a Václavem Klučkou (88) (všichni ČSSD). Nejvíce písemných interpelací podal poslanec Ivan Ohlídal (KSČM) (27). Z celkových 210 poslanců nepřednesla ústní interpelaci přesně polovina z nich, tedy 105 poslanců, ani jednu písemnou interpelaci

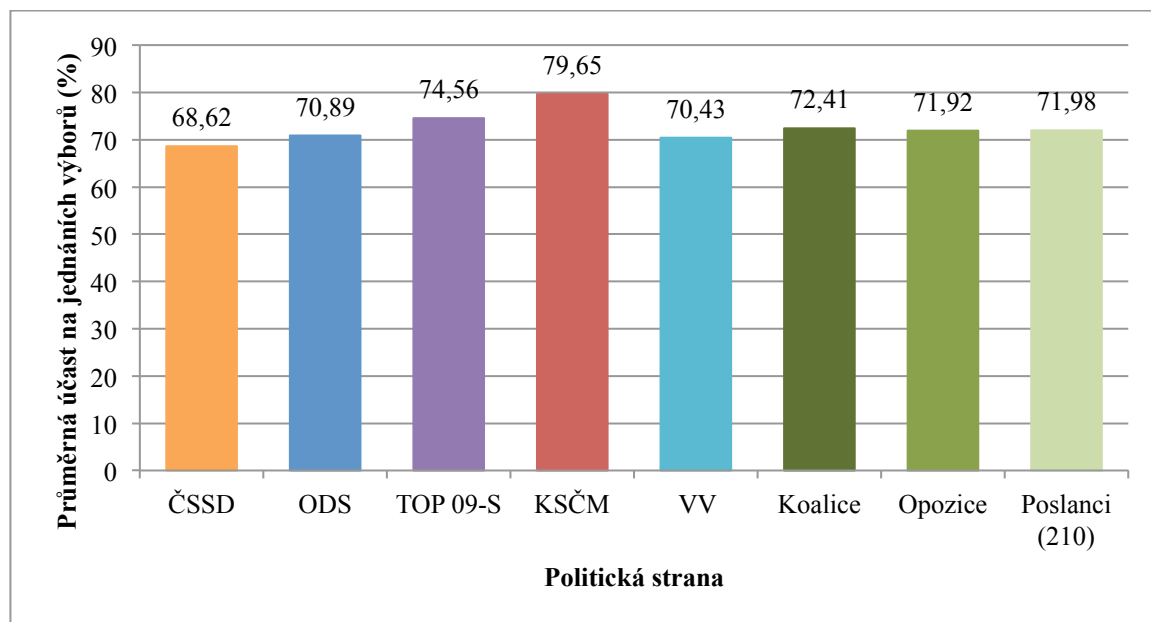
pak žádnému ministrovi či předsedovi vlády nedoručilo plných 187 poslanců. To dokreslují i následující údaje, kdy u ústních interpelací byl medián 0,5 a modus 0. U písemných interpelací dosahovali obě hodnoty 0,0. Dohromady činili u interpelací medián 1,0 a modus 0.

3.1.6 Činnost ve výborech

V VI. volebním období bylo zřízeno celkem 19 výborů. Průměrně byl každý poslanec členem 2,17 výborů. U koaličních poslanců tato hodnota dosahovala 2,20 členství ve výborech, u opozice 1,97. Největšího množství výborů byli průměrně členy poslanci VV (2,75 členství), následovaly TOP 09-S (2,12), ODS (2,11), ČSSD (1,98) a KSČM (1,92).

Průměrná docházka všech poslanců na jednání svých výborů byla 71,98 % (viz graf č. 3.11).⁵⁵ Celkově mezi koaličními a opozičními poslanci nebyl v průměrné účasti na jednáních významný rozdíl. Odlišná byla situace napříč politickými stranami, kde nejvyšší disciplíny v účasti na jednáních dosahovali poslanci KSČM (79,65 %) a naopak nejméně se jednání výborů účastnili poslanci ČSSD (68,62 %).

Graf č. 3.11: Průměrná účast poslanců na jednáních sněmovních výborů

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

⁵⁵ Pozor, neuvádím procento účasti ze všech jednání výborů, ale hodnota značí průměrné docházky v jednotlivých výborech, jichž byl poslanec členem. Důvodem je kladení důrazu na účast v jednotlivých výborech a nikoliv na celkovou docházku poslance bez ohledu na rozdíly napříč jednotlivými výbory.

Sledujme míru koherence účasti poslanců na hlasováních napříč jednotlivými politickými stranami podobně jako v případě vyhodnocení hlasovacích aktivit. Nejjednotnějšími byli opět zákonodárci KSČM (směrodatná odchylka 11,95). S odstupem následovaly strany TOP 09-S (směrodatná odchylka 13,59), ODS (14,44), VV (15,91) a jasně nejméně jednotná ČSSD (19,25).

Podrobnější rozbor účasti konkrétních poslanců na jednáních výborů ukazuje, že celkem trojice poslanců (poslanci Pavel Bohatec (ODS), Igor Jakubčík (ČSSD) a Jaromír Drábek (TOP 09-S)) byla průměrně přítomna na 100 % jednání svých výborů, ovšem počet těchto jednání nepřesáhl jednu desítku. Sledujme proto poslance, kteří se mohli zúčastnit více než průměrného počtu jednání na jednoho poslance. Zákonodárcem s nejvyšší účastí pak byla poslankyně Miroslava Němcová, která se zúčastnila 95,12 % jednání svého výboru. Naopak nejnižší účast na jednáních výborů měl poslanec Michal Hašek (ČSSD), který se průměrně zúčastnil pouze 9,17 % jednání výborů, jichž byl členem. Poslancem, který se mohl zúčastnit více než průměrného počtu jednání pro všechny poslance a měl nejnižší úroveň docházky, byla poslankyně Kristýna Kočí (VV), která se průměrně účastnila jen 43,08 % jednání svých jednotlivých výborů.

Na závěr propojme jednotlivé individuální charakteristiky a pomocí nejčtetnějších a průměrných hodnot Datasetu 210 zaokrouhlených na celá čísla vytvořme teoretický obraz typického poslance VI. volebního období. Tímto zákonodárcem byl muž vysokoškolského vzdělání a 48 let věku, který ve funkci poslance strávil 1 128 dní a působil zde ve svém 2. volebním období. Zúčastnil se 78 % hlasování, z nichž v 85 % případech hlasoval aktivně a v 15 % případech se zdržel. Z 8 % hlasování se omluvil a 14 % hlasování se nezúčastnil bez omluvy. Na plenární schůzi vystoupil celkem 71krát.⁵⁶ Podílel se na 14 legislativních návrzích, z nichž 3 byly přijaty a 5 zamítnuto. Doporučil a přednesl 2 pozměňovací návrhy. Formuloval 5 ústních interpelací a ani jednou neinterpeloval písemně. Tento typický poslanec byl rovněž členem 2 výborů a průměrně se v každém z nich zúčastnil 72 % jednání.

---

⁵⁶ Průměrná hodnota promluv poslanců ve Sněmovně bez poslanců, kteří působili ve vedení Poslanecké sněmovny. Při jejich nevyřazení by se hodnota zvýšila na 107 promluv.

3.2 Vyhodnocení kombinace proměnných

K vyhodnocení kombinace proměnných je třeba přistoupit rozdílně na základě různé povahy hodnot, kterých proměnné nabývají. Většina dat je číselných poměrových, které je možné vzájemně porovnávat a vyhledávat případné vztahy v rámci univerzální tabulky a výpočtu pomocí korelačních koeficientů. Odlišným způsobem je však nutné podrobit analýze nominální proměnné (vzdělání a pohlaví), ordinální proměnné (geografická oblast) a hodnotově nehomogenní celky (poslanecká zkušenost).⁵⁷ [Hendl 2004: 44, 241-243] Jejich případný vztah k dalším proměnným zkoumám nejdříve.

Tabulka č. 3.8: Vztah vzdělání a pohlaví k proměnným aktivitě poslanců

Vzdělání, pohlaví/ poslanecká aktivita	Vzdělání		Pohlaví	
	SŠ	VŠ	muži	ženy
Hlasoval (%)	77,94	77,49	76,17	82,83
Omluven (%)	8,57	7,97	8,25	7,42
Nepřihlášen (%)	13,47	14,54	15,58	9,76
Aktivně celkem (%)	85,75	85,20	84,95	86,60
Zdržel se celkem (%)	14,25	14,80	15,05	13,40
Promluvy	133,71	101,85	94,22	155,98
Předložené zákony	15,80	13,15	14,12	11,61
Přijaté	3,20	2,74	2,79	2,91
Zamítnuté	6,40	5,25	5,86	3,86
Pozměňovací návrhy	2,57	1,73	1,90	1,73
Interpelace ústní	3,91	5,32	5,35	4,09
Interpelace písemné	0,06	0,50	0,42	0,46
Interpelace celkem	3,97	5,82	5,77	4,55
Účast na výborech (%)	68,81	72,61	71,59	73,38

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Tabulka č. 3.8 demonstruje průměrné hodnoty poslanecké aktivity napříč skupinami odlišného pohlaví a různým stupněm dosaženého vzdělání. V případě snahy objevit významné rozdíly v poslanecké aktivitě mezi vysokoškolsky a nevysokoškolsky

⁵⁷ Pokud hledáme vztahy k proměnným nominálního a ordinálního typu, je třeba přistoupit ke zvláštnímu druhu výzkumu. Důvodem je specifická podstata nabývaných hodnot jednotlivých proměnných, které jsou jen určené dohodou (v případě nominálních proměnných) nebo je nelze nijak dále uspořádat (v případě ordinálních proměnných). [Hendl 2004: 44] Případná nehomogenita dat je rovněž velkým problémem pro možné využití korelačních koeficientů. Populace, kterou studujeme, je totiž rozdělena na subpopulace, pro které navzájem platí významně odlišné vztahy a pravidla. Pokud se pokusíme tyto subpopulace zkoumat dohromady, výsledky jsou zkršené. [Hendl 2004: 241]

vzdělanými zákonodárci docházíme k závěru, že v žádném případě nejsou tyto hodnoty zásadně odlišné. Jedinou výjimkou je snad pouze účast na jednáních výborů, která byla zřetelně vyšší (průměrně 72,61 % oproti 68,81 %) u vysokoškolsky vzdělaných poslanců. Vedle toho lze více výsledkově zajímavých vztahů objevit při hledání rozdílů v aktivitě zákonodárců jednotlivých pohlaví. Ty se objevují u účasti na hlasováních, kde byly ženy disciplinovanější a rovněž i u legislativní činnosti, kde byli aktivnější muži. Za významný rozdíl můžeme považovat i odlišné hodnoty u ústních interpelací, kterých přednesli více muži.

Jedinou ordinální proměnnou bylo určení geografické oblasti jako znaku, který instaluje do výzkumu geografický prvek. [srov. Byrne 1972] Připomeňme, že jsme Českou republiku rozdělili do 4 geografických oblastí podle přímé vzdušné vzdálenosti jednotlivých volebních krajů od Prahy jako sídla PSP ČR, jak výše ukazuje obrázek č. 2.1. Čím vyšší je tedy číslo geografické oblasti, tím vzdálenější je oblast (a s ní i konkrétní volební kraje poslanců) od Prahy.

Tabulka č. 3.9: Vztah geografické oblasti k proměnným aktivity poslanců

Geografická oblast/ poslanecká aktivita	1	2	3	4
Hlasoval (%)	74,08	79,99	78,62	75,94
Omluven (%)	7,50	7,44	7,95	10,63
Nepřihlášen (%)	18,42	12,57	13,42	13,44
Aktivně celkem (%)	84,46	85,53	85,35	85,96
Zdržel se celkem (%)	15,54	14,48	14,65	14,05
Promluvy	103,78	113,34	72,54	131,80
Předložené zákony	10,83	13,22	16,46	15,91
Přijaté	2,37	2,63	3,23	3,54
Zamítnuté	3,39	5,59	7,06	6,60
Pozměňovací návrhy	1,96	1,47	3,14	1,43
Interpelace ústní	2,39	4,93	3,37	11,34
Interpelace písemné	0,17	0,35	0,97	0,49
Interpelace celkem	2,56	5,28	4,34	11,83
Účast na výborech (%)	71,90	73,99	70,50	68,54

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Při hledání přímého či nepřímého lineárního vztahu mezi geografickou vzdáleností a průměrnou aktivitou poslance nacházíme pouze jeden takový případ, kterým jsou přijaté zákony, na kterých se poslanec podílel (viz tabulka č. 3.9). Čím

vzdálenější byl volební kraj zákonodárce od Prahy, tím větší množství zákonů, na kterých se podílel, bylo přijato. Tento jev však nelze přímo považovat za odhalení závislého vztahu, protože logicky nelze předpokládat, že by vzdálenost volebního kraje přímo podmiňovala počet úspěšných podílení se na návrzích zákonů. Může jít pouze o náhodu, ale rovněž může fenomén skrývat některou třetí proměnnou, která by korelaci skutečně dokázala objasnit. [Walker 2010: 167]

Vedle jednoduchých lineárních vztahů může tabulka ukrývat i řadu složitějších nelineárních souvislostí. Logicky předpokládat lze možné objevení statisticky významné relace mezi účastí na hlasování, případně na jednáních výborů, a právě geografickou vzdáleností volebního kraje od místa jednání. Jak již bylo řečeno výše, přímý lineární vztah zde prokázán nebyl, ovšem vyloučit nelze vztah jiný. Důvodem pro takové podezření může být např. pozorování shodného jevu u proměnných přítomnosti na hlasování na plenárních schůzích a na jednáních výborů. U obou z nich dosahovala průměrná hodnota pro geografickou oblast č. 1 poměrně nízké úrovně, pro oblast č. 2 dosáhla svého maxima a pro poslance z oblastí č. 3 a 4 postupně klesala. Může se tak v podstatě jednat o lineární vztah, kdy s rostoucí vzdáleností volebního kraje klesají účasti na jednáních výborů i na hlasování na plenárních schůzích, který je však narušen poslanci z nejbližší vzdálenosti od Prahy (konkrétně přímo Prahy a Středočeského kraje). Ti namísto předpokládané nejvyšší hodnoty účastnické disciplíny tvořili zřetelnou a dalšími výzkumy potvrzenou výjimku.⁵⁸ [Byrne 1972: 136]

Pro definitivní potvrzení takové hypotézy by bylo třeba vytvořit více kategorií geografických oblastí či přímo započítat vzdálenost volebních krajů od Prahy. Ideálním řešením by bylo i detailnější geografické rozřazení zákonodárců dle místa jejich kanceláře ve volebním kraji a započítání vzdálenosti tohoto místa od Prahy. Otázkou však vedle složité přípravy takového badatelského projektu je, zda v českém prostředí lze takový druh výzkumu relevantně provést s ohledem na (nevelkou) rozlohu ČR.

Vztah poslanecké zkušenosti k proměnným aktivitě poslanců vykazoval v grafickém provedení výrazně nehomogenní zápis dat, a proto je třeba průměrné hodnoty aktivity namísto klasické korelační analýzy rovněž vypsát pro jednotlivé

---

⁵⁸ Výzkum Dorothy Byrne potvrdil, že v Kanadě zákonodárci z nejbližšího okolí místa jednání často vykazovali menší hodnoty účasti než zákonodárci ze vzdálenějších oblastí. [1972: 136] Poslanci z blízkého okolí jsou tak v podstatě deviantním případem.

skupiny různě zkušených poslanců a následně je podrobit intuitivní analýze (viz tabulka č. 3.10). Přestože nemůžeme přímo pozorovat jednoduchý lineární vztah mezi proměnnými, lze vysledovat některé trendy a zajímavé rozdíly napříč různě zkušenými skupinami zákonodárců.

Tabulka č. 3.10: Vztah poslanecké zkušenosti k proměnným aktivity zákonodárců

Volební období/ poslanecká aktivita	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Hlasoval (%)	79,14	76,34	76,76	73,30	73,78	72,23
Omluven (%)	9,01	6,91	7,92	5,36	5,82	8,03
Nepřihlášen (%)	11,85	16,75	15,33	21,32	20,40	19,77
Aktivně celkem (%)	88,19	84,81	79,28	80,26	79,64	80,24
Zdržel se celkem (%)	11,81	15,19	20,72	19,74	20,37	19,76
Promluvy	64,15	82,63	89,45	388,27	367,00	184,00
Předložené zákony	11,28	17,63	16,14	14,46	15,08	15,00
Přijaté	2,76	3,38	2,31	2,91	2,42	3,67
Zamítnuté	3,22	8,55	8,48	6,91	7,42	6,33
Pozměňovací návrhy	1,97	2,05	1,17	2,64	1,17	2,33
Interpelace ústní	2,73	9,55	10,28	2,00	4,25	0,33
Interpelace písemné	0,04	0,90	0,79	0,27	1,50	1,67
Interpelace celkem	2,77	10,45	11,07	2,27	5,75	2,00
Účast na výborech (%)	70,97	71,95	74,61	76,23	70,37	78,83

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

V případě účasti na hlasováních byli výrazně nejdisciplinovanějšími ti poslanci, kteří působili v Poslanecké sněmovně ve svém prvním volebním období. S přibývajícím poslaneckou zkušeností míra účasti na hlasováních s mírnými výkyvy pomalu klesala. Podobný jev můžeme sledovat i u kategorie aktivního hlasování, když neaktivněji hlasovali poslanečtí nováčci a s přibývajícím poslaneckou zkušeností zákonodárci hlasovali s mírnými výkyvy stále méně aktivně a více se hlasování zdržovali. Významné hodnotové rozdíly vykazuje i kategorie legislativní činnosti, kdy výrazně nejvíce legislativních návrhů předložili ti poslanci, kteří působili ve svém druhém či třetím volebním období. Opět velmi podobný jev se potvrdil i u celkového počtu interpelací, které nejvíce přednášeli či podávali poslanci ve svém druhém a třetím volebním období. Jistý statisticky relevantní fenomén je možné odhalit i v rámci vztahu poslanecké zkušenosti a míry účasti na jednáních výborů. Data s jednou významnou

odlišností poukazují na trend, kdy poslanci ve svém prvním volebním období měli nejnižší účast na jednáních výborů, která se s přibývajícím zkušeností navyšovala.⁵⁹

Zbylé číselné poměrové proměnné můžeme díky stejnému charakteru hodnot, kterých data nabývají, porovnávat v rámci jedné tabulky za použití příslušných základních korelačních analýz. Primárním cílem je odhalení vztahů mezi aktivitou poslanců a zbylým základním ukazatelem věku zákonodárců. Sekundárně tabulky odhalují i vztahy mezi samotnými aktivitami navzájem.

Nejdůležitější mírou síly vztahu dvou náhodných spojitých proměnných X a Y je Pearsonův korelační koeficient (r).⁶⁰ Jeho nevýhodou je, že vyjadřuje pouze sílu lineárního vztahu a špatně měří vztahy jiné. Navíc je významně ovlivněn odlehlými hodnotami, které zkreslují výsledky. [Hendl 2004: 243-244] V jistém směru pokročilejší korelační analýzu vztahů proměnných představuje Spearmanův korelační koeficient pořadí (r_s).⁶¹ Použity jsou oba dva způsoby měření, jejichž výsledky jsou vzájemně porovnány a tak i potvrzeny.

Před výpočtem je třeba určit, zda použijeme jednostranný či dvoustranný test a zvolíme si hladinu spolehlivosti. Jednostranný test se používá v případě, že nás zajímá jenom jeden směr odchylky od nulové hypotézy. Obecně lze říci, že častěji se využívají dvoustranné testy, které ohodnocují odchylky od nulové hypotézy v obou směrech, tedy nahoru i dolů. [Hendl 2004: 181] Dvoustranný test využívá i tato práce. Hladina spolehlivosti je pravděpodobnost, s jakou se odhadovaný populační parametr ocitne v tomto intervalu při opakovaném provádění výběru. [Hendl 2004: 170] Nejpoužívanějšími hladinami jsou 90 %, 95 % nebo 99 %, zvolena byla střední z těchto tří hladin, tedy 95 %.

---

⁵⁹ Trend popírá výrazně nižší hodnota účasti na jednáních výborů u poslanců působících ve svém pátém volebním období, což lze vysvětlit příliš nízkým počtem poslanců pro validní tvrzení. Podobný problém se týká i dalších kategorií vztahů, ale v případě výzkumu jednoho volebního období je v podstatě nemožné se takovému problému vyhnout.

⁶⁰ Korelační koeficient r nabývá hodnot z intervalu $\langle -1;1 \rangle$. Korelační test dá výsledek „0“, když mezi oběma měřeními žádný vztah neexistuje, a dá výsledek „1“ nebo „-1“, když mezi nimi existuje přímý vztah. V kladném vztahu, když jedna hodnota stoupá, stoupá i druhá hodnota. V záporném vztahu, když jedna hodnota stoupá, druhá klesá. [Walker 2010: 162-164]

⁶¹ Spearmanův korelační koeficient pořadí se liší od Pearsonova tím způsobem, že koreluje stejným postupem podle Pearsona pořadí jednotlivých měření obou proměnných. Význam tohoto ukazatele spočívá v tom, že koeficient zachycuje monotónní vztahy (ne pouze lineární, ale obecně rostoucí nebo klesající) a že je rezistentní vůči odlehlým hodnotám. [Hendl 2004: 257] Nabývané hodnoty jsou rovněž z intervalu $\langle -1;1 \rangle$ a platí pro ně stejná pravidla jako v případě Pearsonova korelačního koeficientu.

Následně můžeme přistoupit k samotnému výpočtu např. pomocí funkce v tabulkovém editoru za asistence výše uváděné literatury a výsledné koeficienty podrobíme statistické analýze. Při posuzování, zda se vypočtená hodnota korelačního koeficientu významně liší od nuly, ji porovnáme s hodnotami kritických mezí. [Hendl 2004: 252] Ty se mění v závislosti na velikosti výběru, zvoleném intervalu spolehlivosti a typu testu. Přesahuje-li absolutní hodnota daného korelačního koeficientu příslušné hodnoty kritických mezí, lze ji považovat za statisticky významnou. Čím vyšší je absolutní hodnota korelačního koeficientu, tím je vztah významnější. Hodnoty kritických mezí se zjišťují různým způsobem pro Pearsonovu⁶² a Spearmanovu korelaci⁶³. Vypočtené hodnoty korelačních koeficientů ukazují následující tabulky č. 3.11 a 3.12. Tučně jsou zvýrazněny statisticky významné korelační koeficienty, tedy ty přesahující kritickou mez 0,135 pro Pearsonovu analýzu a 0,136 pro Spearmanovu.

Tabulka č. 3.11: Pearsonova korelační analýza

x/y	Účast na hlasováních	Aktivní hlasování	Promluvy	Legislativní návrhy	Pozměňovací návrhy	Interpelace	Účast na výborech
Věk	0,084	-0,068	0,040	0,116	-0,177	0,089	0,161
Účast na hlasováních	1,000						
Aktivní hlasování	0,359	1,000					
Promluvy	-0,050	-0,019	1,000				
Legislativní návrhy	0,019	-0,264	0,084	1,000			
Pozměňovací návrhy	0,001	0,007	0,073	0,109	1,000		
Interpelace	0,030	-0,050	0,142	0,374	0,033	1,000	
Účast na výborech	0,553	0,156	0,030	-0,021	-0,068	-0,014	1,000

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

⁶² Kritické meze pro Pearsonův korelační koeficient se běžně zjišťují z tabulek v literatuře. [srov. Hendl 2004: 568] Obecný výpočet je velmi složitý a omezím se proto pouze na odkaz na příslušnou literaturu. [Hendl 2004: 252-253]

⁶³ Pokud je výběr menší než 30, kritické meze pro Spearmanův korelační koeficient zjistíme z tabulek v literatuře. [Hendl 2004: 569] Pokud je výběr větší než 30 (v našem případě $n = 210$), přepočítáme hodnotu Spearmanova korelačního koeficientu podle vzorce $z = |r_s| \cdot \sqrt{n - 1}$. [Hendl 2004: 258] Výsledek srovnáme s kritickou hodnotou z -testu, která je při 95% intervalu spolehlivosti předem literaturou stanovena na 1,96. [Hendl 2004: 140] Při přepočtu docházíme ke zjištění, že poslední hodnotou Spearmanova korelačního koeficientu, která je při z -testu nižší než 1,96 a je tedy statisticky nevýznamná, je 0,135.

Tabulka č. 3.12: Spearmanova korelační analýza pořadí

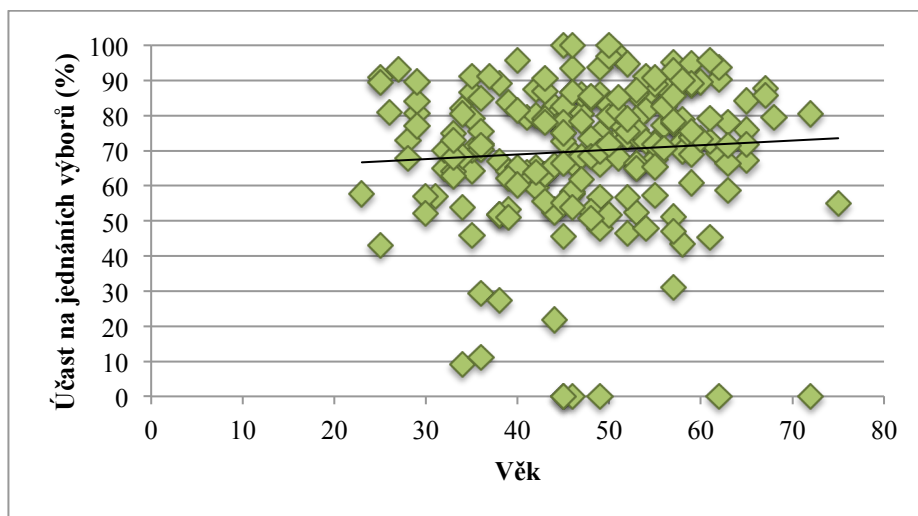
x/y	Účast na hlasováních	Aktivní hlasování	Promluvy	Legislativní návrhy	Pozměňovací návrhy	Interpelace	Účast na výborech
Věk	0,110	-0,063	-0,025	0,134	-0,180	0,021	0,164
Účast na hlasováních	1,000						
Aktivní hlasování	0,401	1,000					
Promluvy	-0,198	-0,265	1,000				
Legislativní návrhy	0,042	-0,287	0,286	1,000			
Pozměňovací návrhy	-0,024	-0,018	0,317	0,131	1,000		
Interpelace	0,059	-0,240	0,294	0,445	0,082	1,000	
Účast na výborech	0,430	0,115	0,030	0,046	0,091	-0,090	1,000

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Za významné nelze pokládat všechny vztahy, u nichž koeficient přesáhl kritickou mez. Některé případy byly vyloučeny, protože grafický zápis poukázal na nehomogenitu dat či se nepotvrdily oba korelační koeficienty navzájem. Grafy jsou primárně generovány v jednotkách datasetu pro Pearsonovu analýzu, v případě větší názornosti či neprokázání Pearsonovy korelace je využít zápis hodnot pořadí pro Spearmanovu analýzu. Černá linie značí ideální lineární vztah mezi oběma proměnnými dle zjištěné korelace. Za statisticky významné tak lze považovat následující relace:

- vztah věku a účasti na jednáních výborů – Čím starší byl poslanec, tím více se účastnil jednání sněmovních výborů.

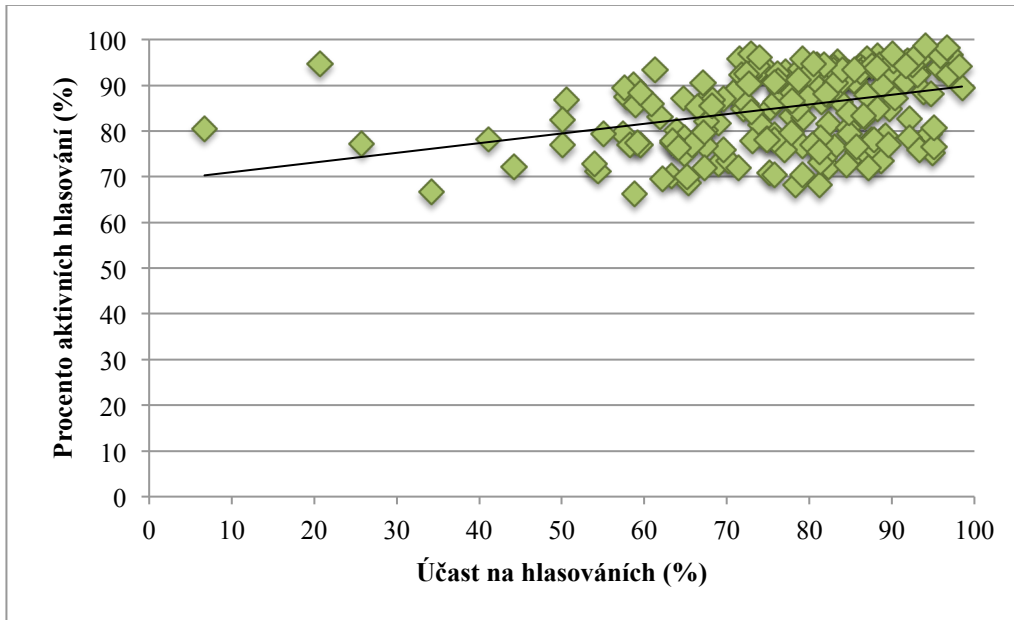
Graf č. 3.12: Vztah věku a účasti na jednáních výborů

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah účasti na hlasováních a aktivního hlasování – Čím více se poslanec účastnil hlasování na plenárních schůzích Sněmovny, tím aktivněji (ANO nebo NE) i hlasoval.

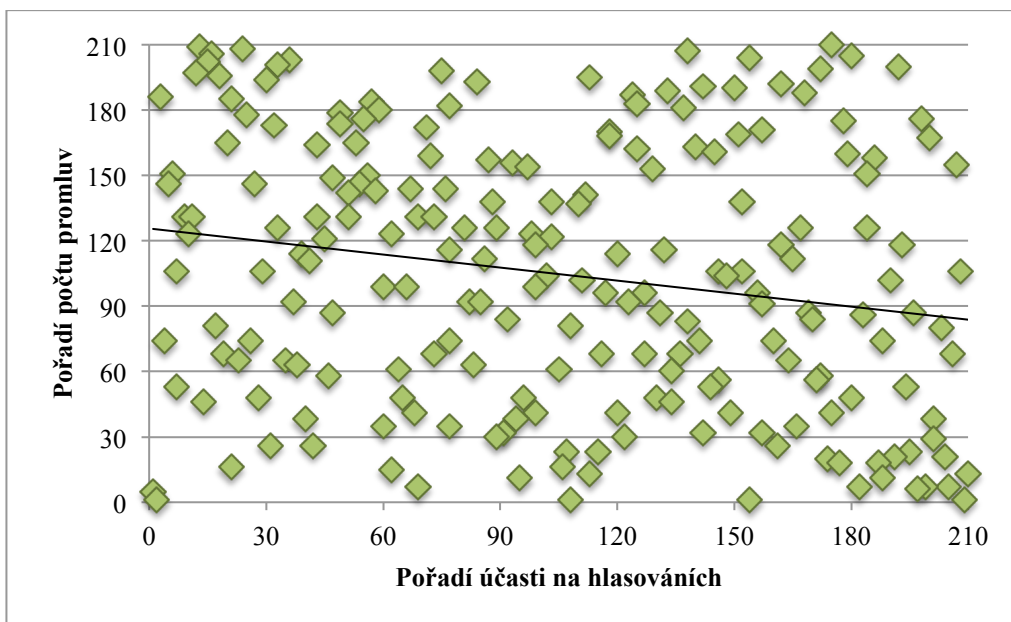
Graf č. 3.13: Vztah účasti na hlasováních a aktivního hlasování

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah účasti na hlasováních a počtu promluv – Čím více se poslanec účastnil hlasování na plenárních schůzích Sněmovny, tím méně vystoupil s promluvou na těchto jednáních.

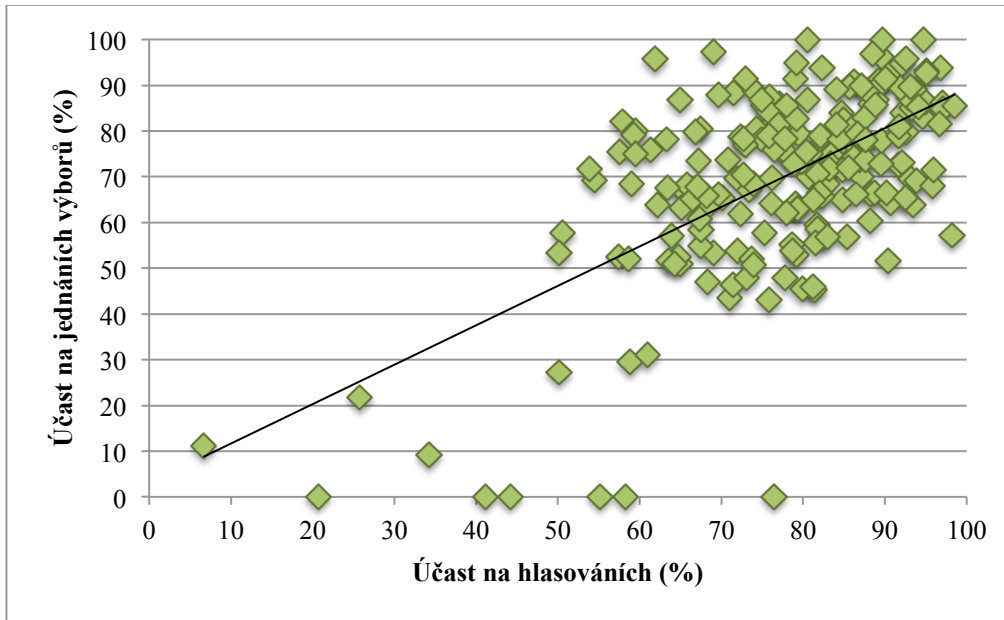
Graf č. 3.14: Vztah pořadí účasti na hlasováních a pořadí počtu promluv

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah účasti na hlasováních a účasti na jednáních výborů – Čím více se poslanec účastnil hlasování na plenárních schůzích Sněmovny, tím více se účastnil i jednání sněmovních výborů.

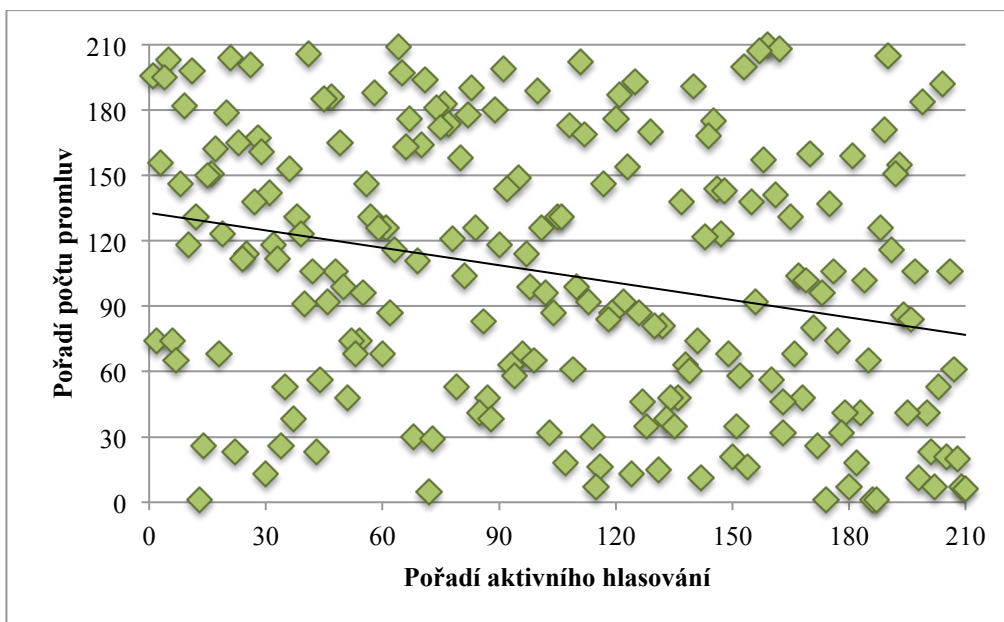
Graf č. 3.15: Vztah účasti na hlasováních a účasti na jednáních výborů

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah aktivního hlasování a počtu promluv – Čím více poslanec aktivně hlasoval (ANO nebo NE), tím méně vystoupil s promluvou na jednáních Poslanecké sněmovny.

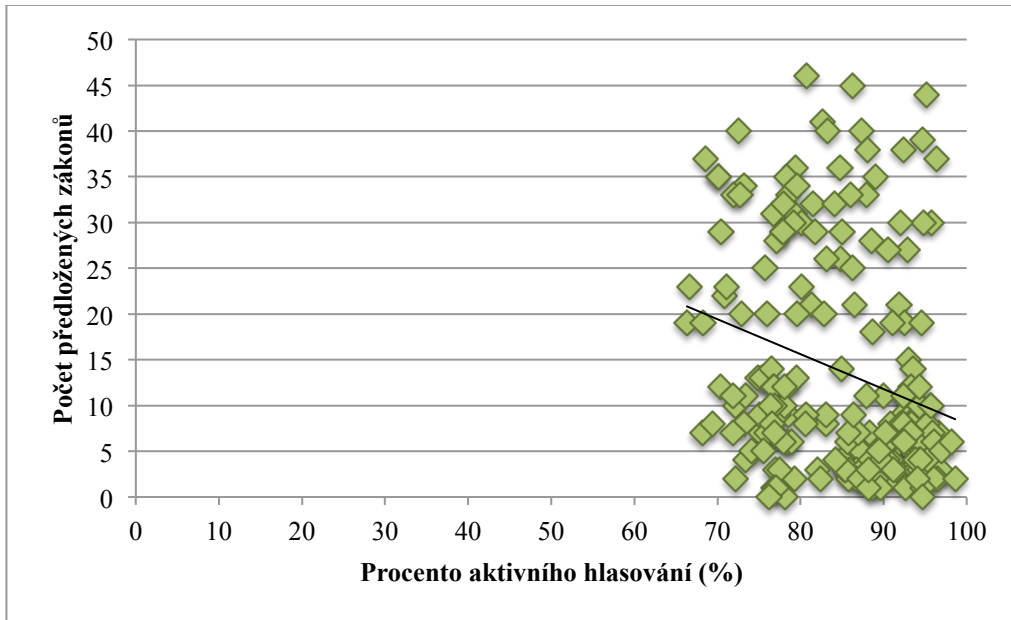
Graf č. 3.16: Vztah pořadí aktivního hlasování a pořadí počtu promluv

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah aktivního hlasování a počtu předložených zákonů – Čím více poslanec aktivně hlasoval (ANO nebo NE), tím méně legislativních návrhů předložil.

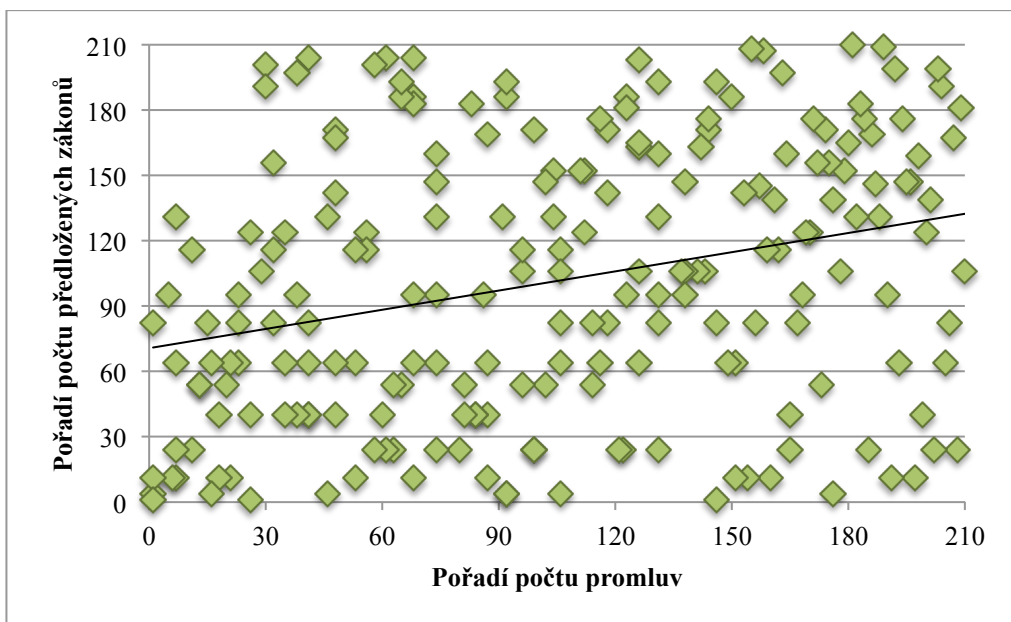
Graf č. 3.17: Vztah aktivního hlasování a počtu předložených zákonů

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

- vztah počtu promluv a počtu předložených zákonů – Čím více vystoupil poslanec s promluvou na jednáních Sněmovny, tím více předložil i legislativních návrhů.

Graf č. 3.18: Vztah pořadí počtu promluv a pořadí počtu předložených zákonů

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Za důležité považuji dodat, že korelace, ať je jakkoliv silná, neznamená sama o sobě průkaz příčinného vztahu mezi proměnnými. Poukazuje pouze na vztah mezi dvěma proměnnými, i když i ten odhaluje význačné poznatky. Všechny závěry z tabulek s intuitivními odhady závislostí stejně jako statisticky prokázané korelační vztahy jsou popsány v minulém čase, jelikož byly zjištěny z poslanecké aktivity v minulém VI. volebním období. Omezeným způsobem je však lze díky velkému rozsahu datasetu a především díky některým vysokým hodnotám korelačních koeficientů generalizovat a považovat za obecně platné jevy. Definitivnímu konstatování by však měl předcházet další výzkum uvedených korelací např. pro jiné volební období, který by sledoval, zda se popsané fenomény potvrdí či vyvrátí. Vedle uvedeného seznamu objevených základních (lineárních) korelací lze rovněž na základě výše popsané analýzy konstatovat, že v žádném jiném vztahu není podobná základní (lineární) korelace přítomna. Pro potvrzení takového výroku platí stejná možnost generalizace při dalším ověření jako v případě korelací odhalených.

3.3 Vytvoření indexu pro komplexní hodnocení aktivity poslanců

Závěrečným cílem bakalářské práce je vytvořit index poslanecké aktivity (IPA), který je číselným vyjádřením komplexního měření činnosti zákonodárců. Index by měl odpovídajícím způsobem kombinovat proměnné charakteristické pro činnost zákonodárců a postavit je do takového vzájemného vztahu, aby vytvořily prostor pro relevantní zhodnocení. Významný je jednak výběr proměnných, jednak volba matematických vztahů mezi nimi.

Základem vytvoření indexu byla inspirace literaturou o obsahu mandátu poslance a jeho činnosti a kritický pohled na jiné snahy vytvořit komplexní způsob měření poslanecké aktivity. [srov. KohoVolit.eu 2010] Úvodní fázi tvorby vzorce dominovala snaha vytvořit specifický způsob měření aktivity, který by vycházel pouze z údajů pro jednoho konkrétního zákonodávce a měl tak obecnou a nadčasovou platnost. Jakmile totiž data vztáhneme k jinému hodnotovému prvku, např. počet interpelací k jejich nejvyšší hodnotě v konkrétním datasetu, s novým datasetem musíme výsledky přepočítat, pokud by došlo ke změně tohoto prvku. To se může stát v případě příchodu poslance s větším množstvím interpelací, než jaké bylo původní maximum. Pro každého jednotlivého poslance zvlášť je uvedena účast na hlasováních nebo účast na jednáních výborů a tyto proměnné není nutné vztahovat k dalším zákonodárcům. Problémem se

však staly právě aktivity jako interpelace nebo zákony s vlastními škálami nabývaných hodnot bez definovaných maxim. Pokud totiž poslanec předložil např. X legislativních návrhů, není ze srovnání zřejmé, zda jde o výsledek dobrý, či špatný. Výstupy aktivit (interpelace, zákony atd.) bychom sice mohli jednoduše sečíst a porovnat, ale potom by např. jedna promluva měla identickou váhu jako jeden návrh zákona. Řešením by bylo vyvážení dílčích aktivit přiřazením koeficientů významu, jako tak činí již několikrát zmíněný index KohoVolit.eu. [2010] Takové koeficienty jsou však vytvářeny velmi subjektivně a nemají objektivně obhajitelný základ. Východiskem se zdálo být vyvození obecného předpisu rozložení dat vlastního datasetu. Do takového vzorce by pak bylo možné hodnoty dosadit a upravit pro komplexní měření. Zde se však objevily hned dva problémy. Za prvé takový postup vyžaduje velmi náročné statistické a obecně matematické metody, případně práci s běžně nedostupnými programy, což není v možnostech této studie. Za druhé je vlastní dataset nutné stále vnímat jako deformovaný, neboť pokrývá sice celé, ale pouze tříleté volební období. Data z něj tak nelze zobecňovat pro jiná volební období, která jsou běžně čtyřletá. Z výše uvedených důvodů bylo upuštěno od úsilí vytvořit generální vzorec pro tvorbu indexu umožňujícího srovnávání napříč různými datasety. Další aktivita se zaměřila na možnost komplexního srovnání činností poslanců v aktuálním datasetu.

Strukturální součástí vzorce by měly být účasti na hlasováních v Poslanecké sněmovně a na jednáních výborů. Tyto dvě proměnné jsou nezpochybnitelným ukazatelem aktivity poslanců, což demonstruje celý předchozí text a poměrně ojedinělá shoda napříč odbornou obcí. Význam těchto proměnných nejenom zaručuje jejich přítomnost ve vzorci, ale zároveň určuje jejich matematický vztah k dalším proměnným, který by měl být jednoznačně podmiňovací. Pokud totiž poslanec „selhává“ v jedné z těchto dvou aktivit účasti na hlasováních či jednáních výborů, mělo by se to významně projevit na celkové hodnotě indexu.

Z předchozího textu rovněž vyplývá jako vhodné zahrnout do vzorce aktivitu legislativní činnosti, interpelací a promluv, neboť tyto činnosti reprezentují hlavní funkce parlamentu. Zákonodárnou funkci naplňuje poslanec skrze legislativní činnost, přičemž základní hodnotou je počet návrhů zákonů poslance. Symbolem kontrolní funkce jsou ústní a písemné interpelace a ve vzorci není nutné mezi nimi činit rozdíl. Artikulační funkci parlamentu potom mj. představují promluvy.

Stejně důležité jako výběr jedněch proměnných je opět i vynechání jiných. Významným ukazatelem poslanecké činnosti je míra aktivního hlasování, tedy situací, kdy poslanec hlasoval ANO, či NE, a nezdržel se. Problémem je, že zatímco existuje shoda nad tím, že poslanec by se měl zúčastnit hlasování, už není tak zřejmé, zda by měl i aktivně hlasovat. [Gerloch et al. 2002: 181] Ve vzorci proto tento ukazatel není zapracován. V rámci legislativní činnosti by bylo možné zohlednit nejenom počet předložených návrhů zákonů, ale také, zda byly přijaty či zamítnuty. Protože ale tento jev závisí velmi silně na politickém rozložení ve Sněmovně (opozice vs. koalice), ani tato proměnná není využita. Původně bylo zamýšleno zohlednit i počet pozměňovacích návrhů poslanců, ale vzhledem k povaze dat, která zdaleka nepokrývají celou oblast pozměňovacích návrhů (viz výše), není aplikována ani tato proměnná.

Cílem bylo, aby index nabýval hodnot z uzavřeného intervalu $\langle 0;1 \rangle$ a jasně tak definoval obě krajní polohy a zároveň relevantně popisoval rozdíly mezi výslednými aktivitami. Hodnotu „0“ má vzorec vypočítat pro „nejhoršího“ poslance „bez aktivity“ a hodnotu „1“ pro (pomyslný ideál) „nejlepšího“ poslance s maximální aktivitou. Před samotným výpočtem musíme jednotlivé proměnné hodnotově upravit právě do podoby uvedeného intervalu, abychom s nimi mohli vzájemně matematicky pracovat. Účast na hlasováních a na jednáních výborů jsou v jednotkách procent, které lze jednoduchým výpočtem převést do intervalu $\langle 0;1 \rangle$. Proměnné zákonů, interpelací a promluv je nejprve nutné vztáhnout k času, za který konkrétní počet výstupů vznikl. Je totiž velký rozdíl, zda poslanec podal X legislativních návrhů za 100, nebo za 1000 dnů. Konkrétní aktivita je proto nejprve vydělena počtem dnů strávených ve Sněmovně, čímž je získána výkonnost poslance – kolik aktů vykonal za jeden den. Tento údaj je však teoreticky stále v intervalu $\langle 0;\infty \rangle$. Proto je vydělen maximální výkonností, která se v daném datasetu objevuje. Poslanec s maximální výkonností dosahuje hodnoty „1“ a všichni ostatní se za ním postupně seřadí dle vlastních výkonností. Poslanci bez jakéhokoliv výstupu dosahují hodnoty „0“. Protože dělení probíhá se stejnými jednotkami výkonnosti, hodnoty se dostávají do intervalu $\langle 0;1 \rangle$ bez jakékoliv matematické kolize vlastních jednotek.

Aktivity legislativních návrhů, interpelací a promluv by měly tvořit jednu skupinu proměnných, kterou budeme podmiňovat účastí na hlasováních a na jednáních výborů. Aktivity zákonů, interpelací a promluv, každá v intervalu $\langle 0;1 \rangle$, sečteme

a následně vydělíme počtem těchto aktivit, abychom hodnoty vrátili zpět do intervalu $\langle 0;1 \rangle$. Tento postup má několik důsledků. Za prvé jelikož jsou aktivity v jedné skupině sčítanců, neznamená to, že pokud by poslanec měl nízké hodnoty v jedné z nich, klesl by mu výrazně celý index. Aktivity mají svůj vlastní koeficient podle toho, kolik jich je, což znamená, že např. při zahrnutí tří takových aktivit tvoří každá jedna z nich třetinu z hodnot intervalu $\langle 0;1 \rangle$. Za druhé to znamená, a to je velmi užitečné, že můžeme vzorec modifikovat přidáním, či ubráním dalších aktivity podobného typu. Po úpravě jejich počtu musíme jen změnit i číslo, kterým celý součet vydělíme.

Zapišme obecnou matematickou podobu měření indexu poslanecké aktivity (IPA):⁶⁴

$$IPA = \frac{U_H \cdot U_V}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \frac{\frac{x_i}{D}}{\left(\frac{x_i}{D}\right)_{\max}}$$

Do obecného vzorce můžeme za x libovolně dosadit postupně různé aktivity s vlastními škálami hodnot bez definovaných maxim (např. interpelace či počet promluv), které chceme vztáhnout k času, za který daný počet výstupů vznikl. Výhodou je vedle samotné možnosti modifikace i to, že každá proměnná si vytvoří vlastní škálu měření při zachování hodnoty „1“ pro neaktivnějšího poslance v daném ukazateli a hodnoty „0“ pro poslanec bez aktivity.

V našem konkrétním případě na základě výše uvedeného zdůvodnění výběru proměnných za x postupně dosadíme legislativní návrhy, interpelace a promluvy. Jelikož jsme vybrali 3 tyto aktivity, celý vzorec dělíme právě číslem 3. Získáme tak následující podobu vzorce:⁶⁵

$$IPA = \frac{U_H \cdot U_V}{3} \cdot \left(\frac{\frac{Z}{D}}{\left(\frac{Z}{D}\right)_{\max}} + \frac{\frac{I}{D}}{\left(\frac{I}{D}\right)_{\max}} + \frac{\frac{P}{D}}{\left(\frac{P}{D}\right)_{\max}} \right)$$

⁶⁴ Vysvětlivky: U_H – účast na hlasováních $\langle 0;1 \rangle$; U_V – účast na jednáních výborů $\langle 0;1 \rangle$; x – aktivita bez definovaného maxima ve svých vlastních jednotkách; D – počet dní strávených ve funkci.

⁶⁵ Vysvětlivky: U_H – účast na hlasováních $\langle 0;1 \rangle$; U_V – účast na jednáních výborů $\langle 0;1 \rangle$; D – počet dní strávených ve funkci; Z – počet předložených legislativních návrhů; I – celkový počet ústních i písemných interpelací dohromady; P – počet promluv ve Sněmovně.

Výsledné hodnoty poukazují primárně na jeden matematický problém a jeden politologický odraz reality. Matematický problém se objevuje u několika málo poslanců, kteří v průběhu volebního období nebyli členy žádného výboru a nevykazují tak žádnou účast na jednáních výborů. Taková situace může mít zpravidla dvě příčiny. Za prvé poslanec působil ve funkci příliš krátkou dobu, během které se „nestihl stát“ členem žádného výboru. Za druhé byl vedle svého poslaneckého postu i členem vlády, což ze zákona vylučuje možnost být členem jakéhokoliv výboru (§ 33 odst. 3 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny). Předejít problému by mohla úprava vzorce takovým způsobem, aby např. vůbec nezohledňoval problematickou proměnnou účasti na jednáních výborů. Na základě předchozích zdůvodnění se ale jakákoliv taková změna zdá jako neopodstatněná, neboť vzorec má logicky vystavěnou a obhajitelnou podobu. Jediným řešením je tak bohužel nutné vynechání poslanců bez příslušných aktivit z výpočtu, jelikož uvedený vzorec neumožňuje jejich IPA vypočítat. Logicky lze pouze odvodit, že u poslanců, kteří sice nemají žádnou aktivitu ve výborech, ale mají jakýkoliv jiný člen násobení roven „0“, se celý index rovněž bude rovnat „0“ bez ohledu na jakkoliv vysokou účast na jednáních výborů. Celkově tento postup však není až tak významným zásahem do objektivitu měření, protože ať už vylučujeme z měření indexu krátce působící zákonodárce nebo členy vlády, ani v jednom případě se nejedná o zásadně významné představitele jádrové poslanecké činnosti.

Na politologicky zajímavý odraz reality a svým způsobem i závěr výzkumu poukazují výsledky výpočtu. Výrazně vyšší aktivitu totiž průměrně vykazují opoziční poslanci. Příčinu odhaluje opětovný pohled na strukturu vzorce. Účasti na hlasováních a na jednáních výborů jsou individuální pro každého poslance a nijak je nepodmiňuje politická příslušnost. I z toho důvodu jsou považovány za zásadní. Ovšem poslanecké návrhy zákonů pocházejí především od opozičních poslanců, protože ti koaliční podávají návrhy především skrze vládu. Interpelace jsou primárně nástrojem opozice, a tak zde poslanci koalice vykazují jen velmi malou aktivitu. A i v případě promluv ve Sněmovně byly aktivnější opoziční poslanci, kteří tohoto práva využívají jako další možnosti kontrolní funkce „exekutivy koalice“. Celou třetinu indexu tak tvoří aktivity, které jsou ze své povahy vlastní především opozičním poslancům a právě ti také proto vykazují nevyšší hodnoty tohoto indexu. Proměnné však byly zvoleny velmi pečlivě, stejně jako byly nastaveny vztahy mezi nimi. Tento jev poukazuje na fakt, že v samotné poslanecké činnosti jsou aktivnější opoziční poslanci. Koaliční poslanci svoji činnost

realizují ve větší míře skrze exekutivu, která je tvořena jejich vlastními politickými stranami. Nic to však nemění na tom, že i koaliční poslanci mají nadále všechna práva promluv či interpelací a jenom jich tolik nevyužívají. Navzdory tomuto jevu je možné nadále srovnávat poslance uvnitř jednotlivých stran, a to opozičních i koaličních.

Popišme nyní výsledky výpočtu indexu poslanecké aktivity (IPA). Předně je třeba říci, že horní hranice „1“ skutečně představuje pouze pomyslný ideál, kterého prakticky nelze dosáhnout, ale cílem by měla být pouze snaha přibližovat se. Poslanec s hodnotu IPA „1“ by totiž musel zároveň být přítomen na 100 % hlasování ve Sněmovně, která se v době jeho výkonu mandátu konala, být přítomen na 100 % jednání všech svých výborů, kterých je členem, a v každé jednotlivé zvláštní aktivitě jako legislativní návrhy či interpelace by musel být ze všech poslanců nejvýkonnější, tzn. musel by podat více výstupů v závislosti na čase než kterýkoliv jiný zákonodárce.

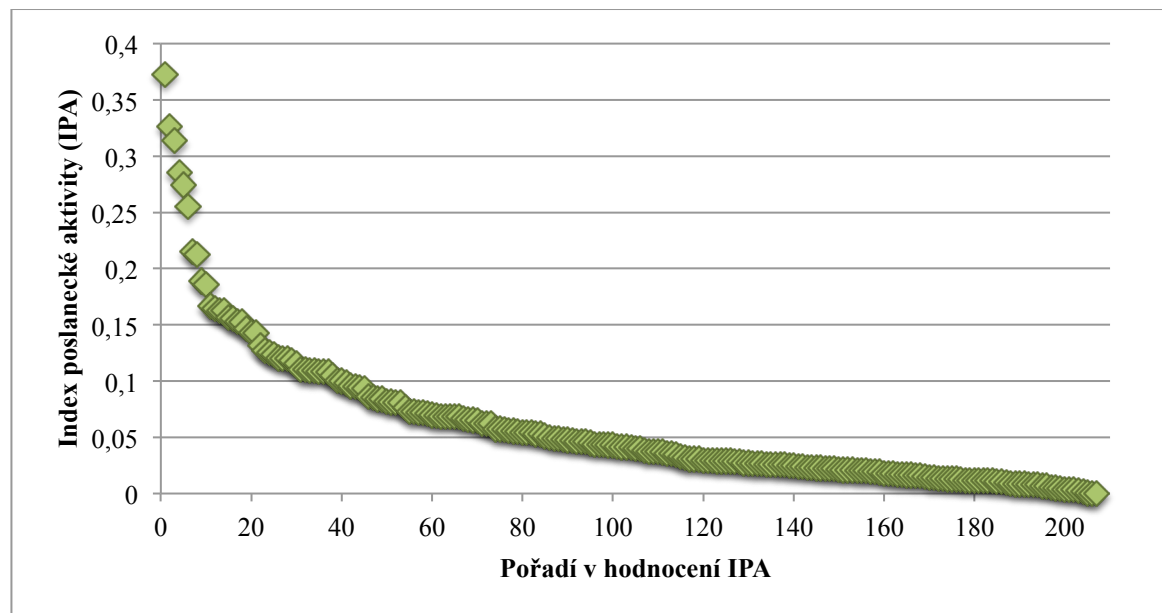
Na vzdálenost teoretického ideálu od praxe poukazují právě výsledky měření IPA z datasetu pro 218 poslanců⁶⁶ v VI. volebním období mezi lety 2010 a 2013. Dle výše zmíněného výpočtu byl celkově nejaktivnějším zákonodárcem poslanec Antonín Sedřa (ČSSD), jehož výsledný index poslanecké aktivity činí 0,3727. Dosáhl ho především díky vysoké míře účasti na hlasování Sněmovny (88,3 %) a na jednáních výborů (86,0 %) a rovněž svou mimořádně aktivní interpelační a zákonodárnou činností. Za ním s odstupem následuje poslankyně Miroslava Němcová (ODS) s hodnotou IPA 0,3261. Její dispozicí umístit se takto vysoko byla zejména funkce předsedkyně Poslanecké sněmovny, kterou vykonávala po celé VI. volební období, což jí zajistilo výrazně nejvyšší množství promluv. Vedle toho, či možná právě kvůli tomu, patřila i mezi poslance s vysokou účastí na hlasování (90,2 %) i na jednáních výborů (95,1 %). „Až“ druhé nejvyšší hodnoty IPA dosáhla především z důvodu nulové interpelační a nízké zákonodárné činnosti. Nad úroveň 0,3 se ještě dostal poslanec Jan Látka (ČSSD) s indexem 0,3134, jako opoziční poslanec opět zejména díky své interpelační a zákonodárné činnosti. Hodnoty IPA poté pro další poslance poměrně rychle klesají, jak ukazuje graf č. 3.19. Pod úroveň 0,2 se IPA dostává u 9. poslance v pořadí. Pod úroveň 0,1 u 40. v pořadí. Od 188. poslance v pořadí a dále jsou dokonce

---

⁶⁶ Vzhledem k tomu, že ve výpočtu zohledňujeme dobu, kterou poslanec strávil ve Sněmovně, můžeme do vyhodnocení zahrnout všech 218 poslanců bez ohledu na to, jak dlouhou dobu mandátem poslance disponovali.

hodnoty pod úrovní 0,01. Tato data dokazují, že v rámci měření pomocí uvedeného vzorce existují mezi aktivitami jednotlivých zákonodárců velmi významné rozdíly, což je mj. i odpovědí na výzkumnou otázku celé bakalářské práce, jak je ukázáno níže. Při pohledu na opačný konec pořadí, zjistíme, že celkem šest poslanců mělo hodnotu IPA „0“ (poslanci Jiří Dienstbier (ČSSD), Martin Mečír (ODS), Petr Benda (ČSSD), Roman Pekárek (ODS), Štěpánka Fraňková (VV) a Jozef Kochan (ODS)). Důvodem nulového výsledku je, že ani jeden z nich během doby svého mandátu nepodal žádnou interpelaci či návrh zákona a ani jednou nevystoupil na schůzi pléna. V pořadí sedmou nejnižší a zároveň první nenulovou hodnotu IPA má poslanec Petr Jalowiczor (ČSSD), konkrétně 0,0006. Nejméně aktivním koaličním poslancem byl poslanec Pavel Drobil (ODS) (v celkovém pořadí osmá nejnižší hodnota 0,0018).

Graf č. 3.19: Hodnoty indexu poslanecké aktivity (IPA)

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Index poslanecké aktivity nelze objektivně porovnat s většinou ostatních proměnných a hledat tak případné korelace mezi ukazateli. Ukázali jsme totiž, že hodnoty IPA jsou příliš ovlivněny politickou pozicí poslance ve Sněmovně, hlavně opoziční vs. koaliční. Porovnat však můžeme rozdíly v hodnotách právě napříč jednotlivými politickými stranami, jak je naznačuje tabulka č. 3.13. Z těchto výsledků zjišťujeme, že výrazně nejvyšší poslaneckou aktivitu měli zákonodárci ČSSD, když průměrně dosahovala hodnoty 0,1151 IPA. S výrazným odstupem následuje druhá opoziční strana KSČM. Průměrná aktivita poslanců VV je bližší opozičním než

koaličním poslancům, což mj. demonstruje obtížnost jednoznačného zařazení této politické strany mezi opozici a koalici. Zákodníci TOP 09-S a ODS vykazují výrazně nejnižší poslaneckou aktivitu, což vyplývá především z jejich angažovanosti skrze exekutivu.

Tabulka č. 3.13: Základní statistické ukazatele IPA napříč politickými stranami

Politická strana/ ukazatel	ČSSD	ODS	TOP 09- S	KSČM	VV	Celkem
Průměr	0,1151	0,0252	0,0286	0,0566	0,0467	0,0594
Medián	0,1086	0,0190	0,0234	0,0508	0,0389	0,0403
Maximum	0,3727	0,3261	0,0728	0,1555	0,1667	0,3727
Minimum	0,0000	0,0000	0,0034	0,0121	0,0000	0,0000
Rozpětí	0,3727	0,3261	0,0694	0,1435	0,1667	0,3727

Zdroj: Autor na základě dat [Dataset].

Zajímavé rozdíly tabulka ukazuje i v rozpětí hodnot IPA napříč politickými stranami mezi svými neaktivnějšími a nejméně aktivními poslanci. Vidíme totiž, že obě největší strany ČSSD a ODS měly takové rozpětí výrazně největší. U ostatních stran jsou tyto rozdíly významně menší a především u TOP 09-S dosahuje výrazně nejnižší hodnoty. Tento ukazatel vzdáleně demonstruje jistou úroveň jednotnosti míry aktivity mezi poslanci jednotlivých politických stran. Stejně jako při popisu směrodatných odchylek v rámci hlasovací činnosti se i pomocí nástroje rozpětí IPA ukazuje, že s nejednotností svých poslanců měly největší problémy především ČSSD a ODS, zatímco KSČM u hlasovacích aktivit a TOP 09-S u celkového souhrnu prokázaly svoji celistvost. Je však třeba doplnit, že u ČSSD i ODS lze najít i další vysvětlení velkých rozdílů v aktivitě mezi jejich poslanci, a to s poukazem na specifická postavení vlastních zákonodárců. U ODS jsou zásadní výjimečná pozice poslankyně Miroslavy Němcové (ODS) na druhém místě žebříčku jako předsedkyně Sněmovny a srovnání s ojedinělou situací poslance Romana Pekárka (ODS) s nulovou hodnotou IPA. ČSSD zase obecně měla jako hlavní opoziční strana neaktivnější poslance, ale zároveň i ty nejméně aktivní, např. díky nemoci poslance Petra Jalowiczora (ČSSD). Podmiňujícím faktorem tak jednoduše může být prostá velikost těchto stran, která jim dává větší potenciál k výjimečným pozicím poslanců.

Důležité je zmínit, že výsledné úrovně IPA a sestavené pořadí jsou zároveň i jistým typem zpětné kontroly správnosti indexu. Na prvním místě je poslanec vykazující vysoké hodnoty účasti na hlasováních i na jednáních výborů a rovněž velmi aktivním byl i napříč jednotlivými samostatnými aktivitami jako legislativní návrhy či interpelace. Hned na druhém místě je poslankyně Miroslava Němcová (ODS), která zároveň působila ve funkci předsedkyně Sněmovny a měla tak např. výrazně nejvyšší hodnotu promluv v závislosti na čase. Mezi nejméně aktivními poslanci dle IPA jsou s nulou všichni zákonodárci bez jakékoliv výstupní aktivity, ať už v podobě promluvy či interpelace. To se týká i poslance Romana Pekárka (ODS), který se i přes své pravomocné odsouzení a pobytu ve věznici rozhodl nevzdat mandátu a i nadále působit ve funkci. Nejnižší nenulovou hodnotu má poslanec s velmi nízkou účastí na hlasováních ve Sněmovně, který nemohl řádně vykonávat mandát v důsledku své dlouhodobé nemoci. Dalším opozičním zákonodárcem s velmi nízkou celkovou aktivitou byl poslanec Michal Hašek (ČSSD), dlouhodobě kritizovaný v souvislosti s kumulací funkcí. Jedním z nejméně aktivních zákonodárců opozice byl i poslanec David Rath (ČSSD), který velkou část doby trvání svého mandátu strávil ve vazbě. Tyto vybrané případy byly předem odhadovány jako ty, které se umístí v záhlaví, respektive v zápatí pořadí a výsledné hodnoty ukazují, že se tyto předpoklady potvrdily.

Podobné snaze vytvořit souhrnný index měření by se ideálně měla věnovat samostatná studie, která by byla schopná mnohem detailněji zohlednit jednotlivé aspekty poslanecké činnosti a případně vyřešit některé nastíněné problémy. I přes to ale index poslanecké aktivity IPA jednoznačně má svoji relevanci, validitu a vypovídací hodnotu.

Závěr

Výzkumná otázka bakalářské práce byla položena v následujícím znění: „*Jaké jsou rozdíly v aktivitě mezi poslanci Poslanecké sněmovny ve sledovaném období v rámci jednotlivých sledovaných ukazatelů i komplexního hodnocení?*” Lze oprávněně konstatovat, že rozdíly jsou velmi významné, protože jak u jednotlivých proměnných, tak u komplexního hodnocení pomocí IPA dosahují míry činnosti mezi nejméně aktivními a nejméně aktivními poslanci násobně či spíše mnohonásobně odlišných hodnot. [Dataset] Tato rozpětí jsou tedy u konkrétních proměnných i komplexního hodnocení aktivity markantní. Hypotéza, že ve srovnání aktivity jednotlivých poslanců existují významné rozdíly, a to v rámci konkrétních proměnných i komplexního srovnání, se tak potvrdila.

Z bakalářské práce vyplývají i další závěry. Legislativa vztahující se k poslaneckému mandátu či obecně zákonodárné moci v politickém systému ČR definuje pouze obecná ustanovení bez detailnějšího vhledu. Příslušné zákony jednoznačně nepopisují obsah funkce poslance či jeho činnosti, což tak zůstává legislativně opomenutou oblastí. Pokud už jsou přítomny v legislativních předpisech jakákoliv tvrzení jasně vymezující náplň poslanecké aktivity, jakým je např. slib poslance při uvedení do funkce, neexistuje v podstatě žádná možnost přímé vymahatelnosti či dokonce sankce za porušení nebo se tyto postihy prakticky nevyužívají. Důvodem pro velmi laxní vymezení celkové podoby poslanecké činnosti i případných postížení, např. při jejím nenaplňování, je zejména historické vítězství ideje volného výkonu mandátu nad omezeními jakéhokoliv typu. K tomu je třeba dodat i fakt, že řada zákonů, se kterými počítá mj. i Ústava ČR, dodnes nebyla přijata.

Tento problém se však netýká pouze zákonného vymezení politického prostoru, ale nepřímě má vliv i na odborný výzkum tématu mandátu poslance. Studie tohoto druhu pocházejí totiž především od autorů z řad ústavních právníků, kteří se ale při snaze opřít se o příslušné zákony musejí potýkat s jejich nedostatky. Texty se tak omezují především na různé interpretační přístupy se značnými vzájemnými rozdíly. Hlubší vhled čistě politologického charakteru, např. v podobě až normativního pohledu na mandát poslance, potom hledáme pouze velmi obtížně.

V případě průřezového popisu studií z oblasti kvantitativních analýz týkajících se zkoumané problematiky bylo zjištěno, že tato metoda slouží v první řadě spíše jako prostředek bádání, než že by byla samotným objektem či dokonce cílem výzkumu. Identifikováno bylo samozřejmě několik výjimek, jež si dávaly za cíl přinést čtenáři komplexní kvantitativní analýzy poslanců a jejich činnosti jako podklady pro další výzkumy, ale skutečně komplexní a zároveň detailní výstupy chybí. Ukázalo se navíc, že komunita autorů zabývajících se přímo využitím kvantitativních metod pro zkoumání zákonodárné moci je v České republice poměrně malá. Studie zahraničních autorů jsou sice dobrým metodickým podkladem, ale pochopitelně se nesoustředí přímo na problematiku cizích (českých) zákonodárců, což je v každé zemi značně specifické a pro vnějšího pozorovatele obtížně postřehnutelné téma.

Při tvorbě datasetu se prokázala zejména zásadní důležitost odpovědného výběru proměnných a volby jejich operacionalizace. Tyto kroky stojící v základu podobného výzkumu totiž významným způsobem ovlivňují podobu celého dalšího průběhu studie. Pro každou proměnnou je třeba zohlednit její oporu v legislativě i odborných studiích, ale také prostou logickou zdůvodnitelnost přítomnosti v datasetu a vzdáleně i její vztah k dalším proměnným. Bohužel značný vliv na podobu datasetu má pochopitelně i otázka dostupnosti příslušných dat. Na několika místech byl využit čistě mechanický způsob sběru dat, jinde zase musel být vytvořen systém řady výjimek a specifických pravidel, aby se zachovala validita i relevance výzkumu.

S postupujícími měřeními a dílčími závěry se ukázalo, že VI. volební období PSP ČR mezi lety 2010 a 2013 bylo s ohledem na volební období minulá (i budoucí) značně výjimečné. V této konkrétní Sněmovně působilo rekordně největší množství žen a vysokoškolsky vzdělaných poslanců. Poprvé od roku 1993 byl průměrný věk zvolených poslanců nižší než u jejich předchůdců. Oproti V. volebnímu období dramaticky narostl především počet dvacetiletých zákonodárců, jejichž řady se rozšířily čtyřnásobně, a téměř se zdvojnásobil počet poslanců mezi 30 a 39 lety věku. Negativní zvláštnost VI. Poslanecké sněmovny zajistila bohužel i řada individuálních případů poslanců, kteří „vykonávali“ dlouhodobě svoje mandáty z prostředí vazby či přímo věznice při výkonu trestu odnětí svobody.

Výsledky výzkumu poukázali také na významné rozdíly mezi jednotlivými politickými stranami. Pro KSČM byl charakteristický vysoký počet žen, vysokoškolsky

vzdělaných poslanců, výrazná jednotnost v účastech na hlasováních i na jednáních výborů a obecně vysoká účast na hlasováních ovšem při velkém počtu hlasování neaktivního, tedy zdržení se. Pro stranu VV byl symptomatický především 100% počet poslaneckých nováčků v jejích řadách a zároveň i nejnižší průměrný věk těchto poslanců. Rovněž TOP 09-S byla tvořena vysokým procentem poslanců působících ve svém prvním volebním období a výrazná byla např. jejich vysoká účast na hlasováních i jednota v těchto účastech. Dvě největší strany ČSSD a ODS měly nejvýznamnější charakteristiky dost podobné – malá jednotnost v hlasovací účasti, obecně nízká průměrná účast na hlasováních i na jednáních výborů. Potvrzeny byly i některé obecně známé rozdíly v aktivitě opozičních a koaličních poslanců. Pro koaliční poslance bylo zvláště typické aktivní hlasování při vysoké účasti. Zákodárci koaličních stran podávali skrze poslanecké návrhy výrazně menší počet legislativních návrhů než poslanci opoziční, ale jejich úspěšnost byla výrazně vyšší. Opoziční poslanci mnohem více využívali institutu zdržení se hlasování a zřetelně více promlouvali na plenárních schůzích Sněmovny a interpelovali, především ústně, členy vlády.

Další závěry lze vyvodit z výzkumu kombinace proměnných. Při hledání vztahu socio-demografických ukazatelů a poslaneckých aktivit bylo prokázáno, že vliv vzdělání a pohlaví poslanců na jejich aktivitu je spíše nízký či dokonce žádný. Jako významnější charakteristika poslance pro jeho činnost se zdá zejména věk. Zaznamenána byla určitá podoba vlivu geografické vzdálenosti volebního kraje poslance od Prahy na jeho účast na hlasováních a na jednáních výborů. Pro konečné potvrzení by však byl nutný detailnější výzkum. Významné vztahy mezi samotnými aktivitami odhalila korelační analýza. V několika případech byly totiž i přes rozsáhlost datasetu zjištěny poměrně vysoké hodnoty příslušných koeficientů značící velmi významné vztahy. Pro některé z nich se prokázalo, že když je poslanec aktivní v jedné oblasti, je aktivní i v jiné. U jiných vztahů byla však korelace přesně opačná, když se ukázalo, že poslanec aktivní např. ve své účasti na hlasováních již není tak aktivní v promluvách na plénu. Jednou z velmi silných prokázaných korelací byl vztah účasti na hlasováních a na jednáních výborů. Čím více se poslanec účastnil hlasování ve Sněmovně, tím více byl přítomen i na jednáních svých výborů. Vypočtené korelace demonstrují pouze přítomnost vztahů a nijak se nevyjadřují k otázkám podmíněnosti, ale i přes to potvrzují některé obecně platné vztahy a vyvrací význam vztahů neprokázaných.

Jako komplexní analytický nástroj byl vytvořen index poslanecké aktivity IPA pro souhrnné měření činnosti zákonodárců pomocí kombinace vybraných proměnných. Výsledky indexu jsou v intervalu $\langle 0;1 \rangle$, který jasně definuje minimální a maximální hodnotu a umožňuje i porovnávat jednotlivé poslance navzájem. Výhodou vzorce pro výpočet IPA je především jeho obecná podoba, kterou je možné modifikovat dle potřeby pro aplikaci na různá tělesa v různém čase. Pro VI. volební období byl vzorec upraven do konkrétní specifické podoby zohledňující vybrané ukazatele a výsledky poskytly další prostor pro závěry studie. Volba proměnných a matematických vztahů mezi nimi byla logicky odůvodněná, na základě čehož se ukázalo, že významně aktivnější jsou v samotné poslanecké aktivitě především opoziční poslanci. Důvodem je fakt, že zákonodárci koaličních stran jsou více navázaní na exekutivu, skrze kterou podávají většinu zákonů a např. nemají potřebu vládu interpelovat. Značné rozdíly se projevily zejména mezi jednotlivými poslanci, přičemž těch nejaktivnějších poslanců byla v VI. volebním období výrazná menšina. Významné rozdíly v průměrných hodnotách IPA byly prokázány i napříč jednotlivými politickými stranami. Výpočet indexu skýtá některé nedostatky, které jsou námětem pro další studium, ale i v této podobě relevantně popisuje souhrnnou podobu aktivit poslanců a poskytuje tak matematicky a politologicky obhájené podklady pro odpověď na výzkumnou otázku celé studie.

Bakalářská práce *Kvantitativní analýza parlamentní činnosti poslanců Parlamentu České republiky* v celkovém pohledu založila svoji strukturu na odpovídajícím průzkumu teoretických východisek, na kterých vystavěla praktickou konstrukci minimálně v českém prostředí ojedinělého výzkumu. Studie vytvořila široký a zároveň detailní systém pro kvantitativní analýzu poslanecké činnosti. Zpracovává velké množství dat o práci poslanců v průběhu tří let, přičemž např. sledování účasti na jednáních výborů je zcela unikátním jevem nezpozorovaným v jakémkoliv jiné odborné publikaci či výzkumu. Vedle samotné analýzy je cenným výstupem i samotný dataset kvantitativních údajů o poslanecké aktivitě, který poskytuje prostor k dalším badatelským projektům jako zcela jedinečný zdroj dat. Zároveň bakalářská práce kromě některých výše popsaných významných závěrů sama nastoluje otázky pro další možnosti výzkumu rozšiřujícího i zcela nového.

Summary

The thesis deals with parliamentary activity of Czech MPs in the VI. Chamber of Deputies 2010-2013 using a quantitative method. Since there is a lack of literature on the topic of MPs mandate and its activity content, many of the findings are based on the data gathered by the author himself. After defining a general idea of MPs mandate with research of relevant legislation and experts' conclusions, a dataset of quantified data was created and the following key-findings have been discovered. The examined VI. Chamber of Deputies was unique in many ways, for example of the highest number of female MPs or by low average age of MPs. The analysis shows there have been significant differences among the activity rates of the MPs. Dissimilarities among political parties have been notable too, every one of them has been quite distinctive in several attributes. Contrasts between coalition and opposition MPs have been identified, for example in the variables of active voting or number of interpellations. The combination of variables research has not confirmed a significant importance of socio-demographic MPs features affecting an activity rate. The relevance of geographical aspect for voting attendance has been verified specifically but further topic research is necessary for a final confirmation. Activity rates have also differentiated between MPs of various parliamentary experiences. A correlation analysis has brought some significant conclusions describing relationships among variables. Unconfirmed correlations between factors have been as important as confirmed ones. Parliamentary activity index (IPA) has been created by the author to measure MPs' activity rates. Results have shown, that there have been only few MPs who have been very active. The majority of the MPs activity rates has been lower than the activity rate of the most active ones. The formula for the IPA has been generated to have an easily modifiable form, so that it provides a scope for further research just this thesis does by establishing several research questions.

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Grafy

Graf č. 3.1: Struktura poslanců podle věku – str. 44

Graf č. 3.2: Struktura poslanců podle zkušenosti s PSP ČR – str. 45

Graf č. 3.3: Vývoj podílů pohlaví poslanců v jednotlivých volebních obdobích – str. 46

Graf č. 3.4: Vývoj podílů poslanců dle vzdělání v jednotlivých volebních obdobích – str. 46

Graf č. 3.5: Vývoj podílů poslanců podle věku v jednotlivých volebních obdobích – str. 47

Graf č. 3.6: Průměrná účast na hlasováních – str. 48

Graf č. 3.7: Průměrná hlasovací aktivita poslanců – str. 49

Graf č. 3.8: Průměrný počet promluv poslanců na plenárních schůzích PSP ČR – str. 52

Graf č. 3.9: Průměrná legislativní činnost poslanců – str. 53

Graf č. 3.10: Průměrný počet ústních a písemných interpelací – str. 55

Graf č. 3.11: Průměrná účast poslanců na jednáních sněmovních výborů – str. 56

Graf č. 3.12: Vztah věku a účasti na jednáních výborů – str. 64

Graf č. 3.13: Vztah účasti na hlasováních a aktivního hlasování – str. 65

Graf č. 3.14: Vztah pořadí účasti na hlasováních a pořadí počtu promluv – str. 65

Graf č. 3.15: Vztah účasti na hlasováních a účasti na jednáních výborů – str. 66

Graf č. 3.16: Vztah pořadí aktivního hlasování a pořadí počtu promluv – str. 66

Graf č. 3.17: Vztah aktivního hlasování a počtu předložených zákonů – str. 67

Graf č. 3.18: Vztah pořadí počtu promluv a pořadí počtu předložených zákonů – str. 67

Graf č. 3.19: Hodnoty indexu poslanecké aktivity (IPA) – str. 74

Obrázky

Obrázek č. 2.1: Rozdělení krajů České republiky do geografických oblastí – str. 26

Tabulky

Tabulka č. 3.1: Typy využitých datasetů – str. 40

Tabulka č. 3.2: Počet poslanců politických stran v jednotlivých datasetech – str. 41

Tabulka č. 3.3: Počet poslanců dle volebních krajů v jednotlivých datasetech – str. 42

Tabulka č. 3.4: Struktura poslanců podle pohlaví – str. 43

Tabulka č. 3.5: Struktura poslanců podle vzdělání – str. 43

Tabulka č. 3.6: Struktura poslanců podle věku – str. 44

Tabulka č. 3.7: Struktura poslanců podle zkušenosti s PSP ČR – str. 45

Tabulka č. 3.8: Vztah vzdělání a pohlaví k proměnným aktivitě poslanců – str. 58

Tabulka č. 3.9: Vztah geografické oblasti k proměnným aktivitě poslanců – str. 59

Tabulka č. 3.10: Vztah poslanecké zkušenosti k proměnným aktivitě zákonodárců – str. 61

Tabulka č. 3.11: Pearsonova korelační analýza – str. 63

Tabulka č. 3.12: Spearmanova korelační analýza pořadí – str. 64

Tabulka č. 3.13: Základní statistické ukazatele IPA napříč politickými stranami – str. 75

Literatura a prameny

Dataset

HÁJEK, L. *Dataset parlamentní aktivity poslanců v VI. volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2014.

Zákony

Ústava České republiky č. 1/1993 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 1, s. 3-16. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22427>>.

Ústavní zákon č. 98/2013, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 46, s. 1026. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6413>>.

Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 20, s. 1010-1048. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2831>>.

Zákon o jednacím řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění č. 235/1920 Sb. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. Částka 90, s. 745-759. Dostupné z: <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1920/061-1920.pdf>>.

Zákon o krajích (krajské zřízení) č. 129/2000 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 38, s. 1765-1782. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>>.

Zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců č. 236/1995 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 64, s. 3490-3499. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-236>>.

Zákon o sídle Parlamentu ČR č. 59/1996 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 18, s. 714-715. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2913>>.

Zákon o střetu zájmů č. 159/2006 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 55, s. 1941-1949. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4901>>.

Zákon o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů č. 247/1995 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 65, s. 3529-3554. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2876>>.

Prameny

ADAM, V. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 6. ledna 2014 11:25; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

Archiv Poslanecké sněmovny, fond Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR - VI. volební období (2010-2013), NAD 58, prezenční listiny výborů.

BEBAROVÁ-RUJBROVÁ, Z. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 4. ledna 2014 09:39; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

BUDOVANISTATU.CZ. (2014). *BudováníStátu.cz*. [online] c-, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <<http://budovanistatu.cz/>>.

CENTRUM.CZ. (2013). *Unikátní přehled všech poslanců od vzniku Sněmovny*. [online] c1999-2014, poslední revize 20. listopadu 2013 [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/08/19/snemovna-prehled-poslanci-volebni-obdobi/>>.

CVVM. (2008). *Důvěra k ústavním institucím a spokojenost s politickou situací v říjnu 2008*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3558/f3/100834s_pi81103.pdf>.

CVVM. (2009). *Důvěra ústavním institucím a spokojenost s politickou situací v červnu 2009*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3659/f3/100935s_pi90708.pdf>.

CVVM. (2010). *Důvěra ústavním institucím a spokojenost s politickou situací v listopadu 2010*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3792/f3/101070s_pi101201.pdf>.

CVVM. (2012). *Důvěra ústavním institucím v prosinci 2012*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6937/f3/pi130103.pdf>.

CVVM. (2013). *Prestiž povolání – červen 2013*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7054/f3/eu130903.pdf>.

CVVM. (2014). *Důvěra ústavním institucím v lednu 2014*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7171/f3/pi140203.pdf>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2012a). *Bárta odsouzen s podmínkou, Škárka natvrdo na tři roky. Oba se odvolali*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/172057-barta-odsouzen-s-podminkou-skarka-natvrdo-na-tri-roky-oba-se-odvolali/>>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2012b). *Pekárek odsouzen k pěti letům, strany ho vyzývají k odchodu ze sněmovny*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/207932-pekarek-odsouzen-k-peti-letum-strany-ho-vyzyvaji-k-odchodu-ze-snemovny/>>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2012c). *Zemřel poslanec ČSSD Petr Jalowiczor*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-26]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/163544-zemrel-poslanec-cssd-petr-jalowiczor/>>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2013). *Soud pustil Ratha na svobodu, ve vazbě byl 18 měsíců*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-26]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/249998-soud-pustil-ratha-na-svobodu-ve-vazbe-byl-18-mesicu/>>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2014a). *Hašek zůstane hejtmanem, poslanecký mandát složí*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-4-29]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/270602-hasek-zustane-hejtmanem-poslanecky-mandat-slozi/>>.

ČESKÁ TELEVIZE. (2014b). *Infografika Poslanecká sněmovna 1992-2013*. [online] c1996-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-4]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/povolebni-vyjednavani/infografika/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. (2010). *Volby.cz - Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010*. [online] c2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. (2013). *Demografická ročenka České republiky 2012. Počet obyvatel podle pohlaví, jednotek věku a typu urbanizace (k 31.12.2012)*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z <[http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/07003E27A0/\\$File/401913ri02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/07003E27A0/$File/401913ri02.pdf)>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. (2014). *Veřejná databáze. Zvolení poslanci podle volební strany, věku a pohlaví ve volbách do PS 2013*. [online] c-, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-24]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=VOL0133UU&&kapitola_id=903>.

ČTK. (2013). *Sněmovna zestárne o 2,8 roku, ubude poslankyň*. [online] c2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-24]. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/snemovna-zestarne-o-2-8-roku-ubude-poslankyn/1000698>>.

FARSKÝ, J. *RE: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 4. ledna 2014 15:33; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

FISCHEROVÁ, J. *Postoupit: Fwd: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 13. ledna 2014 22:40; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

GREGOR, K. (2014a). *Blog Kamila Gregora*. [online] c1999-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/kamil-gregor.php>>.

GREGOR, K. *Re: Kvantitativní analýza poslanecké činnosti* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 4. ledna 2014 16:33; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

JAKUBČÍK, I. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 5. ledna 2014 18:47; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

KOHOVOLIT.EU. (2010). *Přehled aktivity poslanců 2010*. [online] c-, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://cs.kohovolit.eu/cz/psp/analysis/prehled_aktivity_poslancu_2010>.

KOHOVOLIT.EU. (2012). *Kohovoliteu.blog.idNES.cz. Jak počítáme účast poslanců na hlasování*. [online] c1999-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-4]. Dostupné z: <<http://kohovoliteu.blog.idnes.cz/c/284091/Jak-pocitame-ucast-poslancu-na-hlasovani.html>>.

KOHOVOLIT.EU. (2014a). *Lidé KohoVolit.eu*. [online] c2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-3-10]. Dostupné z: <<http://kohovolit.eu/cs/o-nas/lide/>>.

KOHOVOLIT.EU. (2014b). *NapišteJim.cz*. [online] c-, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <<http://napistejim.cz/about>>.

KOHOVOLIT.EU. (2014c). *Občanské sdružení KohoVolit.eu*. [online] c2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <<http://kohovolit.eu/cs/o-nas/obcanske-sdruzeni/>>.

KOHOVOLIT.EU. (2014d). *VolebníKalkulačka.cz*. [online] c2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <<http://volebnikalkulacka.cz/info/>>.

NAŠI POLITICI. (2013). *JUDr. Michal Hašek*. [online] c2008 - 2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-26]. Dostupné z: <<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/206-michal-hasek>>.

NAŠI POLITICI. (2014). *NašiPolitici.cz*. [online] c2008-2014, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <<http://www.nasipolitici.cz/>>.

NEJVYŠŠÍ SOUD. (2013). *Rozhodnutí NS 3 Tcu 77/2013*. [online] c2010, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-25]. Dostupné z: <http://www.n soud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/0CFA7542A3467D18C1257BB10033E2FE?openDocument&Highlight=0,>>.

NĚMCOVÁ, M. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 13. ledna 2014 14:41; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

OPÁLKA, M. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 3. ledna 2014 23:31; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014a). *Členové Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2010-2013*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?P1=0&P2=0&o=6>>>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014b). *Poslanec Miroslav Kalousek*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2014-1-26]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=377&o=6>>>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014c). *Poslanec Roman Pekárek*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6097&o=6>>>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014d). *Rozpuštění Poslanecké sněmovny*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-26]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=5827>>>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014e). *Statistika hlasování poslance Vojtěcha Adama*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/pstat.sqw?o=6&id=5768&id_posl=1088>>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY; KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY. (2014f). *Výbory, komise a delegace Poslanecké sněmovny 2010-2013*. [online] c1995-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/organy.sqw?o=6>>>.

PECKOVÁ, G. *RE: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 6. ledna 2014 15:07; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

POLČÁK, S. *Re: Postoupit: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 6. ledna 2014 01:04; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

POSPÍŠIL, J. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 8. ledna 2014 15:06; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

SEĎA, A. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 5. ledna 2014 17:39; [cit. 2014-4-30]. Osobní komunikace.

STRNADLOVÁ, M. *Odpověď: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 6. ledna 2014 11:31; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

ŠIDLO, K. *Re: Žádost o pomoc při tvorbě kvalifikační práce* [online]. Příjemce emailu Hájek, L. 7. ledna 2014 11:56; [cit. 2014-1-24]. Osobní komunikace.

TRACHTOVÁ, Z. (2013). „*Lex Pekárek*“ *sebere poslancům za mřížemi plat a náhrady*. [online] c1999-2013, poslední revize 29. dubna 2014 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/vezneni-zakonodarci-budou-bez-platu-a-nahrad-fmx-/domaci.aspx?c=A130816_102312_domaci_zt>.

Literatura

BAXA, B. (1924). *Parlament a parlamentarism. Díl 1, Parlament: jeho vývoj, složení a funkce*. Praha: Jan Košatka. ISBN -.

BRENNAN, G.; HAMLIN, A. (1999). On Political Representation. *British Journal of Political Science*. Vol. 29, č. 1, s. 109-127. ISSN 0007-1234.

BRIM, L. (2012). Politická reprezentace individuální a kolektivní: K otázce teoretických základů demokracie na transnacionální úrovni. *Politologický časopis*. Vol. 19, č. 2, s. 128-154. ISSN 1211-3247.

BRUNCLÍK, M. (2014). Mezi Berlínem a Paříží: kam kráčí politický režim České republiky? In KUBÁT, M.; LEBEDA, T. a kol. *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha Karolinum, s. 57-77. ISBN 978-80-246-2479-2.

BURNHAM, J.; JONES, G. W.; ELGIE, R. (1995). The Parliamentary Activity of John Major, 1990-94. *British Journal of Political Science*. Vol. 25, č. 4, s. 551-572. ISSN 0007-1234.

BYRNE, D. (1972). Some Attendance Patterns Exhibited by Members of Parliament during the 28th Parliament. *Canadian Journal of Political Science*. Vol. 5, č. s. 135-141. ISSN 0008-4239.

CLAUSEN, A. R. (1967). The Measurement of Legislative Group Behavior. *Midwest Journal of Political Science*. Vol. 11, č. 2, s. 212-224. ISSN 0026-3397.

ČÁSTKOVÁ, E. (2010). *Parlamentní imunita*. Studie č. 1.207. Praha: Parlamentní institut.

DANČÁK, B.; ŠIMÍČEK, V. (eds.). (1999). *Aktuálnost změn Ústavy ČR*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2250-7.

DAVID, R. (1997). *Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod. Úplné znění doplněné poznámkami, úvodem do problematiky a výběrem ze soudních případů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-7182-007-5.

DRULÁK, P. a kol. (2008). *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-385-7.

- GERLOCH, A.; HŘEBEJK, J.; ZOUBEK, V. (2002). *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. Praha: Prospektrum. ISBN 80-7175-077-8.
- GREGOR, K.; HAVLÍK, V. (2013). Příčiny jednotnosti hlasování a složení legislativních koalic v Senátu ve srovnání s Poslaneckou sněmovnou v letech 1998–2010. *Sociologický časopis*. Vol. 49, č. 4, s. 549-575. ISSN 2336-128X.
- HENDL, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-820-1.
- HENDRYCH, D.; SVOBODA, C. a kolektiv. (1997). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-084-2.
- HIX, S. (2002). Parliamentary Behavior with Two Principals: Preferences, Parties, and Voting in the European Parliament. *American Journal of Political Science*. Vol. 46, č. 3, s. 688-698. ISSN 0092-5853.
- HIX, S.; NOURY, A.; ROLAND, G. (2006). Dimensions of Politics in the European Parliament. *American Journal of Political Science*. Vol. 50, č. 2, s. 494-520. ISSN 0092-5853.
- CHYTILEK, R.; ŠEDO, J.; LEBEDA, T.; ČALOUŠ, D. (2009). *Volební systémy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-548-6.
- JEŘÁBEK, H. (2011). Analytický výzkum a kvantitativní metody v politologii a sociologii. In NOVÁK M. et al. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 433-467. ISBN 978-80-7419-052-0.
- KEATING, M. J. (1978). Parliamentary Behaviour as a Test of Scottish Integration into the United Kingdom. *Legislative Studies Quarterly*. Vol. 3, č. 3, s. 409-430. ISSN 0362-9805.
- KOLÁŘ, P.; PECHÁČEK, Š.; SYLLOVÁ, J. (2002). *Parlament České republiky 1993-2001: (stav k 31.5.2001)*. Praha: Linde. ISBN 80-7201-325-4.
- KOPECKÝ, P.; HUBÁČEK, P.; PLECITÝ, P. (1996). Politické strany v českém Parlamentu (1992-1996): organizace, chování a vliv. *Sociologický časopis*. Vol. 32, č. 4, s. 439-456. ISSN 2336-128X.
- KOUBA, K. (2014). Politické důsledky volebních systémů: současný výzkum a počátky české intelektuální tradice v díle Karla Sladkovského. In KUBÁT, M.; LEBEDA, T. a kol. *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha: Karolinum, s. 91-104. ISBN 978-80-246-2479-2.
- KOUTNÍK, O. (2010). *Úprava tzv. "klouzavého mandátu"*. Studie č. 1.211. Praha: Parlamentní institut.
- KREHBIEL, K. (2000). Party Discipline and Measures of Partisanship. *American Journal of Political Science*. Vol. 44, č. 2, s. 212-227. ISSN 0092-5853.

- KUBÁT, M. (2013). *Současná česká politika: co s neefektivním režimem?* Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-87474-86-0.
- KUBÁT, M. (2014). Co je a co není poloprezidentský režim a proč je dobré to vědět nejen v souvislosti s českou politikou. In KUBÁT, M.; LEBEDA, T. a kol. *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha: Karolinum, s. 45-55. ISBN 978-80-246-2479-2.
- KYSELA, J. (2004). *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-89-0.
- LINEK, L.; ŠALAMOUNOVÁ, P. (eds.). (2001). *The Parliament of the Czech Republic, 1993-1998: Factbook*. Prague: Institute of Sociology, Academy of Sciences of the Czech republic. ISBN 80-85950-99-5.
- LINEK, L.; RAKUŠANOVÁ, P. (2002). *Parties in the Parliament. Why, When and How do Parties Act in Unity? Parliamentary Party Groups in the Chamber of Deputies in the years 1998–2002*. Prague: Institute of Sociology of the Academy of Sciences. ISBN 80-7330-023-0.
- LINEK, L.; MANSFELDOVÁ, Z. (2007). The Parliament of the Czech Republic, 1993-2004. *The Journal of Legislative Studies*. Vol. 13, č. 1, s. 12-37. ISSN 1357-2334.
- LINEK, L.; MANSFELDOVÁ, Z. (2009). Legislativní proces a činnost parlamentu. In MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 55-77. ISBN 978-80-7330-171-2.
- LINEK, L. (2009). Socio-demografická struktura poslanců a její vliv na politické postoje. In MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 95-111. ISBN 978-80-7330-171-2.
- LINEK, L.; LACINA, T. (2011). Co ovlivňuje jednotnost hlasování českých poslaneckých klubů? *Politologický časopis*. Vol. 18, č. 2, s. 91-110. ISSN 1211-3247.
- LINEK, L. (ed.). (2012). *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-110-7.
- MALCOVÁ, K. (2012). Lokální aspekt volební podpory kandidátů do Senátu Parlamentu ČR. *Sociologický časopis*. Vol. 48, č. 2, s. 283-313. ISSN 2336-128X.
- MANSBRIDGE, J. (2003). Rethinking Representation. *American Political Science Review*. Vol. 97, č. 4, s. 515-528. ISSN 0003-0554.
- MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). (2009). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-171-2.

- MANSFELDOVÁ, Z.; RAKUŠANOVÁ GUASTI, P. (2009). Úvod. In MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 11-22. ISBN 978-80-7330-171-2.
- MĚKUTOVÁ, H.; SYLLOVÁ, J. (1996). *Jednací řád a rozpočet parlamentu*. Informační studie č. 1.024. Praha: Parlamentní institut.
- MESERVE, S. A.; PEMSTEIN, D.; BERNHARD, W. T. (2009). Political Ambition and Legislative Behavior in the European Parliament. *Journal of Politics*. Vol. 71, č. 3, s. 1015-1032. ISSN 0022-3816.
- MLSNA, P. et al. (2011). *Ústava ČR - vznik, vývoj a perspektivy*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-63-9.
- NORTON, P.; OLSON, D. M. (1996). Parliaments in Adolescence. In OLSON, D. M.; NORTON, P. (eds.). *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*. London: Cass, s. 231-244. ISBN 0-7146-4715-2.
- NOVÁK, M. (2011). Pojmový úvod do komparativní politologie. In NOVÁK, M. et al. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 296-353. ISBN 978-80-7419-052-0.
- OLSON, D. M.; NORTON, P. (1996). Legislature in Democratic Transition. In OLSON, D. M.; NORTON, P. (eds.). *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*. London: Cass, s. 1-15. ISBN 0-7146-4715-2.
- RAKUŠANOVÁ GUASTI, P. (2009). Role poslance a její percepce. In MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 112-120. ISBN 978-80-7330-171-2.
- RESCHOVÁ, J.; SYLLOVÁ, J. (1996). The Legislature of the Czech republic. In OLSON, D. M.; NORTON, P. (eds.). *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*. London: Cass, s. 82-107. ISBN 0-7146-4715-2.
- RICE, S. A. (1925). Behavior of Legislative Groups: A Method of Measurement. *Political Science Quarterly*. Vol. 40, č. 1, s. 60-72. ISSN 0032-3195.
- SYLLOVÁ, J. (2003). *Otázky a interpelace v parlamentní proceduře*. Srovnávací studie č. 1.038. Praha: Parlamentní institut.
- SYLLOVÁ, J.; MEDKOVÁ, E.; NEMETH, M. (2006). *Rozsah poslanecké imunity ve vybraných státech*. Srovnávací studie č. 1.175. Praha: Parlamentní institut.
- SYLLOVÁ, J. (2007). *Možnosti zklidnění legislativního procesu v Poslanecké sněmovně a jejich použití v procedurách zahraničních parlamentů*. Studie č. 1.182. Praha: Parlamentní institut.
- SYLLOVÁ, J.; KOLÁŘ, P.; KYSELA, J.; GEORGIEV, J.; PECHÁČEK, Š. (2008). *Parlament České republiky*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-689-4.

SYLLOVÁ, J.; PALÁN, J.; KUČERA, F. (2010). *Platy poslanců ve vybraných zemích*. Informační podklad č. 1.113. Praha: Parlamentní institut.

SYLLOVÁ, J. (2010). *Registrace přítomnosti poslanců na plenární schůzi dolní komory parlamentu*. Srovnávací studie č. 1.213. Praha: Parlamentní institut.

SYLLOVÁ, J. (2012). *Časové omezení parlamentní rozpravy (komparativní přehled)*. Studie č. 1.221. Praha: Parlamentní institut.

ŠPICAROVÁ STAŠKOVÁ, B.; MANSFELDOVÁ, Z. (2009). Parlament a vláda. In MANSFELDOVÁ, Z.; LINEK, L. (eds.). *Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 78-94. ISBN 978-80-7330-171-2.

TAVITS, M. (2011). Power within Parties: The Strength of the Local Party and MP Independence in Postcommunist Europe. *American Journal of Political Science*. Vol. 55, č. 4, s. 923-936. ISSN 0092-5853.

TREMBLAY, M. (1998). Do Female MPs Substantively Represent Women? A Study of Legislative Behaviour in Canada's 35th. *Canadian Journal of Political Science*. Vol. 31, č. 3, s. 435-465. ISSN 0008-4239.

VODIČKA, K.; CABADA, L. (2011). *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-893-7.

WALKER, I. (2010). *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3920-5.

WINTR, J. (2010). *Česká parlamentní kultura*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-13-1.

ZBÍRAL, R. (2010). Kvantitativní analýza působení vyšetřovacích komisí Poslanecké sněmovny v letech 1996–2006. *Politologický časopis*. Vol. 17, č. 1, s. 82-102. ISSN 1211-3247.